

Община Сливен

**Програма
за опазване, устойчиво
ползване и възстановяване на
почвите
2021-2028 г.**

Приета от Общински съвет-Сливен с решение № 736 от 16.09.2021 г.

Съдържание

№	Описание	стр.
I.	Въведение	5
1.	Цел на програмата. Подход за разработване, структура, нормативна уредба, приоритети	5
2.	Обща характеристика на община Сливен	10
2.1.	Природо-географска и териториално-административна характеристика	10
2.1.1.	<i>Географско положение спрямо територията на страната</i>	10
2.1.2.	<i>Съседни общини</i>	12
2.1.3.	<i>Релеф</i>	12
2.1.4.	<i>Климат</i>	13
2.1.5.	<i>Води</i>	17
2.1.6.	<i>Почви</i>	17
2.1.7.	<i>Полезни изкопаеми</i>	18
2.1.8.	<i>Горски територии</i>	18
2.1.9.	<i>Биоразнообразие. Екологична мрежа</i>	18
2.1.10.	<i>Населени места в общината и брой население.</i>	19
2.2.	Социално-икономически фактори	20
2.2.1.	<i>Демографско развитие</i>	20
2.2.2.	<i>Образователна структура</i>	21
2.2.3.	<i>Етническа структура</i>	21
2.2.4.	<i>Икономически активно население</i>	21
2.2.5.	<i>Състояние на местната икономика</i>	22
2.2.6.	<i>Култура, културно-историческо наследство и туризъм</i>	25
2.2.7.	<i>Транспортна и техническа инфраструктура</i>	28
II.	Анализ и оценка на състоянието на почвите и на източниците, които ги увреждат, по сектори на икономиката	31
1.	<i>Разпространение и картиране на почвите в България</i>	31
2.	<i>Характеристика на основните почвени типове на територията на община Сливен</i>	34
2.1.	<i>Почвени типове</i>	34
2.2.	<i>Почвени типове на територията на ТП ДГС Сливен</i>	36
2.3.	<i>Агроекологично райониране</i>	40
3.	<i>Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление</i>	44
3.1.	<i>Ерозия</i>	45
3.2.	<i>Вкисляване</i>	49
3.3.	<i>Засоляване</i>	49
3.4.	<i>Уплътняване</i>	50
3.5.	<i>Намаляване на почвеното органично вещество (дехумификация)</i>	50
3.6.	<i>Замърсяване</i>	51
3.6.1.	<i>Тежки метали</i>	52
3.6.2.	<i>Радиоактивни елементи</i>	53
3.6.3.	<i>Устойчиви органични замърсители</i>	54
3.6.4.	<i>Нефтепродукти</i>	55
3.6.5.	<i>Отпадъци</i>	55

3.7.	<i>Запечатване</i>	58
3.8.	<i>Свлачища</i>	59
3.9.	<i>Нарушени земи и почви</i>	63
3.10.	<i>Загуба на биоразнообразие</i>	66
3.11.	<i>Засушаване</i>	66
4.	<i>Въздействие на стопанските отрасли върху почвите</i>	69
5.	<i>Основни изводи</i>	74
III.	Обвързаност на програмата със стратегически документи от по-високо йерархично ниво	74
1.	<i>Европейски програмни документи</i>	75
2.	<i>Национално законодателство и програмни документи свързано с почвите</i>	83
3.	<i>Програмни документи, свързани с опазване на почвите</i>	89
4.	<i>Административен капацитет</i>	93
5.	<i>Информирание на обществеността по въпросите на опазване на почвите</i>	97
IV.	SWOT анализ	98
V.	Цели и приоритети по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	100
VI.	План за действие. Координация с други планове и програми	103
VII.	Система за наблюдение, контрол и отчитане изпълнението на плана за действие. Оценка на резултатите и актуализация на плана.	115
VIII.	Приложения	117

СЪКРАЩЕНИЯ	
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
БАБХ	Българска Агенция по безопасност на храните
ДВ	Държавен вестник
ЕС	Европейски съюз
ЗОЗЗ	Законът за опазване на земеделските земи
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ИАГ	Изпълнителна Агенция по Горите
ИАОС	Изпълнителна Агенция по Околната Среда
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МОСВ	Министерство на околната среда и водите.
НОВ	Намаляване на почвеното органично вещество (НОВ)
НПОУПВП	Национална програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите
НПД	Национална програма за действие
НПДИК	Национален план за действие по изменение на климата
НПС	Национална почвена служба
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НПДУУОЗ	Национален план за действие по управление на устойчиви органични замърсители
НСПУУ	Национален Стратегически план за управление на утайки от ГПСОВ за 2013-2020
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ПОУПВП	Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Основание за изработване на Програмата

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021 – 2028 г. се разработва на основание чл. 26. ал.1 от *Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.)*.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен е секторна програма и е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Сливен.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021-2028 г. е разработена за период, който съвпада с действието на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2030 г.) и при необходимост ще бъде актуализирана при промяна във фактическите или нормативни условия.

1. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Целта на програмата е опазване на почвените ресурси и тяхното устойчиво ползване, както и прилагане на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите.

Програмата е програмен документ с дефинирани цели, приоритети и мерки за практическо приложение на общинската политика за опазване на почвените ресурси на местно ниво.

Политиката за опазване на почвите в България се основава на следните принципи:

- екосистемен и интегриран подход;
- устойчиво ползване на почвите;
- превантивен контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;
- прилагане на добри практики при ползването на почвите;
- замърсителят плаща за причинените вреди;
- информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Основни критерии при определяне на приоритетите в общинската програма за опазване, съгласно чл. 24, ал. 4 от ЗП, устойчиво ползване и възстановяване на почвите са:

- Устойчиво ползване на почвите като природен ресурс.
- Опазване и подобряване на почвеното плодородие.
- Намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления, и антропогенни фактори.
- Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда.
- Спазване на принципите за устойчиво развитие, включително принципите на

биологичното земеделие.

- Възстановяване на нарушените функции на почвите.
- Задължения, поети от държавата по международни актове, отнасящи се до почвите.

Подход за изработване на общинската програма:

При разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021 – 2028 г., са взети предвид основните изисквания на Закона за почвите и насоките в публикуваните от МОСВ Методически указания за разработване на общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите. В допълнение при разработването на Програмата са взети предвид и редица европейски и национални документи, в т.ч.:

- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2030 г.)
- Тематична стратегия по опазване на почвата (Thematic Soil Strategy) (COM (2006) 231).
- Предложение за Рамкова директива по почвите (Soil Framework Directive (COM(2006) 232).
- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България 2007 – 2013 г. – актуализация за програмен период 2014-2020 г.;
- План за развитие на община Сливен за периода 2014 – 2020 г.;
- План за интегрирано развитие на община Сливен 2021-2027 г.
- Програма за опазване на околната среда на община Сливен 2021 – 2028 г.
- Програма за управление на отпадъците на община Сливен 2021 – 2028 г.
- „Доклад за пространственото разпределение на почвеното засушаване в България и неговото териториално разпределение”, проф. Дфн. Веселин Александров, Националният институт по хидрология и метеорология на БАН
- Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф, дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките

Подходът за разработване на програмата е съобразен с изискването такъв вид документ да е достъпен за неспециалисти и широката общественост.

Структура на Програмата

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021 – 2028 г. е структурирана съобразно изискванията на Закона за почвите и препоръките на МОСВ, посочени в Методическите указания за разработване на общински

6

Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021 – 2028 г.

програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Съобразно с това, структурата на Програмата обединява съдържанието в следните основни части:

1. Въведение
2. Анализ и оценка на състоянието на почвите и на източниците, които ги увреждат
3. Обвързаност на общинската програма за опазване на почвите със стратегически документи от по-високо йерархично ниво
4. SWOT анализ
5. Цели и приоритети по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите
6. План за действие
7. Система за наблюдение, контрол и отчитане на изпълнението на програмата
8. Приложения

Мерките в настоящата програма ще се изпълняват в съответствие с Националния план за за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите 2021-2030 г.

Нормативна уредба

Закон за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.). Законът урежда обществените отношения, свързани с опазването на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда.

Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн. ДВ, бр. 43 от 29.04.2008 г.)

Закон за опазване на земеделските земи (обн. ДВ, бр. 35 от 24.04.1996 г., изм. и доп., бр. 39 от 20.05.2011 г.)

Закон за защита на растенията, (обн., ДВ, бр. 91 от 10.10.1997 г., изм. и доп., бр. 28 от 5.04.2011 г.)

Наредба № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.)

Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.)

Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите (обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009 г.)

Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (обн., ДВ, бр. 15 от 16.02.2007 г., в сила от 17.08.2007 г.)

Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви (обн. ДВ. бр.62 от 4 Август 2009 г.)

Наредба № 36 от 18.08.2004 г. за условията и реда за биологично изпитване, регистрация, използване и контрол на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати. Издадена от министъра на земеделието и горите, (обн., ДВ, бр. 87 от 5.10.2004 г.)

Ключови приоритети за страната, произтичащи от ЕС:

Приоритетите в областта на опазването на почвите за програмния период 2014 – 2020 г. на ниво ЕС са дефинирани в 7-ма Програма за действие по околна среда (ПДОС) и в Пътна карта за ефективно използване на ресурсите и са тясно свързани с трите дефинирани приоритетни области: опазване на природата и подобряване на екологичната устойчивост, стимулиране на ефективния от гледна точка на използването на ресурсите нисковъглероден растеж и намаляване на заплахите за човешкото здраве и благосъстояние, свързани със замърсяването, химическите вещества и въздействието от изменението на климата.

Връзка с други програмни документи:

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021 – 2028 г. е елемент от една цялостна система за планиране, поради което тя има връзка други национални, регионални и общински програмни и стратегически документи:

- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2030 г.)
- Национална програма за развитие: България 2020 г.;
- Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г.
- Трети Национален План за Действие по изменение на климата (2013 – 2020 г.);
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г.;
- Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г.;
- Регионален план за развитие на ЮИР, както и областна стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г.;
- Актуализираната и утвърдена Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в България (2014-2020 г.);
- Комуникационната стратегия за устойчиво управление на земите в България;
- Национална стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България (2014-2020 г.);
- Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони;
- Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите

органични замърсители (УОЗ) в България 2012-2020 г.;

- Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Р. България, ерозията и абразията 2015-2020 г.
- Планове за управление на риска от наводнения 2016-2021 г. и Планове за управление на речните басейни 2016-2021 г.
- Програма за опазване на околната среда на община Сливен 2021 – 2028 г.
- Програма за управление на отпадъците на община Сливен 2021 – 2028 г.
- План за интегрирано развитие на община Сливен 2021 – 2027 г.

Програмата има ключова роля като ефективно средство за практическо приложение на политиката по почвите, тъй като дефинира конкретни цели, приоритети и мерки за тяхното опазване, както за местните институции, така и за обществените организации и гражданите на общината, а именно: подобряване на административния капацитет и ефективни правни инструменти свързана с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите; предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите; устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване; ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

Успешното ѝ изпълнение ще доведе до минимизиране и, където е възможно, предотвратяване на вредното въздействие на деградационните процеси върху почвите, възстановяване на увредените и нарушени почви и тяхното устойчиво управление, съответстващо на европейските и национални нормативни документи.

Програмата може да подпомогне към изготвяне на проекти, финансирани от национални и европейски фондове, чиято главна задача е опазването и устойчиво ползване на почвите.

Географско покритие:

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021-2028 г. обхваща цялата територия на община Сливен.

Карта на областите в Република България

Обхват:

В съответствие със Закона за почвите програмата представлява рамка при разработване на политика за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общинско ниво. Законът за почвите изисква местните власти да координират областните и общински програми с Националната програма.

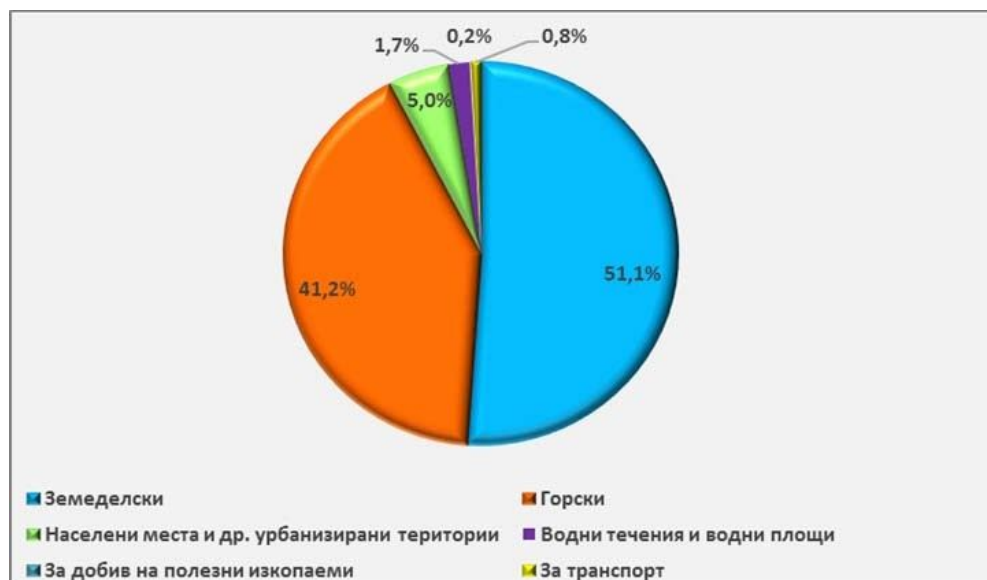
2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА СЛИВЕН

2.1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО - АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

2.1.1. Географско положение спрямо територията на страната, площ на общината.

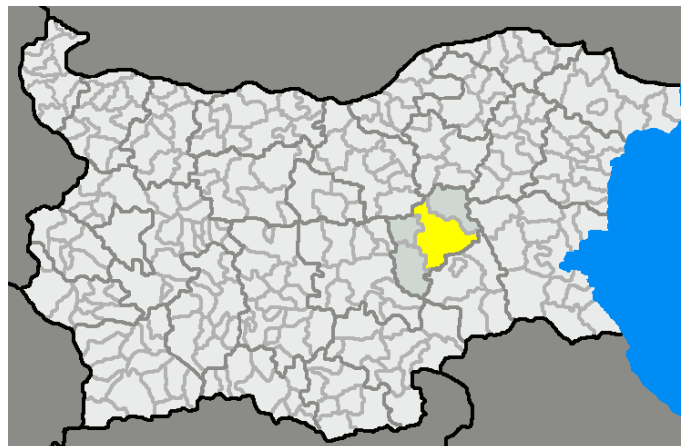
Община Сливен се намира в Югоизточна България и заема площ от 1 366,6 км². По този показател тя се нарежда на първо място сред четирите общини от област Сливен. Площта на общината формира 38,6% от тази на областта, 6,9% от площта на Югоизточен район от ниво 2 и 1,2% от територията на България.

По данни на НСИ, най-голям дял от площта на общината - 51,1% /698 986 дка/ заемат земеделските територии, следвани от горските, които формират 41,2% /563 698 дка/ от територията на община Сливен. Населените места и другите урбанизирани територии, съставляват 5% /67 927 дка/ от площта на общината.

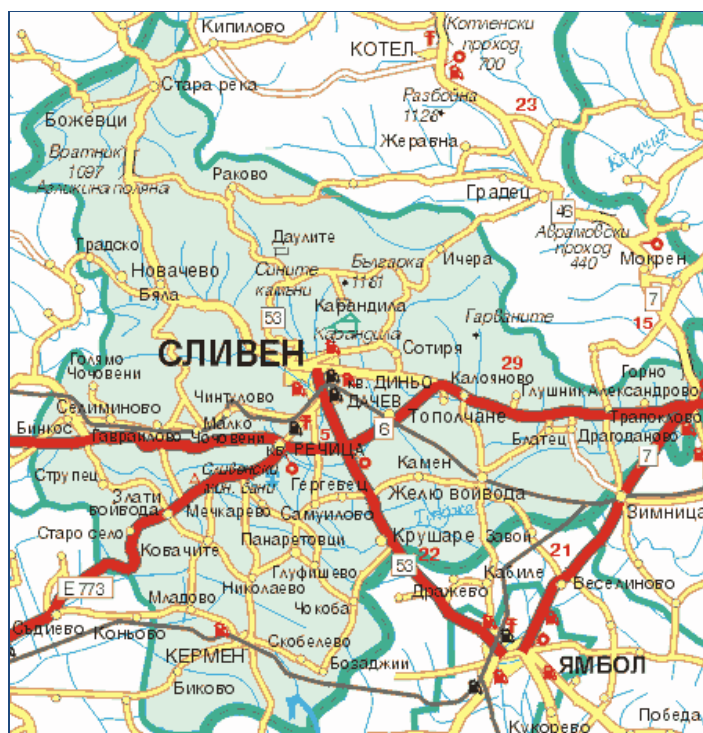

Източник: НСИ

Последно място по разглеждания показател, заемат териториите за добив на полезни изкопаеми - едва 0,15% /2 087 дка/, и за транспорт - 0,8% /11 031 дка/.

В административно отношение общината се намира в Район от ниво 2 - Югоизточен /NUTS II/, административна област - Сливен /NUTS III/, а самата община отговаря на европейската класификация LAU 1. Характерна особеност от административна гледна точка, е че общинският център - гр. Сливен, е център на едноименната област.

2.1.2. Съседни общини

На север община Сливен граничи с община Антоново /област Търговище/ и община Котел /област Сливен/, на изток-югоизток - с общините Стралжда и Тунджа от област Ямбол. В посока юг-югозапад има обща граница с община Нова Загора /област Сливен/, а в посока запад - с общините Твърдица /област Сливен/ и Елена /област Велико Търново/.

2.1.3. Инженерно-геоложки условия. Релеф

От природногеографска гледна точка, територията на община Сливен заема части от различни природногеографски области - Стара планина, Средногорие, Задбалкански котловини. Според ландшафтно-екологичното райониране на България, общината попада частично в Старопланинската, Среднобългарската и Горнотракийско-Тунджанската ландшафтна област.

Старопланинската част е представена от най-източните разклонения на Елено-Твърдишка и най-западните периферни части от Котленска планина, разделени от прохода Вратник /1 070 m/, обширни територии от Сливенска планина и Гребенец, както и части от Сидовска планина. Територията на общината се пресича от главния вододел на Балканския полуостров и попада в обхвата 3 отточни области /Дунавска, Черноморска и Егейска/. В своите най-северни части, общината заема малък ареал от водосбора на Стара река /голям десен приток на р. Янтра, Дунавски отточен басейн/. На изток от прохода Вратник са изворните области на р. Луда Камчия, която оттича част от североизточните старопланински територии на общината към Черноморския басейн. Най-голям дял от Старопланинската област, заема водосборът на р. Тунджа. Нейните леви притоци /Беленска, Асеновска, Сотирска и др./, формират водосборите си по южните склонове на планините

Елено-Твърдишка, Сливенска и Гребенец, и заедно с десните, идващи от склоновете на Сърнена Средна гора, оттичат територията към Егейския басейн. Най-високо издигната е Сливенска планина при вр. Българка /1 180,5 m/. Това е и най-високата точка на територията на община Сливен. На изток от нея, седловината Ичера разделя планините Сидовска и Гребенец. Проходът Мараш /255 m/ отделя на изток територията на планината Гребенец от Терзийски баир.

Южно от планинските дялове на Стара планина е разположена широко отворената и наклонена на юг, обширна Сливенска котловина със средна надморска височина от 150 m. Към териториалния обхват на общината, се включват западната и централна част на едноименната котловина. На запад котловината достига до землището на с. Бинкос, което попада в рамките на т. нар. Бинкоски праг на р. Тунджа, а на изток до равнинна територия, където е изграден транспортен възел „Петолъчката”.

Община Сливен заема малки части от Сърнена Средна /в землищата на селата Сърцево и Струпец на север, и Старо село и Злати войвода на юг/. Максималната надморска височина в тази част на общината, достига 533 m. На югоизток е разположен ниският Заешки рид, който също е част от Сърнена Средна гора. Извън границите на община Сливен, периферните източни части на рида, достигат р. Тунджа.

В най-южните части на общината - в района на гр. Кермен и селата Младеново и Биково, се редуват отделни ниски височини, разделени от блата. Те свързват Заешки рид със Светиилийските възвишения и представляват граничен район между Средногорието и Тунджанската хълмиста област.

2.1.4. Климат

Климатични и метеорологични особености на района, оказващи влияние върху разпространението на атмосферните замърсители

Територията на община Сливен попада в областта на преходно-континенталния климат. Основни фактори за неговото формиране са географското положение, особеностите на надморската височина и релефа, елементите на атмосферната циркулация, радиационните условия. Климатът в района се определя от въздействието на континентални и средиземноморски въздушни маси, както и от спецификата на релефа. През ниската орографска бариера на Източна Стара планина, нахлуват континентални въздушни маси от умерените и полярните географски ширини.

Обикновено проникването на тези въздушни маси, се съпровожда от силни ветрове и слабо проявени валежи. При продължително задържане на студен въздух в обсега на низинно-котловинния релеф, се създават устойчиви термични инверсии, придружени с мъгли и ниска слоеста облачност. Нахлуването на средиземноморските въздушни маси до известна степен е ограничено от Родопския масив.

Поради по-малката надморска височина, вертикалната климатична поясност в Източна Стара планина е слабо изразена.

Продължителността на слънчево греење за низинно-хълмистата част от територията на община Сливен, е средногодишно между 2200 и 2300 h с максимум през юли /300-320 h/ и минимум през декември /80-85 h/. Годишната сума на радиационния баланс в района на станция Сливен е 51,52 kcal/cm² с максимум през юли /9,08 kcal/cm²/ и минимум през януари /0,18 kcal/cm²/, с много близка ниска стойност и през декември /0,2 kcal/cm²/. Прави впечатление липсата на отрицателни стойности, което е характерно за територии с по-голяма продължителност на слънчевото греење. Дори през зимата, когато ъгълът на падане на слънчевите лъчи е малък и денят е къс, стойностите са близки до 0, но остават положителни. Тези условия създават благоприятни предпоставки за отглеждането на редица земеделски култури.

Средногодишният брой на дните с мъгла в станция Сливен е 45,7, като най-много такива дни, се отчитат през месец декември - средно 9,2 дни. Във височина стойностите се увеличават - в местността „Карандила”, средногодишно дните са 63,3, с максимумът през ноември - средно 11,1 дни. Средната годишна облачност в Сливен е 5,4 бала, с най-високи средни стойности през месец декември /7,0/, и най-ниски - през месец август /2,8 бала/. В местността „Карандила” /ок. 1000 m н. в./ облачността е по-голяма: средногодишната стойност е 5,7 бала, максимумът е през януари /7,1 бала/, а минимумът - през август /4,0 бала/.

Радиационните условия на територията на Сливенското поле са добра предпоставка за производство на соларна електроенергия.

Средната годишна температура на въздуха за станция Сливен е 12,4° C, като най-ниската средномесечна е през месец януари /+1,2° C/, а най-високата - през месец юли /+23,2° C/. Абсолютната максимална температура е измерена през месец август /+40,8° C/, а абсолютната минимална - през месец януари /-20,0° C/.

Ако проследим климатичните изменения на територията на община Сливен, от гледна точка промяната в температурата на въздуха, установяваме, че в периода 1979-2008 г., за ст. Сливен са отчетени следните средни стойности: най-ниска температура - януари +1,8° C, най-висока - юли +23,2° C, годишна +12,5° C. На база тези стойности, можем да посочим, че по-големи различия, се отчитат през зимния период, който е станал относително „по-топъл”. В резултат на това, средната годишна температура се е повишила с 0,1° C, а средната годишна температурна амплитуда е намаляла от 22° C на 21,4° C.

От агроклиматична гледна точка, са важни периодите на устойчиво задържане на температурите над 0, 5, 10 и 15° C. В течение на цялата година, температурата на въздуха се задържа устойчиво над 0° C. В 274 дни тя е над 5° C /между 7 март и 7 декември/, в 210 дни - над 10° C /между 3 април и 31 октомври/ и в 155 дни - над 15° C /между 3 май и 6 октомври/. Важни са температурните суми през активния вегетационен период /над 10° C/, които за станция Сливен са 3 865 °C /средна стойност за периода 1931-1985 г./.

тенденцията на повишение на средните месечни температури, особено през зимния период, можем да предположим, че за последните 30-40 години, стойността на показателя бележи ръст. Посочената стойност се отнася към една от високите за страната, с изключение на районите по поречието на р. Струма на юг Кресненския пролом, части от Източните Родопи, Горнотракийската низина по поречието на р. Марица и Южното Черноморско крайбрежие.

Извънпланинската част на преходно-континенталната климатична област, към която се включва територията на общината, в агроклиматично отношение прилича на Дунавската равнина. В Горнотракийската низина и източните Задбалкански котловини климатът е умерено горещ /с температурни суми за активния вегетационен период от 3700 до 4100° C/ и засушлив. В Източна Стара планина климатът е топъл /с температурни суми от 3100 до 3700° C/ и слабо засушлив.

Средните суми на годишните валежи, също могат да бъдат сравнени за различни периоди. В периода 1931-1985 г. средната годишна валежна сума в станция Сливен е 587 mm. Главният максимум на валежите е през май-юни /66-67 mm/, а главният минимум - през март /31 mm/. Отбелязват се и вторични максимум и минимум, съответно през ноември /61 mm/ и септември /32 mm/. Сезонното разпределение показва изравнени суми през пролетта и зимата, най-малко са валежите през есента, а най-много - през лятото. Прави впечатление типичната характеристика на преходността на климата, подчертана от разпределението на валежите - 2 максимума и 2 минимума, които са с почти изравнени месечни суми. Годишната сума не е висока, което според някои изследователи се дължи на ефекта на валежната сянка в южното подножие на Стара планина, който се проявява в цялата област на Задбалканските котловини. Във височина валежната сума се увеличава закономерно и в местността „Карандила” /1000 m н. в./ тя е 830 mm, с открояващ се главен максимум през май /112 mm/ и главен минимум през август /46 mm/. Преходността в режима на валежите, се запазва - добре проявени са вторични максимум /ноември/ и минимум /март/.

За периода 1979-2008 г. средната годишна сума за станция Сливен е 575 mm, най-ниската средна месечна сума е през октомври /34 mm/, а най-високата - през май /68 mm/, почти изравнена с тази през юни /67 mm/. Вторичният минимум е през март /35 mm/, а вторичният максимум - през декември /61 mm/. Тенденцията на почти изравнени месечни суми на максимумите и особено на минимумите се запазва, но се наблюдава изместване на вторичния максимум /от ноември към декември/, и на главния минимум /от зимата към есента/. Тъй като разликите в сумите не са значителни, можем да предположим, че се наблюдава слаба тенденция на увеличаване на преходно-средиземноморското климатично влияние върху режима на валежите. Налице е слаба тенденция на намаляване на годишната сума, която частично е резултат от намаляване на средномесечните суми през януари и февруари.

Съчетанието на по-високи зимни температури и сравнително малкото количество валежи, води до намаляване на водните запаси през този сезон. От друга страна, се засилва честотата на поройните валежи през годината, което води до редица неблагоприятни

последници, свързани с процесите на ерозия, свличания, наводнения и други. За периода 1999-2008 г. се наблюдават много по-често големи денонощни валежни суми в различни части на страната, в т.ч. и на територията на община Сливен. За станцията, се регистрират 10 дни от този период, в които за едно денонощие се изваляват повече от 10% от годишната сума.

Максималният денонощен валеж в станцията е 73,8 mm, отчетен през месец юни 1932 г. В местността „Карандила” тази стойност е по-висока - 97,6 mm и е измерена през април 1972 г. В течение на годината, преобладават дните с течни валежи, които са регистрирани през всички месеци. Най-много дни с дъжд има през пролетта, като максимумът е през месец май - средно 15 дни. Най-малко са през януари, февруари, август и септември - средно 6 дни. През студеното полугодие се регистрират повече дни с твърди валежи. За станция Сливен те са отчетени през месеците от октомври до април, като в четири от тях - от декември до март валежи от сняг има в над 50% от годините в периода 1931-1985 г. Най-много дни със снеговалеж има през януари - средно 5 дни. Продължителността на задържане на снежната покривка има важно климатично и стопанско значение. Средната продължителност на задържане на снежна покривка в станция Сливен за годината, е само 2 дни. Те се отчитат през второто десетдневие на месец януари.

Положителните средни месечни температури, тенденцията на тяхното повишение през последните 30 години, както и намаляването на валежните количества през зимните месеци, води до намаляване на средностатистически брой дни със снежна покривка. Тази особеност е характерна и за съседни територии в Горнотракийската низина и Тунджанската хълмиста област.

Периодите без валеж с максимална продължителност на територията на общината, са средно 14 дни през юли и октомври, като с близки стойности са август /13 дни/ и септември /13 дни/. През лятото и началото на есента, се оформя период на засушаване, свързан с намаляване в честотата и количеството на валежите, и отчитането на максимални стойности в хода на температурата. Това е важно условие за необходимостта от напояване на земеделските култури.

Важна е информацията за рискови метеорологични явления, като гръмотевичните бури и градушките. Районът на източните части на Средна гора и Задбалканските котловини, се отличава с по-голям брой бури и градушки годишно. Това се дължи на специфичната орография и на термодинамичния контраст по студените фронтове, които нахлуват от северозапад в следствие на по-силното нагриване на приземния въздух над Горнотракийската низина. Между 2 и 4 са случаите с градушка средногодишно в Задбалканските котловини. На територията на община Сливен, в Старо село, е разположен един от командните пунктове на изпълнителна агенция „Борба с градушките”. Той защитава територия от 2 150 km², 67% от която, са заети от зърнени култури, 20% - от технически култури, 9% - от лозя, и др.

Ветровата дейност е важна характеристика на климата в дадена територия. Средната годишна скорост на вятъра в ст. Сливен, е 2,5 m/s. С най-високи средни скорости са

ветровете през зимата - януари и февруари /3,2–3,1 m/s/. Тяхната скорост отслабва през есенния период до 1,8 m/s. Преобладават северозападние ветрове. През студеното полугодие, когато ветровете духат с най-голяма скорост, придобиват т.нар. „падащ” характер, подобен на борá. При нахлуване на студени въздушни маси от североизток, се образува голям хоризонтален баричен градиент между северните и южните склонове на Стара планина. Студеният въздух се задържа от орографската преграда и „прелива” през нея с голяма скорост. Продължителността на тези ветрове за ст. Сливен, е 2 денонощия, но има години и случаи, когато продължителността достига 4 денонощия и скорост над 20 m/s. Отчитани са ветрове и със скорост над 40 m/s. Характерна особеност е рязкото застудяване. Средногодишно за ст. Сливен се регистрират 17 дни с бороподобен вятър.

Отчитането на посоката и скоростта на вятъра, следва да намерят пряко отношение при създаването на устройствени планове на територията, изграждането на индустриални и добивни площадки и съоръжения, жилищни райони, сметища и др. Сливенската котловина и прилежащата верига на Източна Стара планина, са подходяща територия за производство на електроенергия на базата на ветровата дейност. Трябва да се има предвид и броят на дните с тихо време, при което във въздуха се задържат различни замърсители. Запрашаването на въздуха при тихо време е свързано и с активната земеделска дейност.

Климатичните и метеорологични фактори оказват сериозно влияние върху степента на замърсяване на въздушния басейн. Те пряко допринасят за по-доброто или по-лошо разсейване на емитираните вредни вещества. Най-общо могат да се разделят на две основни групи показатели – благоприятни климатични фактори, които способстват за самопречистването на атмосферния въздух и неблагоприятни климатични фактори, които са пречка за самоочистване на атмосферата.

2.1.5. Води

Хидроложките запаси в община Сливен не са големи. Основен воден ресурс е р.Тунджа, най-големия приток на р.Марица с водосборен басейн около 7 800 кв.км. На р.Тунджа, на 25 км от Сливен, е изграден язовир “Жребчево”, който е с обем над 400 млн. м3 и се използва предимно за напояване. По поречието на река Асеновска е изграден язовир Асеновец, който снабдява с питейна вода град Сливен.

2.1.6. Почви

От почвените типове най-характерни са карбонатните черноземни смолници, черноземните смолници и излужените черноземни смолници. Климатичните и почвените характеристики на района около Сливен, Блатец, Тополчане, Калояново, Глушник, цялата средна зона на общината, са изключително благоприятни за развитието на лозарството, което е един традиционен поминък на населението в тези райони. Най-голям дял от площта на общината – 51.1% (698 986 дка) заемат земеделските територии, като на човек от населението от общината се падат 5,8 дка обработваема земя.

2.1.7. *Полезни изкопаеми*

Община Сливен област е сравнително бедна на рудни природни богатства. Досега както в общината, така и в цялата страна те бяха обект на интензивен добив, но в момента са в процес на преоценка и реструктуриране.

Докато перспективата за развитие на рудодобива в този период е силно ограничен поради нискосортните руди, перспективата пред нерудните полезни изкопаеми и декоративно-облицовъчните е сравнително добра при наличие на инвестиции и нова законова уредба. Те биха представлявали интерес за частния и чужд капитал.

В землището на село Струпец, Община Сливен е единственото находище на кварцит за динасов огнеупор. Съществува техническа и технологична възможност за производство на тухли от отпадаците при редовното му производство. Долomitни варовици се добиват в землищата на селата Бинкос. На територията на общ.Сливен, в землището на с.Голямо Чочовен е проучен кварцит за феросилиций. Добив не се извършва.

2.1.8. *Горски територии*

Горските територии са 56 3698 дка или 41.2% от територията на община Сливен, Горите обхващат 33 080 ха, като 86.7 % от тях са с естествен произход. Защитните и рекреационни гори и земи и защитени територии обхващат 29 089.8 ха площ, от която 25 901.5 ха са залесени.

2.1.9. *Екологична мрежа*

Територията на общината се отличава с богато биоразнообразие. Елементите от Националната екологична мрежа Natura на територията на община Сливен са посочени на следващата таблица.:

Код на защитена зона	Име на защитена зона	Тип на защитена зона
<u>BG0002094</u>	Адата - Тунджа	Защитена зона по директивата за птиците
<u>BG0000567</u>	Гора Блатец	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000554</u>	Гора Желю Войвода	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000553</u>	Гора Тополчане	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000420</u>	Гребенец	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0002059</u>	Каменски баир	Защитена зона по директивата за птиците
<u>BG0000418</u>	Керменски възвишения	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0002029</u>	Котленска планина	Защитена зона по директивата за птиците

Код на защитена зона	Име на защитена зона	Тип на защитена зона
<u>BG0000117</u>	Котленска планина	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000139</u>	Луда Камчия	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000441</u>	Река Блатница	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000136</u>	Река Горна Луда Камчия	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000192</u>	Река Тунджа 1	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0000164</u>	Сините камъни	Защитена зона по директивата за местообитанията
<u>BG0002058</u>	Сините камъни - Гребенец	Защитена зона по директивата за птиците
<u>BG0000211</u>	Твърдишка планина	Защитена зона по директивата за местообитанията

2.1.10. Населени места в общината и брой население.

Към териториалния обхват на общината се включват 45 населени места, от които 2 града - Сливен и Кермен, и 43 села.

Общинският център гр. Сливен е разположен на 308 км от столичния град София /АМ Тракия/, на 178 км от гр. Пловдив, и на 117 км от най-голямото пристанище в България - Пристанище Бургас.

В международен план гр. Сливен се намира на 138 км от Одрин, 370 км от Истанбул, 509 км от Солун и на 290 км от Букурещ. Географското разположение на общината в югоизточната част на страната предопределя близостта на общинския център до разположения в област Ямбол /община Елхово/ нов ГКПП Лесово - Хамзабейли /92 км/, който свързва Р. България с територията на Р. Турция. Транспортната достъпност и отвореност на общинския център се потвърждава и от неговата близост до Р. Гърция - гр. Сливен отстои на 134 км от ГКПП капитан Петко Войвода - Орменион. Благоприятното транспортно-географско положение на областния и общинския център създават добри предпоставки за неговото обособяване като транспортен и промишлен възел в югоизточната част на страната.

По брой на населението (117579 души - 31.12.2019 г.) общината е на 8-мо място сред 265-те общини (след общините на големите седем града в страната от първо и второ йерархично ниво - Столична, Варна, Пловдив, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен), с по-добри показатели за естествен прираст на населението спрямо средните.

2.2. Социално-икономически фактори.

2.2.1. Демографско развитие.

Населението на община Сливен към 31.12.2019 г. е 117 579 души, от които мъжете са 56 751 д., а жените – 60 828 д. (съответно 48 и 52%). Броят на мъжете преобладава във възрастите до 50 години. С нарастването на възрастта се увеличава броят и относителният дял на жените от общото население на общината. Населението на общината съставлява 63.9% от населението на областта и 1.7% от страната.

В град Сливен живеят 85 хил. души, или 72.3% от населението на общината. Съотношението между мъжете и жените в град Сливен е приблизително същото както в общината (47.6% са мъже, останалите 52.4% са жени).

Наблюдава се неблагоприятна тенденция на намаление на населението, като след 2011 г. намалението е с по-малък интензитет. На фона на общия демографски спад се регистрира намаление на населението и в центъра на общината – град Сливен, както и в град Кермен. За селата на общината е характерно, че през последните години интензитетът в динамиката на населението е с по-ниски темпове.

Население в община Сливен и област Сливен 2001-2019 г.

Населени места	2001 г.	2011 г.	2019 г.	Прираст 2001-2019 г.	
	бр.	бр.	бр.	бр.	ср.год, %
Община Сливен	135 701	125 268	117 579	-18 122	-0.9
Град Сливен	100 134	91 620	84 985	-15 149	-1
Град Кермен	2 182	1 801	1 520	-662	-2.3
Села	33 385	31 847	31 074	-2311	-0.4
Област Сливен	217 226	197 473	184 119	-33 107	-1
В градовете	144 166	131 041	121 033	-23 133	-1.1
В селата	73 060	66 432	63 086	-9 974	-0.9

Източник: НСИ

Коефициентът на раждаемост средногодишно през периода 2011-2019 г. е 11.90%, който е значително по-висок от този за страната - 9.22%. По-високата раждаемост и равнище на плодовитост в общината до голяма степен се дължи на относително по-големия дял на ромското население. Независимо от по-високата раждаемост общината има отрицателен прираст на населението (минус 2.20%).

В близо половината от селата раждаемостта на населението е над средното равнище за общината, но в някои от тях тя е значително над средната за селското население на общината (Сотиря, Тополчане, Трапоклово, Злати войвода, Селиминово, Чинтулово и др.).

В общината средногодишно за периода 2011-2019 г. се заселват около 1 800 и се изселват около 2 300 души. Интензивността на двата миграционни потока е съответно 14.59% и 19.47%. В резултат на миграцията общината намалява своето население средногодишно с 500 души, или механичният прираст е минус 4.88%.

Общината е с възрастова структура на населението, по-благоприятна от тази на страната. Процесът на демографско остаряване, характерен за страната, при населението на община Сливен е по-слабо изразен.

Трудоспособното население по данни на НСИ през 2019 г. общо в общината е 67217 д., или 57.2% от цялото население. Броят и относителният дял на мъжете в тази възрастова група е 34970 или 52%, на жените – 32247 или 48%. Населението във възрастовата група в под трудоспособна възраст е 22897 д. – 19.5% и 27465 д. – 23.3% в над трудоспособна възраст (НСИ). В сравнение със страната, различия се наблюдават по отношение и на трите възрастови групи: за трудоспособните контингенти (които са с по-малък дял в сравнение със средния за страната); над трудоспособното население (което е с относителен дял по-нисък в сравнение със страната); населението в под трудоспособна възраст (което е значително с по-висок дял от 2.2 процентни пункта от средния за страната). Налице е намаление на родилните контингенти и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.).

2.2.2. Образователна структура

Налице е трайна тенденция за запазване и увеличаване на дела на ниско образованото население през последните години в област Сливен. Областта са със стойности на ниско образованото население над средните за страната, което определя незадоволителни характеристики на работната сила в тях. Населението на общинския център – Сливен е с по-високо образователно равнище в сравнение със средното за общината (точните данни по общини ще са налични след предвиденото за м.септември 2021 г. преброяване на населението).

2.2.3. Етническа структура

При преброяването на населението през 2011 г., от българската етническа общност се самоопределят 82.7% от населението на общината (76.6% за област Сливен и 84.8% за страната). От турската етническа група към 1.02.2011 г. са се самоопределили 3.9% (9.7% за област Сливен и 8.8% за страната). Ромският етнос е с относителен дял 11.3%, според самоопределението на лицата (съсредоточени както в гр. Сливен, така също и в селата). За област Сливен дялът на ромите е 11.8%, за страната 4.9% (област Сливен е на второ място в страната по относителен дял на самоопределилите се от ромската етническа група след област Монтана (12.7%). Два от жилищните квартали на град Сливен (Надежда и Комлука) са с концентрация на малцинствени групи (роми).

2.2.4. Икономически активно население.

Икономически активното население определя параметрите на работната сила. На територията на общината е концентрирано 67.6% от активното население на областта. Към 2019 г. измененията в икономическата активност на населението са в посока на нарастване и тя достига 55%, докато икономически неактивните лица (не са нито заети, нито безработни) са 45%

Разпределението на безработните лица на възраст под 29 години (по-широко

разпространена в общината) е не толкова безработицата, колкото неактивността - младежите остават както изцяло извън пазара на труда, така и извън системата на образование. Много висок дял от младежите 19-24 години, които нито учат, нито работят (2019г. - ЕС -10.1%, България - 13.7%, ЮИР – 21.2, област Сливен – 25%. Тази група младежи са сериозен резерв на пазара на труда и е необходимо да бъде активирана.

2.2.5. Състояние на местната икономика

Община Сливен е важно икономическо ядро в Югоизточна България и цялата страна. През 2018 г. произведената продукция е 1689151 хил.лв. През последните 10 години общината запазва дял от 0.93% в приноса си към произведената продукция в страната, което показва, че нейните темпове на икономически растеж са близки до средните. В рамките на Югоизточен район (ЮИР) община Сливен увеличава своя дял от 5.6% през 2014 г. на 6.5% през 2018 г., което до голяма степен се дължи на по-забавения растеж на община Бургас в този период, в резултат на което община Бургас намалява дела си на 42.1% през 2018 г. в сравнение с 47.7% през 2014 г.

Община Сливен претърпя съществено реструктуриране на своята производствена структура, което не е завършило и предстои в рамката на новите предизвикателства на т.нар. „Зелена сделка” и възстановяването след кризата „Ковид-19”. Доминиращ е секторът на индустрията (с изкл. на строителството), в който през 2018 г. стойността на произведената продукция е 941 155 хил.лв. (55.7% от общата за общината), заетите лица са 10 818 (38.1%), дълготрайните материални активи (ДМА) – 541 800 хил.лв. (52.7%). На второ място е отрасъл „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство” – с принос в произведената продукция от 16.7%, в заетостта – 30.7% и ДМА – 14.7%. Селското стопанство е с ограничен дял в произведената продукция - 9.1%, но с важно значение за една значителна част от населените места в общината, в който по данни на НСИ са ангажирани 2 721 д. или 9.7% от общата заетост. През периода 2014 - 2018 г. се наблюдава относително висок общ икономически растеж, характерен за българската икономика. Данните на НСИ потвърждават тенденцията на нарастване на произведената продукция и приходите от дейността през този период. Нарастването е най-високо в сектора на отрасъл „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство” - 30.7% на бруто продукцията и 4.2% на заетите лица, както и в индустрията – 22.5% и 1.3%. С над 50% се повишава произведената продукция от дейностите „Информация и творчески продукти; далекосъобщения”, както и „Култура, спорт и развлечения, ремонт”. В промишлеността индексът на нарастване е 22.5% на бруто продукцията, 27.4% - на приходите от дейността, 1.3% на заетите лица.

Икономическият комплекс на общината има следните характеристики:

- **В икономическия профил** на общината са представени сектори и икономически дейности (отрасли), за които са налице определени ресурси и традиции в развитието им. Най-голям е броят на предприятията в сектора на услугите, следван от индустрията. - Промислеността включва предприятия на преработващата и добивната промишленост. Структуроопределящи отрасли и производства са: хранително-вкусова; текстилна; електропромишленост;

машиностроене; информационни технологии; производство на мебели; строителство; химическа промишленост; дървопреработване.

- **Селското стопанство** е традиционна икономическа дейност за населените места в общината, основен отрасъл в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство, като растениевъдното направление е с по-голям дял. Големият размер на земеделските територии – над 50% от площта на общината (от които над 80% обработваеми - 560987 дка) е фактор за развитие на земеделието. От обработваемата земя 33416 дка е общинска. На територията на общината се отглеждат предимно зърнено-житни култури, трайни насаждения, маслодайни, технически, фуражни култури, зеленчуци и др. Съществуват условия за развитие на животновъдството като фуражна база, наличие на постоянно затревени площи, естествени ливади, мери и пасища, както и съществуващите традиции в тази област. Застъпено е главно говедовъдство, овцевъдството, свиневъдство. Изграждане на модерни масиви за интензивно зеленчукопроизводство се изпълняват чрез частните инициативи на земеделски производители в рамките на ПРСР.

- Недостатъчно развита предприемаческа инициатива. За периода 2014- 2018 г. броят на предприятията в общината нараства от 4909 на 5134 или с 225 (4.4%), основно микрофирми. Предприемаческата активност в община 20 Сливен (40 регистрирани предприятия на 1000 жители през 2014 г.) е над средните показатели за областта (35), но под тези за страната (52). През 2018 г. нейната стойност се е повишила до 43%. Наблюдава се по-голямо активизиране на предприемачеството в сектора на услугите, където броят на предприятията нараства с 200, докато в промишлеността тенденцията е неблагоприятна - броят им намалява с 40 или с 15%. Полагат се мерки за развитие на предприемачеството. С финансиране по ОПДУ функционира Областен информационен център Сливен, който предоставя информация на гражданите и бизнеса за възможностите на ЕСИФ, вкл. за социално-икономическо развитие на местно ниво. Продължават информационните дейности и обучителни мероприятия, провеждани от офис - Сливен на Национална служба съвети в земеделието, включително чрез предоставянето на безплатни консултации и обучения на земеделски стопани в областта на растениевъдството, животновъдството, аграрната икономика и ПРСР.

- Инвестиционната активност през анализирания период в общината нараства с около 10%. Разходите за ДМА се увеличават и достигат до 1.3% от общата за страната през 2018 г., спрямо 1.1% през 2014 г. Тази активност е най-висока в сектора на Селското, горското и рибното стопанство, вероятната причина за което е подкрепата по линия на Програмата за развитие на селските райони. Модернизирането на съществуващата и изграждането на нова инфраструктура е важно за социално-икономическото развитие на община Сливен. Това дава възможност за осигуряване на предпоставки за растеж на икономиката. От съществено значение в това отношение са инвестициите в публичния сектор, които подобряват образованието и здравеопазването, културата, транспортните, енергийните, комуникационните и ВиК мрежите и създават по-добри условия на живот на населението, но не са директно свързани с получаване на максимален доход и възвръщаемост. През този период тези инвестиции запазват относително постоянен дял в рамките на 25% от общите. Община Сливен

има действаща наредба за насърчаване на инвеститори клас В.

Стойността на чуждестранните преки инвестиции за община Сливен възлиза на 33960.8 хил.евро, което съставлява 36.6% от общите ЧПИ за областта (2014 г.). Най-високи са тези инвестиции в „производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия“. Те са сравнително високи и в икономическите дейности „производство на текстил и облекло; обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“; „производство на основни метали и метални изделия, без машини и оборудване“; „производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива“ и др.

- Равнището на икономическо развитие на община Сливен, измерено с показателя Произведена продукция на човек от населението (Брутен вътрешен продукт не се определя на териториалното равнище община), показва по-високо от средното за ЮИР нарастване в периода 2014-2018, като показателят достига стойност 14,13 хил.лв. през 2018 г. спрямо 9,52 хил.лв. през 2014 г. или увеличение с близо с 50%

- Териториалното разпределение на икономиката е неравномерно, основно концентрирано в град Сливен. Това е продиктувано както от концентрацията на население в града, така и от неговото значение като икономически и обслужващ център на общината и областта. Производствените и логистични дейности са основно в града, като се наблюдава процес на тяхното нарастващо локализиране по основни пътни артерии, но все още дифузията на икономическо развитие от центъра (град Сливен) към периферията е много слаба.

- Ниско е равнището на НИРД в област Сливен и общината (едно от най-ниските в страната след област Видин); - Делът на малките и средните иновативни предприятия - % от всички МСП в област Сливен, е 28.5%, при 25.2% средно за страната;

- Делът на МСП, реализирали нови или усъвършенствани продукти, нови за пазара

- % от всички малки и средни предприятия, в област Сливен е един от най-високите в страната – като нараства с 3% през 2010, 5% - през 2014 до 9% - 2017 г.;

- Ниски умения на населението и работната сила, които не удовлетворяват изискванията на пазара на труда и привличането на нови инвестиции, независимо от реализираните инициативи и проекти (основно по оперативни програми) за подобряване на квалификацията и уменията на заетите и безработните лица, включително на тези от уязвимите групи.

- Развитието на бизнес подкрепяща инфраструктура е от важно значение за нарастване на инвестиционната привлекателност на територията. Община Сливен е структурирала ясна концепция за създаване на общинско дружество за развитие на „Индуриална зона Бършен“, с площ от 2600 дка. Предстои да се изградят всички комуникации и техническа инфраструктура, за да може да се предлагат на потенциалните инвеститори готови за строеж терени на достъпна цена срещу ангажимент за инвестиции и работни места. На територията на общината съществува ЮЛНСЦ, регистрирано през 2000 година като бизнес инкубатор, част от проекта „Заетост чрез подкрепа на бизнеса“ (JOBS). Важна инициатива, подкрепяща предприемачеството и привличането на нови инвестиции, е проектът за създаване на Индуриална зона „Сливен и Ямбол“ - първото съвместно дългосрочно партньорство за развитие на региона. Направени са 10-те най-важни стъпки от страна на Община Сливен за

създаване на обща икономическа зона с Ямбол. Изработен е общ устройствен план на Общината, в който се урежда статутът на зоната на територията на Община Сливен. Сключен е меморандум за сътрудничество между Община Сливен и Българската агенция за инвестиции. Изработен е общ бизнес каталог за инвеститори „Инвестиционна дестинация Сливен и Ямбол“.

- Коефициентът (равнището) на регистрираната безработица към 31.12.2020 г. (7.9%) поставя община Сливен в по-благоприятна позиция от средното ниво за област Сливен (9.9%), но с 1.2 процентни пункта над средното равнище за страната (6.7%). Средногодишният брой на регистрираните в бюро по труда безработни лица в общината за същия период е 4165 д., което е предпоставка за миграция на контингенти в активна възраст за търсене на работа, както и социална изолация и бедност по отношение на безработните лица и в най-голяма степен на трайно безработните.

По данни на Агенцията по заетостта през 2020 г. от м. март в резултат на световната пандемия от COVID-19 е регистрирано нарастване на безработицата, като през м. юни 2020 г. за община Сливен равнището на безработица е 9.44% (4987 безработни лица). Основните структури на безработните лица в общината се характеризират с: в структурата на безработните по образование – най-висок е дялът на безработните с нисък или без образователен ценз; в професионалната структура – на лицата без специалност, в структурата по пол – на жените; висок е дялът на безработните младежи и на продължително безработните лица.

2.2.6. Култура, културно-историческо наследство и туризъм.

Община Сливен разполага с добре действаща културна инфраструктура. Създаваният от културните организации продукт е в състояние да задоволи духовните потребности на населението от общината. Общината притежава потенциал за развитие на различните жанрове изкуства, местната традиция и любителско творчество и възможност за неговото разпространение в страната и чужбина. Към настоящия момент на нейна територия дейност осъществяват следните културни институти: Драматичен театър „Стефан Киров“, Държавен куклен театър, Регионална библиотека „Сава Доброплодни“, Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков“, Художествена галерия „Димитър Добрович“, Ансамбъл за народни песни и танци, Симфоничен оркестър, Национален музей на текстилната индустрия /филиал на Национален политехнически музей – София/, Национална художествена гимназия „Димитър Добрович“. Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков“ разполага с няколко обекта: основна сграда на бул. „Цар Освободител“, къща-музей „Хаджи Димитър“, Къща-музей на сливения бит от XIX и XX в., музейна сбирка „Добри Чинтулов“ и Държавна сукнена фабрика. Художествена галерия „Димитър Добрович“ също се състои от няколко обекта: основна сграда на бул. „Цар Освободител“, където е разположена постоянна експозиция „Чуждестранно изкуство“, изложбена зала „Сирак Скитник“ и къща „Миркович“. Основните музейни фондове са изключително богати, разнообразни и притежават висока стойност. Културният календар на Община Сливен е богат и разнообразен – международни и национални фестивали и конкурси, честване на официални празници и кръгли годишнини на исторически личности, житейски и творчески свързани с нашия град, представяне на

разнообразни, нови и нетрадиционни форми на изкуството и културата и др. Календарът включва и множество прояви, свързани със съхраняването на традиционната култура и нейното възпроизвеждане чрез организирането на фолклорни събори, местни празници и др. Особено място е отделено на приобщаването на децата и младите хора към творчеството посредством участието им в инициативи, развиващи техните способности и потенциал. Важно място заемат също така и проявите, свързани с културата и традициите на местните етнически общности – каракачани, роми и др.

В община Сливен има 54 читалища, от които 16 се намират в град Сливен, по едно - в останалите населени места. В селата и гр. Кермен няма други културни институти, освен читалищата. Базата на читалищата е остаряла. Почти всички имат нужда от основни ремонти, обновяване и осъвременяване. Особено тежко е състоянието на покривите на читалището в с. Злати войвода. На следващ етап би могло да се помисли за ремонт на покривите на читалищата в с. Жельо войвода, с. Блатец и гр. Кермен. Почти всички зали за концерти /където има такива/ са неизползваеми и недостъпни, отдавна са затворени за експлоатация и се рушат. Всички имат нужда от пълна и частична смяна на дограма, ремонт на санитарни възли и цялостен вътрешен ремонт. Четири от читалищата в град Сливен нямат сгради, а други две от тях (в отдалечените квартали „Речица“ и „Дебелата кория“), използват по две стаи в сградите на кварталните кметства. Антична крепост „Туида“ се утвърди като алтернативно културно пространство и място за провеждане на различни събития. Обекти на културата са и храмовете на територията на общината. Сливен е център на една от 13-те епархии на българската православна църква (БПЦ). Сливенската епархия, създадена през 1873 г. обхваща Сливенска, Бургаска, Ямболска и част от Хасковска област. Дели се на седем духовни околии (Сливенска, Котелска, Бургаска, Ямболска, Карноботска, Малкотърновска и Тополовградска), където има седалища на архиерейски наместничества. В град Сливен са изградени православни църкви, разположени в старите квартали на града („Св. Николай Чудотворец“ в кв. „Клуцохор“ – 1834 г.; „Света София“ в кв. „Ново село“ – 1836 г.; Св. „Троица“ в кв. „Речица“ – 1924 г.; „Св. Богородица“ – 1896 г.; „Св. Петка“). В центъра на гр. Сливен е катедралният храм „Свети Димитър“, изграден през 1831 г. Православни храмове има още в 24 населени места. Епархийски манастири в община Сливен са манастир „Св. Петка“ – с. Сотиря, XIII-XVI век, храмов празник - 14 октомври и манастир „Св. Илия“ - с. Чинтулово, XIII-XVI век, храмов празник – 20 юли – Илинден. Изградени са и молитвени домове на други вероизповедания. Останки от тракийски надгробни могили, крепости, манастири, църкви, аязма, древни пътища от римското владичество и средновековието; легенди за хайдути и войводи; първите стъпки за развитие на текстилната индустрия на Балкански полуостров; традиционни празници, обичаи, културни и спортни събития, организирани сред невероятната природа на Природен парк „Сините камъни“ и селата, намиращи се в района на горско стопанство Сливен разкриват богатото културно историческо развитие на този район. Община Сливен разполага с много културно-исторически дадености, които са предпоставка за създаване на привлекателен туристически продукт. По данни от интернет страницата на Община Сливен, на нейна територия има регистрирани 475 паметника на културата, от които 84 - археологически, 90 исторически и над 300 архитектурни.

Двадесет са със статут на национални паметници, като девет от тях са в град Сливен. Груповите недвижими културни ценности са концентрирани в централната градска част и кварталите Клуцохор и Комлука, в които има и множество традиционни улични фронтове за запазване. В последните години липсва финансиране за цялостна реставрация и консервация на нуждаещи се обекти, предимно частна собственост. Почти всички обекти в този обхват са недостатъчно проучени, с ниска степен на социализация.

Богатото културно-историческо и природно наследство не е валоризирано и не допринася за стопанското развитие на общината и заетостта. Приходите от нощувки през 2019 г. са 2465 хил.лв., което е 0.16% от общия оборот на туризма в страната. През 2015 г. този дял е бил 0.28%, през 2010 - 0.60%, което очертава неизползван потенциал. Ниската посещаемост и липсата на икономическа ефективност са довели до намаляване на местата за настаняване в общината от 38 бр. през 2010 г. до 23 бр. в края на 2019 г., като преобладават тези с по-ниски категории. Броят на леглата за същия период е намалял с 23 % и достига 1210 през 2019 г. От стойността на показателите за броя на пренощуващите лица и реализираните нощувки, както и реализираните приходи, се очертава изводът за липсата на положителна динамика в развитието на този отрасъл от общинската икономика

Оценяването на потенциала на местното културно-историческо и природно наследство и превръщането му в един от факторите на растеж на общинската икономика, при спазване на принципите на неговото устойчиво развитие, в последните години се очертава като важна цел. Понастоящем Дирекция на Природен Парк Сините Камъни разполага с два информационно-посетителски центрове - „Хайдушка пътека“ и „Карандила“. Функционира сайтът www.infotourism.sliven.bg на Туристическия информационен център на Сливен, като притежава богата и практически насочена към нуждите на туристите информация за културно-историческото наследство на Общината, за текущите събития, местата за настаняване, природните забележителности, местните атракции и дори предложения за организация на тимбилдинги в Сливен. Пренощували лица - брой Реализирани нощувки - брой Приходи от нощувки - х.лв.50 През 2015 г. е разработена Концепция за развитие на туризма в Община Сливен, доразвита и силно практически насочена като мерки с изработената през 2019 г. Концепция за интегриран туристически продукт на община Сливен. Целта на проекта е да развие интегриран туристически продукт на територията на общината чрез инвестиционни мерки на туристически обекти, дигитализация на туристическо наследство и налагане на туристически маршрути, включително и рехабилитация на лифт Сливен-Карандила. В края на ноември 2020 г. бе подписан договор с Управляващия орган на Оперативна програма „Региони в растеж“ за безвъзмездно финансиране и изпълнение на проект „Интегриран проект за развитие на туризма и подобряване на културната и историческа инфраструктура в Община Сливен“. Проектът е на обща стойност от 7 929 591 лева и се финансира с комбинирана подкрепа – заемно финансиране от Фонд за устойчиви градове в ролята му на Фонд за градско развитие за регион Южна България и безвъзмездни финансова помощ от оперативната

програма. В рамките на Интегрирания туристически проект, разработен от община Сливен, се включва ремонт на лифта, присъстват част от актуални тенденции, като: Създаване на мобилни приложения за целевия маршрут/продукт/услуга; Дигитализация на наследството включително с VR и AR; Обвързване на съответните продукти със системата на градския транспорт и дефиниране на отстъпки за определени пакети. Проектът адресира основните културно-исторически атракции и културно-историческото наследство в град Сливен. Това са къщата-музей „Хаджи Димитър“, къщата-музей „Сливенски бит“, къща-музей „Добри Чинтулов“, Първата текстилна фабрика и крепостта „Туида“, на които ще се извършват консервационни и реставрационни дейности, както и социализация на обектите. Реализацията на разработения проект за Интегриран туристически продукт на община Сливен ще допринесе за донадграждане на изградените партньорства със съседни общини - Котел, Твърдица, Ямбол за предлагане на регионален туристически продукт.

2.2.7. Транспортна и техническа инфраструктура

Пътищата от по-висок клас ситуират определена община в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респ. с повече други общини и центрове от по-висок ранг. Обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива“ комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие, особено свързаните с ежедневния достъп до местата за труд и най-належащи услуги за населението. Групата на пътищата с международно и национално значение включва автомагистралите, пътищата I клас и някои от второкласните пътища, категоризирани в европейската мрежа, по които се провежда значителен трафик, включително транзитен. Повечето от пътищата от тази група са част от инфраструктурата на TEN-T мрежата и осигуряват интеграцията на пътната мрежа на страната с тази на съседните страни. В пространствено отношение те имат важно значение за интегрирането на територията, както в национален, така и в европейски план. Чрез тях се осигурява достъпът до пристанищата, летищата с международно значение, както и връзките между големите градски центрове, вкл. българската столица.

Групата на пътищата с регионално значение се формира от пътищата втори и трети клас. Главните функции на този вид пътища са да осигуряват връзките между големите административни и икономически центрове в регионите, както и между самите региони, като съдействат за интеграцията им. Връзките на по-голямата част от общинските центрове с областните градове също са част от функциите на пътищата II и III клас. Същевременно те имат задача да доведат трафика до автомагистралите и пътищата I клас и служат като преразпределители на трафика по пътните артерии с национално и международно значение. Община Сливен има предимството през територията ѝ да преминава (макар и периферно през най-южната ѝ част) АМ „Тракия“, която формира клон от направлението на коридора от основната трансевропейска транспортна мрежа (TEN-T) - „Ориент/Източно-Средиземноморски“. Като главна пътна артерия в България и част от основната TEN-T мрежа,

автомагистралата осигурява лесна и бърза комуникация на общината с основните транспортни центрове, включително извън страната. Реализацията на предвидения за изграждане (възложени са предпроектни проучвания) четирилентов път между Сливен и Ямбол ще „скъси“ разстоянието от областния център до АМ „Тракия“ и още повече ще улесни транспортните комуникации в района и Ямбол. Все в тази връзка се предвижда и изграждане на пътен възел от АМ "Тракия" към град Кермен, така че община Сливен да получи по-пряко обслужване от пътищата с национално и наднационално значение. Дължината на изградената републиканска пътна мрежа на територията на област Сливен е 581 км, от които 232 км (40%) попадат на територията на община Сливен, което е доказателство за доброто ѝ ситуиране в пространствената организация на РПМ в страната.

- В национален план основният обслужващ път за област и община Сливен се явява Първокласен път I-6 -граница Македония-Гюешево-Кюстендил-Радомир- София-Карлово-Казанлък-Бургас (т. нар. “подбалканска линия”) като връзка между Столицата и Черно море. В участъка Сливен-Бургас пътят има европейска категоризация E773, чието натоварване след построяването на АМ „Тракия“ намалява значително.

- Минаващият тангенциално на област Сливен(без пряко отношение към община Сливен) Първокласен път I-7 граница Румъния/ГКПП “Силистра” – Шумен –Ямбол – Елхово – ГКПП “Лесово-Хамзъбейли”/граница Турция е важно направление, обслужващо източната част на страната и провеждащо транзитните международни потоци между Р. Румъния, Р. България и Р. Турция. Дължината на първокласните пътища на територията на община Сливен е 47км, което представлява 20,2% от общата дължина на РПМ в общината. Във вътрешнорегионален план, по-пряко транспортно обслужване на община Сливен осигуряват двата второкласни пътища:

- Второкласен път II-53 (Полски Тръмбеш-В. Търново) Поликраище-Горна Оряховица-оп Лясковец –Елена-Стара река –Бяла -оп Сливен-оп Ямбол – Калчево –Средец-междурегионален път, свързващ Северна и Южна България през прохода „Вратник”.

- Второкласен път II-66 оп Сливен-Нова Загора-оп Стара Загора-оп Чирпан-Поповица се явява връзка между Югоизточния и Южния централен регион. Пътят има европейска категоризация E773, чиято значимост след построяването на АМ „Тракия“ намалява значително и той изпълнява предимно регионалните си функции. Второкласните пътища в общината са с дължина 84 км и заемат 36,3 % от общата РПМ.

- Третокласният път III-488 Сливен-Котел допълва транспортното обслужване на община Сливен в рамките на областта. С дължина 81 км на територията на общината, пътят заема 34,9% от общата дължина на РПМ. Степента на изграденост на РПМ се определя с нейната гъстотата –км/ 1000 км² .

ЮИР се откроява с най-добро транспортно обслужване от всички региони в страната. Относителният дял на пътищата с национално и международно значение (автомагистрала и първокласни пътища), както и този на второкласните пътища е най-висок за страната. Това, което прави впечатление, обаче, е по-ниският относителен дял на третокласната пътна мрежа в ЮИ регион и още по-ниският за област Сливен, което има най-пряко отношение към

същинското транспортно обслужване /наред с общинската пътна мрежа/ на населените места в общината. Средната стойност на относителния дял на пътищата с национално и международно значение (автомагистрали и първи клас) за страната е 18,6% и община Сливен попада в групата на общините с показател, много над средния за страната. Това дава възможност транспортните връзки по направленията, водещи от областния и общинските центрове към населените места в областта, да се осъществяват по пътища от републиканската и общинска мрежа в рамките на 1-часовия изохрон. Необходимо е доизграждане на довеждащите пътни направления с оглед подобряване на достъпа на по-отдалечените територии и балансиране на транспортното обслужване. С цел подобряване на технико-експлоатационните качества на част от републиканските пътища, които са в лошо и средно състояние на територията на ОПУ Сливен, е планирано да се извърши превантивен ремонт на следните пътища, минаващи през територията на община Сливен:

- Път II-66 (Сливен- Нова Загора) –от км 0+000 до км 15+700, с дължина 15,7 км
- Ремонт на свлачищен процес на път II-53 (Елена-Слевен-Ямбол) при км 107+200
- Рехабилитация на път II-53 (Поликрайще-Елена-Сливен) от км 72+200 до км 87+301
- Път III-488 (Градец –Ичера –Сливен –Сотиря -/оп Сливен-Лозенец) от км 31+615 до км 39+670, с дължина 8,055 км Същинското транспортно обслужване на общината се осигурява чрез общинската пътна мрежа. Общата дължина на общинската пътна мрежа, обслужваща община Сливен, е 321,2 км, с гъстота 154 км/ 1000 км² , равна на средната за страната. Състоянието на близо 70% от пътната настилка се определя като задоволително

Поради системно недофинансиране за периода 2014 - 2020 г. са изпълнявани частични ремонтно-възстановителни дейности (предимно неотложни) на пътни участъци с обща дължина приблизително 74.400 км. Особено тревожно е състоянието на общинските пътища в планинските и полупланински райони : Стара река - Средорек - Божевци; гран. общ. (Елена - Сливен) - Божевци - /II-53; Ст.река - Сливен;/ /II-53, п.к. Майско - Зайчари; Сливен - в. Българка - Раково; /III-488, Чуката/ - Меча поляна - лет. Карандила; /II-53/ Бяла - Вълген; гран. общ. (Твърдица - Сливен) - Селиминово - Чинтулово - /Сливен;/ /Селиминово-Сливен/ - /II-53;/ Кермен - Младово; /II-53, Крушаре/ - Чокоба - Бозаджии; Чокоба - Глуфишево - /Панаретовци - Самуилово;/ Камен-Желю войвода; Желю войвода - Блатец и др. За провеждане на планови ремонти (рехабилитация)за надеждно възстановяване на проектните показатели и системно поддържане за безопасно движение по общинските пътища, през следващите 2021 - 2025 г., община Сливен се нуждае от целево финансиране в средногодишен размер на 3 - 3.5 млн. лева. Железопътна инфраструктура През територията на община Сливен преминават две от от най-важните железопътни линии в страната:

- жп линия 3-София/Илиянци-Карлово-Тулово-Дъбово-Зимница и Карнобат-Комунари-Синдел разпределителна–Варна фериботна– Разделна /т.н. „подбалканска линия“/ осъществява жп връзка между Столицата и Северното Черноморие. Жп линията обслужва най-северната част на Югоизточния регион, свързвайки го с вътрешността на страната. В участъка Карнобат-Варна линията е включена в широкообхватната TEN-T мрежа на територията на страната и

свързва ЮИР със Североизточния регион. Жп линията е единична, електрифицирана и обслужва община Сливен посредством 5 гари и 3 спирки.

- жп линия 8- Пловдив-Филипово-Скуtare и Пловдив-Разпределителна изток -Стара Загора–Зимница–Карнобат-Бургас формира част от коридора на основната ТЕН-Т мрежа - „Ориент/ИзточноСредиземноморски” с участъка Пловдив- Разпределителна изток-Бургас. Това е основната жп линия, обслужваща Югоизточен регион, свързвайки го с Южния централен регион и столицата София. Тази жп линия също е единична, електрифицирана и минавайки периферно, обслужва общината посредством една гара и една спирка. Двете жп линии следват направление “запад-изток“ и се отличават както с промишлено-транспортна, така и с туристическа функция. Гъстотата на жп мрежата в област Сливен е 37,8 км/ 1000 км² , по-висока от средната за страната /36,3 км/ 1000 км² / и още повече от средната за ЮИ регион /31,6 км/ 1000 км² /, което напълно отговаря на потребностите на населението от този вид транспорт

Преминаването на две от главните железопътни линии в страната, създава благоприятни предпоставки за осъществяване на комбиниран тип превози. Община Сливен изпълнява проект „Интегриран градски транспорт, гр. Сливен“, финансиран по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Една от дейностите, предвидена за изпълнение в края на проекта, е въвеждането на нова, оптимизирана транспортна схема. Проектът на новата схема е изготвен съгласно Наредба № РД-02-20-2 от 20.12.2017 г. за планиране и проектиране на комуникационно-транспортната система на урбанизираните територии. Маршрутите са разработени в зависимост от настоящия пътничкопоток, наличните нови фирми и производства в индустриалните зони, както и констатираните от „Пътнически превози“ ЕООД нужди от обществен транспорт в различни точки на града. Транспортната схема отговаря едновременно на следните изисквания: - осигуряване на обществен транспорт в кварталите „Комлука“ и „Клуцохор“; - гарантиране на преки и удобни връзки между всички зони на Сливен, според нуждите на потоците; -избягване на пренатрупване на предлагането на услугата по някои от градските артерии и много слабо или изцяло липсващо транспортно обслужване в други райони; - съобразяване на часовете за тръгване с нуждите на пътничкопотока и осигуряване на повече транспортни средства в сутрешните и следобедните часове на работните дни

Внедряването на Интегрирана билетна система с билети за еднократно пътуване, билети за пътуване по време и абонаментни карти цели улесняване на гражданите и водачите. Основна дейност на проекта е цялостното подновяване на автобусния парк, чрез закупуване на 27 нови дизелови автобуси.

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИТЕ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ

1. Разпространение и картиране на почвите в България

Територията на България се характеризира с голямо разнообразие на почвената

покривка. Формирането и разпространението на почвените различия се определя от спецификата на физико-географските условия и сложните съчетания между тях.

В България прониква влиянието на четирите големи почвени провинции, характерни за Европа: *Степната и лесостепната източноевропейска, Средиземноморската южноевропейска, Горско-атлантическата западноевропейска с нейната планинска разновидност* и влажната субтропична *Черноморска провинция*. На територията на България се очертават три големи почвени зони – *Севернобългарска лесостепна зона, Южнобългарска ксеротермална зона и Планинска зона*. Това се дължи на съчетанието на различните условия на почвообразуване (геоложка характеристика, релефни особености, климатични особености, растителна покривка и пр.), протичането на различни процеси на почвообразуване в минало време и настъпили природни и антропогенни влияния.

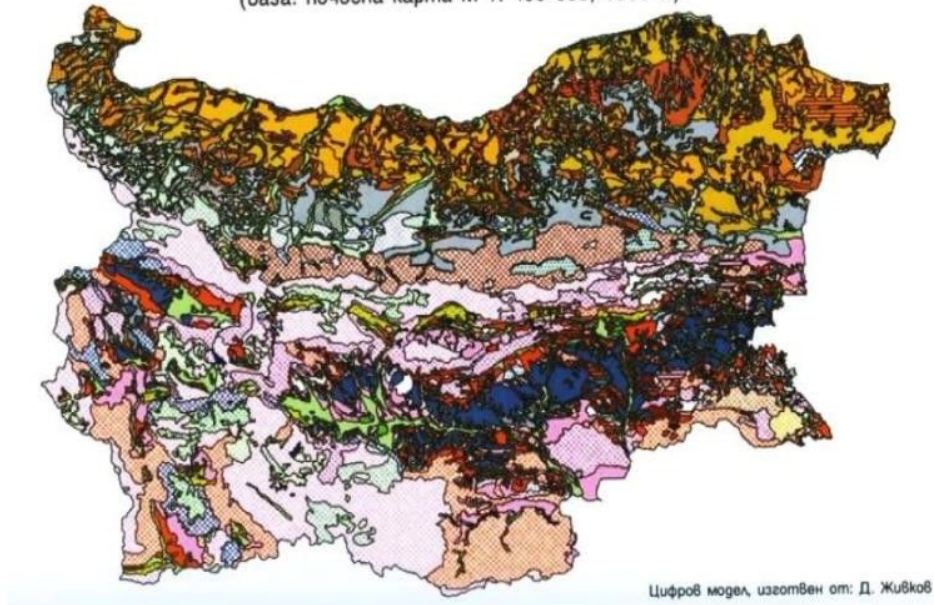
Почвите с дълбок профил са от най-голямо значение за земеделието. Те са разположени в равнинните и равнинните части и заемат около 53,2% от територията на страната. Те включват Черноземи, Тъмно сиви горски почви, Сиви горски почви, Псевдоподзолисти горски почви, Канелени горски почви, Смолници, част от наносните почви - Алувиални и Делувиални и Ливадните почви. Тези почви, в съчетание с благоприятните климатични условия, формират много добра предпоставка за отглеждането на голям брой земеделски култури. Черноземите заемат около 21% от общата територия на страната и са с най-голямо значение за земеделското производство. Плитките и неразвити почви, вкл. Канелени горски почви, Сиви горски почви, Жълтоземно подзолисти почви, Кафявите горски почви, Тъмноцветни Планинско горски и Планинско-ливадни почви, заемат 39,3% от територията на страната и предоставят добри условия за отглеждане на определени селскостопански култури.

Почвените ресурси на България, притежаващи като цяло висок потенциал от продуктивни, регулаторни и буферни функции, са подложени на естествена и антропогенна деградация, което влияе неблагоприятно на функционирането на естествени и изкуствени екосистеми.

На държавната почвена карта в М 1:400 000 са представени окрупнени 67 почвени различия, групирани в 16 почвени типа.

Почвена карта на Република България

(база: почвена карта М 1: 400 000, 1968 г.)

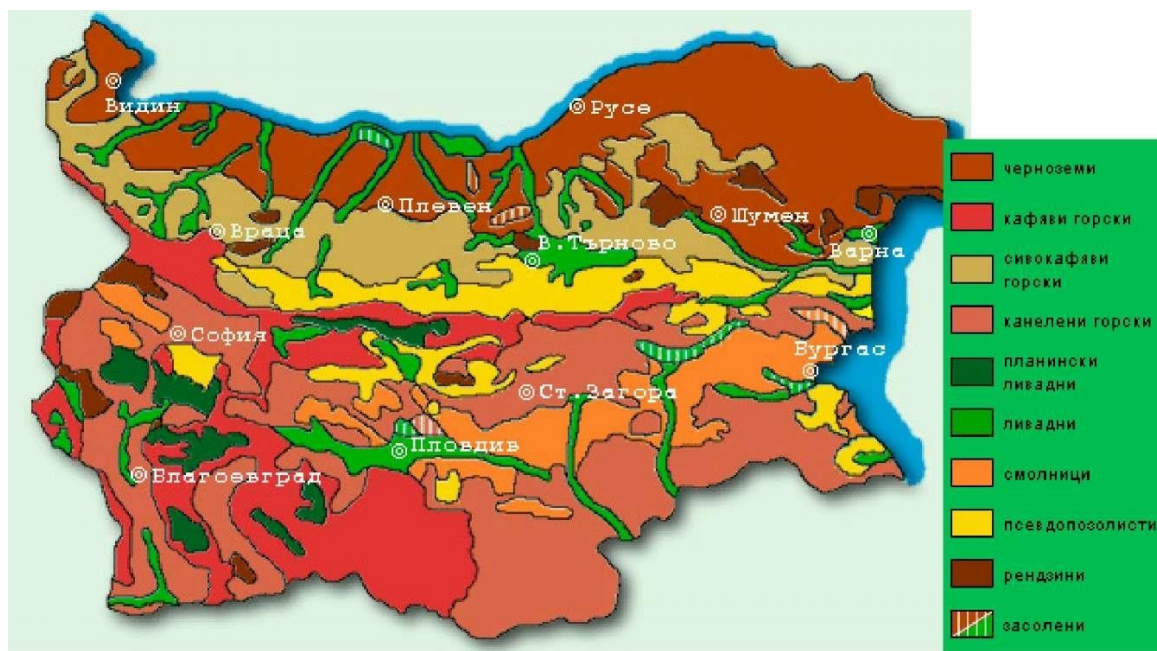
Почвена карта на Република България

Базата данни от картирането на почвите в страната е остаряла – картирането в М 1:10 000 е приключило към 1990 г. за около 80 % от територията на страната. Останалите 20 % са в М 1:25 000, картирани в периода до 1965 – 1968 г.

2. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Сливен

2.1. Почвени типове.

Почвени типове в България

На територията на община Сливен са идентифицирани следните почвени типове:

Канелени горски почви – те са най-големият по заемана площ почвен тип в България. Разположени са основно към низините и котловинните полета. Граничат със смолниците, а към предпланините — с псевдоподзолистите почви.

Образувани са в условията на преходноконтинентален климат, върху различни скали и под влияние главно на широколистни гори. В граничните райони със смолниците се чувства влиянието на тревистата растителност.

Канелените горски почви се делят на: **типични** и **излужени**.

С определено значение по тази тема са излужените канелени горски почви.

Смолници - За разлика от черноземните и сивите горски почви, смолниците са образувани в условията на преходно-континенталния климат върху тежки глинести материали и тревисто-блатна растителност.

Подобно на черноземите, смолниците се делят на *карбонатни*, *излужени* и *деградирани*. За условията на България най-характерни, с най-голямо разпространение и стопанско значение, са излужените смолници.

Излужени смолници - Почвеният профил е подобен на черноземите под влияние на тревистата растителност — мощен хумусен хоризонт (60–80 см) и преходен хоризонт с мощност 50–60 см. Хумусният хоризонт е двупластов — по-рохкава и дребнозърнеста орница и глинест подорен

пласт.

Съдържанието на хумус в горния пласт е 3–4 % и постепенно намалява в дълбочина на профила. Карбонатите са измити на дълбочина под 80–90 см. Реакцията на почвата е неутрална до слабо кисела в безкарбонатния слой и слабо алкална в карбонатния. Тези почви са недостатъчно запасени с азот и фосфор, но имат благоприятен калиев режим.

Смолниците са най-тежките почви в България и имат неблагоприятни водно-физични свойства — при навлажняване силно набъбват, а при изсъхване се свиват и напукват; проявяват лепливост и пластичност; при оран на суха почва се накрътват на буци. Поради тези особености при тях обикновено се закъснява с пролетните механизирани работи.

Смолниците, които се наблюдават на територията на община Сливен са от четири подвида: карбонати, типични, излужени и нарушени;

Излужените смолници са широко разпространени на територията на общината;

Кафявите горски почви са пясъчливо-глинести. Те са най-широко разпространените почви в планинските райони с над 600 м надморска височина.

Тези почви са богати на хумус — до 12%, но хумусното вещество не е много качествено — не е завършен процесът на хумификация. Реакцията е слабо кисела — рН 5,5-6. Средно запасени са с усвоим азот и усвоим фосфор. Нуждаят се от комбинирано торене. На тях обикновено има горска растителност, рядко се използват за земеделие (най-често картофи).

В по-високите части на планините кафявите горски почви преминават в тъмноцветни горски и планинско-ливадни. На повърхността обикновено има до 5см горска постилка от мъртви органични остатъци, след което — 10 до 60см — хумусно-акумулативен хоризонт. Фрагментирани са — съдържат островърхи камъни в целия профил.

Хумусът е много важна органична част на почвата, която до голяма степен определя естественото почвено плодородие. Той се образува от разлагането на органичните остатъци в почвата — умрели растения, животни и микроорганизми.

Най-голямо количество органична материя в почвата постъпва от многогодишната тревиста растителност — 700–1500 kg/дка годишно, следвана от горската растителност — 300–700 kg/дка годишно. Останките от живелите в почвата животни са 20–50 kg/дка, а от микроорганизмите — около 7 kg/дка годишно.

Образуването на хумуса е сложен биохимичен процес и протича под влияние на микроорганизмите.

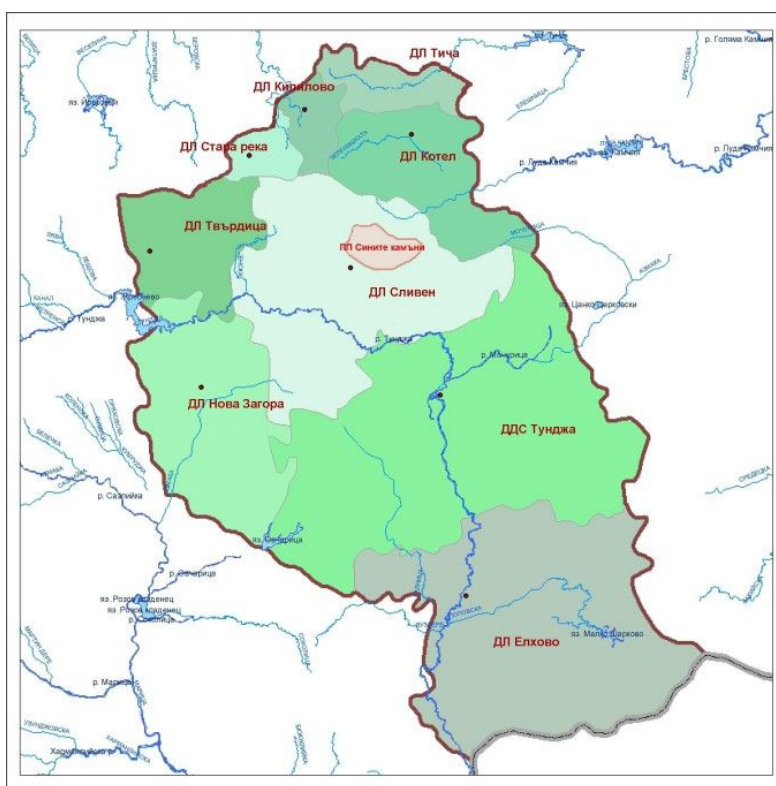
Алувиално-ливадните почви са плодородни почви, които се образуват по поречията на големи реки върху неспоени чакълесто пясъчливи алувиални наноси, при различен климат. Разпространени са върху I и II надзаливни тераси на реките на страната. Имат само един тънък повърхностен хоризонт – по-тъмен, до 10см, след което има само слоеве, различаващи се по вида на фракцията. Те са със сиво-жълт цвят и са много плодородни(зеленчуци, ориз, коноп и други). Основните дейности за повишаване на плодородието им, освен торене, са насочени към

предпазването им от заливане, заблатяване и засоляване. Алувият представлява материал, който се формира от постоянно течащи води. Той се натрупва по речната тераса като фин материал с богато органично и минерално съдържание, което му предава изключителна плодородност. Пример за такива почви са почвите, близко разположение по теченията на българските реки Искър, Марица, Струма, Тунджа. Алувиално-ливадните почви са с дебел почвен хоризонт и високо съдържание на хумус.

ж) Алувиално-ливадни почви

з) Силно ерозирали почви и скали

2.2. Почвени типове на територията на ТП „Държавно горско стопанство Сливен“

Карта на ТП „Държавно горско стопанство Сливен“

Източник: РГС Сливен

Територията на ТП „ДГС Сливен“ се характеризира с голямо разнообразие на почвената покривка, поради влиянието на две големи почвени провинции - Средиземноморска южноевропейска и Влажна субтропична черноморска. Представена е от 4 почвени типа, в които се поделят 6 подтипа.

Според почвено-географското райониране на България на територията на ТП „ДГС Сливен” се отделят две почвени зони:

1. Южнобългарска ксеротермална почвена зона - обхваща територията до 700-800 м н.в.

2. Планинска почвена зона - обхваща планинския район над 700-800 м н.в.

За определяне свойствата на почвите по типове и подтипове, при досегашните устройства са заложени почвени разрези. Въз основа на данните, получени при изследването им, както и във връзка с посоченото по-горе райониране, бяха установени следните почвени типове и подтипове:

Рендзина, алувиална, кафява горска наситена (видове: богата, среднобогата или обикновена и бедна) и канелена горска обикновена.

Съобразно площта, която заемат отделните почвени подтипове, особеностите на терена и различията в месторастенията, алувиалните почви са характеризирани с един почвен разрез, канелените горски почви с деветнадесет, обикновените кафяви горски почви с четири, и богатите кафяви горски почви с шест разрези.

При лабораторната обработка на почвените проби са определени механичният състав на почвите по Качински, за почвените разрези от 1977 година, и по Рутковски за тези от 1990 година, определено е процентното съдържание на хумуса по Здравец Наумов, съдържанието на общия азот - по Тюрин-Колонова, фосфорните съединения - по Егнер-Рим и киселинността на почвата - потенциометрично във вода.

Един от съществените морфологични признаци за определяне на типа месторастение е дълбочината на почвата. Преобладават средно дълбоките почви, които заемат 51,4% от дървопроизводителната площ.

Разпределение на дървопроизводителната площ по почвен тип и вид

Почвен клас	Почвен тип	Почвен вид	Площ (ха)	%
Примитивни	Рендзини	Обикновени	224,8	0,5
Наносни	Алувиални	Тъмни	307,7	0,7
Метаморфни	Кафяви горски	Наситени - богата	5416,3	12,2
		Наситени обикновена	10383,7	23,4
		Наситени - бедна	823,4	1,9
Лесивирани	Канелени горски	Обикновени	27174,4	61,3
Всичко			44330,3	100,0

Разпределение на дървопроизводителната площ по дълбочина на почвата

Дълбочина	Тв.плитка	Плитка	Срдълб.	Дълбока	Мн.дълбока	Общо
на	0-15 см	10-30 см	31-60 см	61-120 см	над 120	

почвата					см	
Хектари	476,8	11406,5	22797,7	9394,1	255,2	44330,3
Проценти	1,1	25,7	51,4	21,2	0,6	100.0

Средни данни в проценти на почвеното богатство

По типове почви в района на ДГС “Сливен”

Тип почва	Хумус %		Общ азот %		Физическа глина - %	
	А-хор.	В-хор.	А-хор.	В-хор.	А-хор.	В-хор.
<i>Алувиална тъмна</i>	1,38	0,66	0,096	0,040	11,25	9,00
<i>Канелена горска обикновена</i>	3,44	1,56	0,229	0,123	16,17	19,20
<i>Кафява горска наситена, обикнов.</i>	2,52	1,20	0,234	0,127	27,01	28,09
<i>Кафява горска наситена, богата</i>	3,12	1,00	0,215	0,094	32,33	37,16

Обикновени рендзини (хумусно-карбонатни почви)

Обикновените рендзини заемат 0,5% от дървопроизводителната площ на стопанството. Те са червено до черно оцветени и без карбонатно съдържание, развити върху варовици и са с променлива мощност (20 до 80 см). По механичен състав те са леко до средно пясъчливо-глинести с различно съдържание на скелетни елементи. Тези почви са рожки, като уплътняването им настъпва в преходния хоризонт. Голяма част от тях са с добра поръзност, но имат неблагоприятен воден режим поради малката мощност и силна каменливост. Върху тези почви се срещат издънкови и семенни дъбови насаждения с участие на цер, благун, клен и др. Формирали са се средно богати и бедни месторастения – С2(121) и АВ1(122).

Алувиални тъмни почви

Богатството на тези почви е в пряка зависимост от нивото на подпочвените води. Разпространени са главно по поречието на река Тунджа. Запасеността в А-хоризонт е: хумус - 1,38% и общ азот - 0,096%. По механичен състав са леко пясъчливо-глинести с алкална реакция (почвен профил № 24). Основната скала, върху която са развити, е пясъци и чакъли.

Кафяви горски почви

Заемат 37,5% от дървопроизводителната площ на стопанството и са представени от три подтипа: кафява горска наситена, богата – 12,2%, кафява горска наситена, бедна – 1,9% и кафява горска наситена, обикновена – 23,4%.

Почвообразователният процес при кафявите горски почви протича при сравнително

благоприятни климатични условия, които способстват за по-активна биологична дейност, нормално разлагане на почвената постилка и ускорен биохимически кръговрат.

Кафявите горски почви са сравнително богати, със запазено почвено плодородие. На отделни места в резултат на унищожената на стръмните склонове дървесна растителност, част от тези почви са ерозирани и са загубили частично или цялостно дървопроизводителните си възможности. Там е формиран бедния вид почва.

По абсолютни стойности са с добро съдържание на хумусни съединения и общ азот, като решаващи за определяне на лесорастителните им свойства са мощността на почвения профил и количеството на влагата.

- Кафяви горски наситени бедни почви

Развити са предимно на припечни изложения, като на билните части се срещат и на други изложения. Обуславят бедни месторастения. Участват с 1,9% от дървопроизводителната площ на стопанството. Развити са върху различни основни скали.

- Кафяви горски наситени обикновени почви

Заемат 23,4% от дървопроизводителната площ и са сравнително широко разпространени в района на стопанството. Със сравнително мощен А-хоризонт те са развити на междинни и по-рядко на сенчести изложения на малка надморска височина и на припечни изложения при по-голяма надморска височина и по-малки наклони. Обуславят средно богати до богати месторастения. В А-хоризонт съдържанието на хумус е в границите от 2,24% до 2,66%, на общия азот - от 0,210% до 0,268%, а на физическата глина - от 6,75% до 38,84%. Данните са от почвени разрези №№ 7, 8 и 11. Срещат се върху различни основни скали.

- Кафяви горски наситени богати почви

Те са най-ценните в горскостопанско отношение. Почвите са дълбоки, богати на хумус в границите от 2,44% до 3,73%, на общ азот - от 0,161% до 0,280% и на физическа глина - от 22,68% до 40,00%. Данните са за А-хоризонт и са взети за почвени разрези №№ 3, 4, 5, 6, 26 и 27. Развити са на сенчести изложения или в долните части на склона на припечни изложения и обуславят едни от най-богатите месторастения. Развити са върху различни основни скали. Заемат трето място сред останалите подтипове почви, срещащи се на територията на стопанството – 12,2% от дървопроизводителната площ.

Канелени горски обикновени почви

Тези почви заемат първото място по разпространение със своите 61,3% от дървопроизводителната площ на стопанството. Срещат се до около 700-800 м.н.в. В морфологично отношение се характеризират с пълен почвен профил. Хумусно-акумулативният А-хоризонт варира в границите 5-30 см и мощността му в голяма степен определя различните видове месторастения. Характерна особеност на този почвен тип е увеличението на физическата глина в дълбочина на профила. Илувиалният хоризонт е значително по-мощен, като може да достигне до 70-80 см. По механичен състав тези почви са леко до средно пясъчливо-глинести и по-рядко глинесто-пясъчливи и тежко пясъчливо-глинести. Реакцията на обикновените канелени горски почви е силно кисела до неутрална.

Характеризират се с добри лесорастителни свойства, а именно: имат добър водно-въздушен режим; сравнително добре са запасени с хумусни и азотни съединения. Мощността на А-хоризонт е в границите от 0 до 42 см. Количеството на хумуса е от 0,84% до 8,53%, на общия азот - от 0,047% до 0,627%, а съдържанието на физическа глина е от 4,50% до 43,85%, т.е. почвата е глинесто-песъчлива до тежко песъчливо-глинеста. Този подтип е охарактеризиран от почвени разрези №№ 1, 2, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 29 и 30.

В зависимост от горните данни се обуславят различните типове горски месторастения. Почвите са развити върху различни основни скали.

Като цяло почвите в района на стопанството са леко песъчливо-глинести, следвани от тежко и средно песъчливо-глинестите. Ограничено се срещат глинесто-песъчливите почви. Решаващ фактор за тяхното плодородие е количеството на почвената влага, дълбочината на почвата и степента на нейното ерозиране.

2.3. Агроекологично райониране

Районирането на културите има за цел да установи най-подходящото и правилно съотношение между: (i) климатичните и почвените характеристики на отделните райони и дори микрорайони, (ii) характерните изисквания на културите към особеностите на средата, (iii) потенциала на средата да предостави максимално добри условия за растеж и развитие на културите, (iv) възможния добив, (v) капацитета на стопанствата за производството и употребата на селскостопански продукти.

Или иначе казано, главната задача на районирането на селскостопанските култури, като се изхожда от почвените, климатичните и икономическите условия на всеки конкретен район, е селскостопанските култури така да бъдат районирани, че да се получат най-високи добиви и най-висока продуктивност при минимални разходи за единица продукция за всяко отделно стопанство или ферма.

От друга страна, районирането на селскостопанските култури трябва да осигури най-пълното и най-рационалното използване на земята от всяко стопанство като основно средство за производство и да осигури не само максимална продукция от нея, но и непрекъснато повишаване на нейното плодородие, използвайки в максимална степен естествения потенциал на почвата.

Рационалното райониране на културите има за цел не само да определи най-точно тясната специализация и организацията на стопанствата за всеки район чрез максималното използване на природните богатства и трудовите ресурси на всеки район, но едновременно да се реши и проблемът за най-правилното съчетание на отделните отрасли на селското стопанство по райони, правилното редуване на културите и изграждане на правилно сеитбоображение.

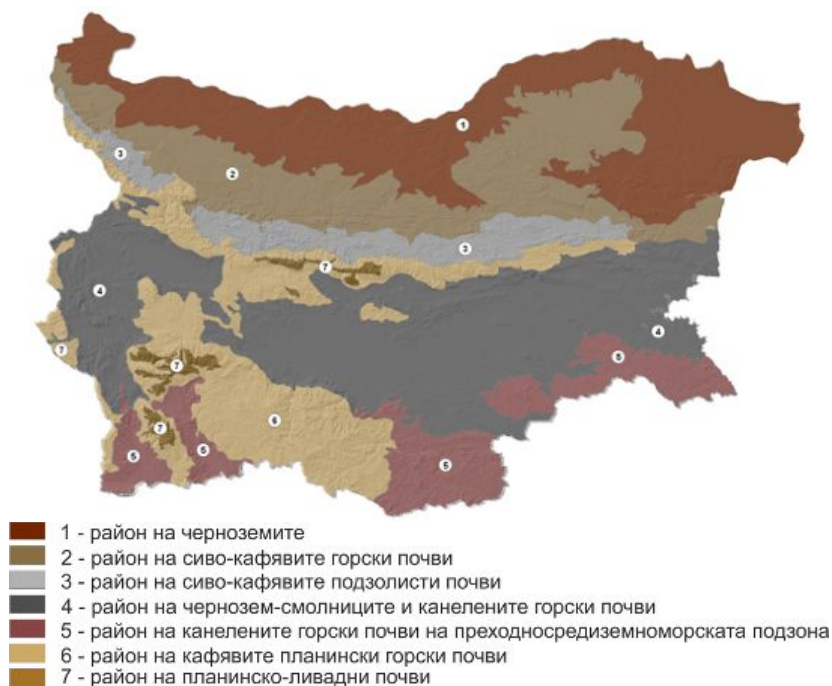
Анализът на връзката между развитието на земеделските култури и техните добиви и отделните почвени и климатични елементи определя границите на всеки един Агроекологичен район.

Всеки Агроекологичен район се характеризира със строго определени и специфични

агроклиматични показатели за всяка култура. Агроклиматичните показатели представляват количествен израз на изискванията на съответната култура към решаващите за нейния добив почвени условия и климатични фактори.

Агроекологичното райониране е основано главно на почвените и климатични характеристики на всяка част от страната, както и на основните изисквания на културите към почвата по отношение на главните хранителни вещества и техните количества, към физическите и водните свойства на почвата, към реакцията на почвения разтвор (рН) и други.

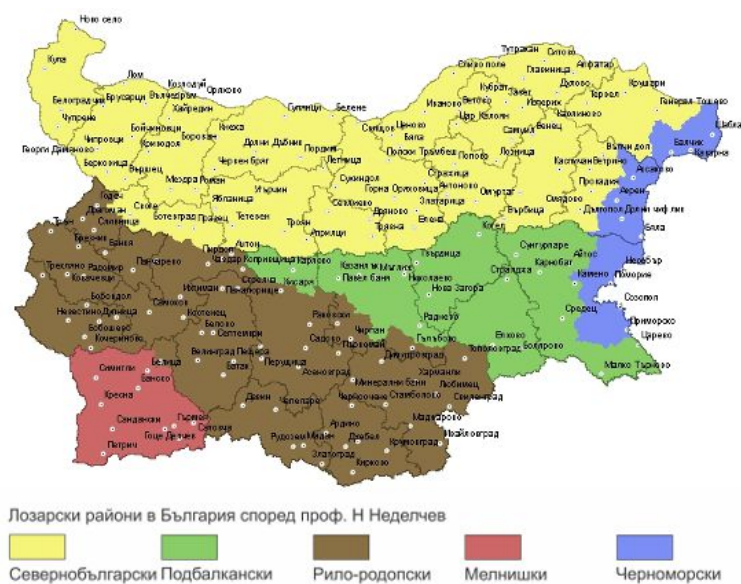
Агроекологичното райониране разделя диференцирано територията на страната на седем основни почвено-географски зони и обособените във всяка от тях интразонални райони, на базата на особеностите на почвената покривка и биоклиматичните фактори. Отделните зони включват типове почви в страната и принадлежащите към тях агроекологични райони: (i) район на черноземите, (ii) район на сиво-кафявите горски почви, (iii) район на сиво-кафявите подзолисти почви, (iv) район на чернозем-смолниците и канелените горски почви, (v) район на канелените горски почви на преходносредиземноморската подзона, (vi) район на кафявите планински горски почви и (vii) район на планинско-ливадни почви.

Карта на основните АГРОЕКОЛОГИЧНИ райони

Източник: НПС

Климатичните и почвените характеристики на района около гр. Сливен, с.Блатец, с.Тополчане, с.Калояново, с.Глушник, цялата средна зона на общината, са изключително благоприятни за развитието на лозарството, което е един традиционен поминък на населението в тези райони.

Почвено - климатично райониране на лозата

Източник: НПС

Според картата на почвено - климатично райониране на лозата община Сливен попада в **Третият район**, наречен Подбалкански. Районът обхваща Старозагорски, **Сливенски** и Ямболски окръг и по-голямата част от Бургаски окръг (Айтос, Карнобат, Грудово, Малко Търново). В този район са застъпени сортовете Памид, Димят, Червен мискет, Шевка, Папазка, Гран ноар, Държеница и др.

Община Сливен попада в **Тринадесети пшеничен район**, който се характеризира с преобладаващо участие на смолниците и излужените канелени почви и по-слабо псевдоподзолистите.

Източник: НПС

Сумата на валежите е 610 мм. Есенно-зимните са 280 мм и осигуряват много добро влагозапасяване на почвата. Общата агроклиматична характеристика на района го причислява

към добрите пшенични територии на страната.

Бонитетът за смолниците е 72-87 бала. Те са с много добри продуктивни възможности. Бонитетът за излужените канелени горски почви е 71-81 бала. Те са с добри продуктивни възможности. Бонитетната оценка за псевдоподзолисти горски почви е 49-63 бала. Отнасят се към групата със средни продуктивни възможности. Оптимални срокове за сеитба – 1 Октомври – 20 Октомври.

Най-голям дял от площта на община Сливен – 51.1% (698 986 дка) заемат земеделските територии, като на човек от населението от общината се падат 5,8 дка обработваема земя.

В следващата таблица са показани отглежданите земеделски култури в община Сливен през 2012 година /засети площи и производство/

Вид култура	Община Сливен		%*
	Засети площи /дка/	Производство /тона/	
пшеница	160 000	56 065	35,6%
ечемик	51 000	15 226	40,4%
в т.ч. есенен	45 000	13 126	40,1%
в т.ч. пролетен	6 000	2 100	42,5%
ръж	600	66	15,1%
тритикале	3 000	1 050	42,6%
маслодайна рапица	21 000	282	3,4%
царевица	15 000	7 500	35,3%
сил царевица	4 000	4 000	22,4%
слънчоглед	80 000	7 200	28,5%
пипер	450	270	80,8%
домати	880	730	84,3%
картофи	2 000	1 500	52,4%
дини	1 000	1 500	91,4%
пъпеши	800	809	94,0%
тютюн ориенталски	-	-	-
овес зърно	9 000	1 080	77,6%
фуражен грах	1 500	180	90,0%
сорго	1 000	80	72,7%
кориандър	25 000	1 500	55,5%
ябълки	1 300	720	60,8%
праскови	17 000	16 000	95,5%
круши	450	120	93,8%
кайсии	400	90	100,0%
малини	-	-	-
ягоди	100	15	20,3%
лозя-винени	36 000	28 000	60,1%
лозя-десертни	600	330	55,8%
шипки	500	30	91,0%
арония	100	90	98,9%
маслодайна роза	-	-	-
люцерна	10 000	1 500	43,9%
череша	5 700	750	63,9%
сливи	2 700	875	72,3%
лавандула	100	13	7,1%
лешник	40	4	100,0%
бадеми	1 500	105	69,1%
орехи	450	54	49,1%
вишни	50	10	50,0%

Източник: ОПП 2014 – 2020 г.

През 2012 г. община Сливен заема водещи позиции сред останалите общини в областта в производството на редица земеделски култури. По отношение специализацията на растениевъдството, от гледна точка на произведените количества, общината е специализирана в отглеждането на пшеница -56 065 т., винени лозя - 28 000 т., праскови - 16 000 т., ечемик - 15 226 т., царевица - 7 500 т., слънчоглед -7 200 т.

3. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление

Почвата е ограничен, незаменим и практически невъзобновим природен ресурс, който изпълнява редица функции, които играят важна роля за поддържане на равновесието в природата и съществуването на човешкото общество.

В зависимост от факторите на почвообразуване – биотични и абиотични се формира почвена покривка с различна мощност на почвения профил и хумусния хоризонт, с различен механичен състав, почвена реакция, структура, различно съдържание и запасеност с органично вещество и хранителни елементи, различни, водни, въздушни и топлинни режими. Почвата е сложна, многофазна, жива система, която осигурява живота на земята. Въздействието от антропогенна дейност предизвиква проявата на различни деградационни процеси, които силно влошават функциите на почвите, влияят негативно върху плодородието и продуктивните им възможности. Това дава отражение върху начина на земеползване и развитието на екосистемите.

Управлението на почвените ресурси включва всички дейности, добри практики и процедури, свързани с опазването и подобряването на способността на почвата да изпълнява всичките си функции и да повишава продуктивните си възможности. Целта е постигане на ефективни промени в биологичната ѝ активност, физичния и химичния състав, структурата, които да намалят степента на деградацията, да повишат усвояемостта на хранителните вещества, количеството и качеството на растителната продукция. Това може да се постигне чрез прилагане на подходящо райониране на земеделските култури и сортове, използването на научно обосновани мероприятия за конкретните условия - сеитбообръщения, балансирано торене, почвени подобрители, мелиоративни мероприятия и др.

Решенията, които се вземат по отношение на земеползването трябва да се прилагат така, че почвите да се използват и защитават по начин, който съхранява тяхната способност да изпълняват функциите си: продуктивна функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, буферна, носеща, филтрираща, пречиствателна способност по отношение на дренаращите води, източник на суровини, екологични функции, свързани с кръговрата на веществата в биосферата и опазване на биоразнообразието, опазваща историческото и културно наследство на човека. Важно е да се провежда целенасочена и ефективна политика на национално, регионално и местно ниво (национална, областна, регионална и общинска политика), която да отчита необходимостта от опазването на почвата, нейното устойчиво ползване и възстановяване. Акцентът трябва да се постави

върху превантивната защита на почвите от деградация и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление.

Деградацията на почвата включва протичането на редица процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от нейните функции.

Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите: **ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища.**

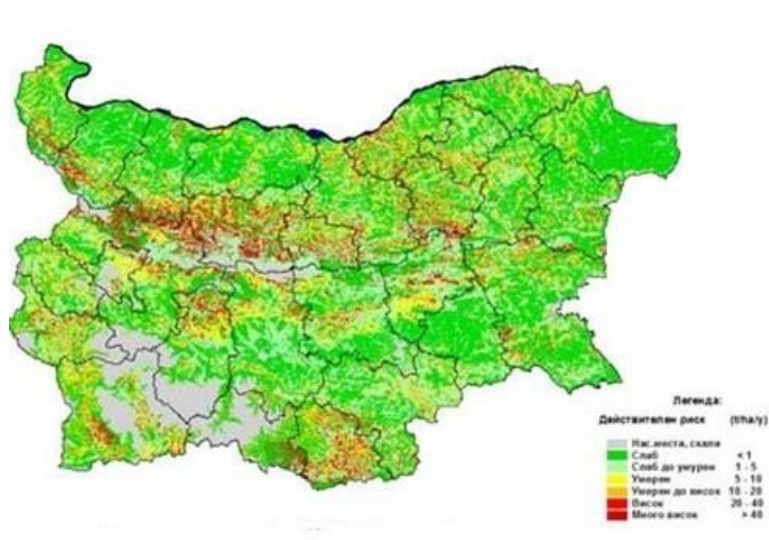
Като най-сериозна заплаха за деградацията на почвите в България се определя **ерозията**, което произтича от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията да отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения. Около 85 % от почвите в страната са засегнати от процеси на ерозия, а около 30 % от тях са подложени на ветрова ерозия.

Ерозията влияе съществено върху екологичните и икономическите функции на почвата. Негативното въздействие се дължи на намалената мощност на хумусния хоризонт и дълбочина на коренообитаемия слой, понижено съдържание на органично вещество, количество на хранителните елементи и запаси на почвена влага, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора; загуба на биоразнообразие; замърсяване на водните течения, поява на еутрофикация, акумулация на наноси в по-долу лежащите територии по склоновете. Проявата на ерозионните процеси до голяма степен зависи от релефа и интензивността на валежите. Начинът на земеползване и структурата на земеделските и горските земи могат осезателно да намалят загубите на почва от ерозия, но могат и значително да я ускорят.

3.1. Ерозия

- Водоплощна ерозия

Над 65 % от почвите в България проявяват средна до много силна податливост на ерозия. Предбалкана, Краище и Източни Родопи са най-силно засегнатите от водоплощна ерозия райони.

Разпределение на действителния риск от площна водна ерозия на почвата на територията на България

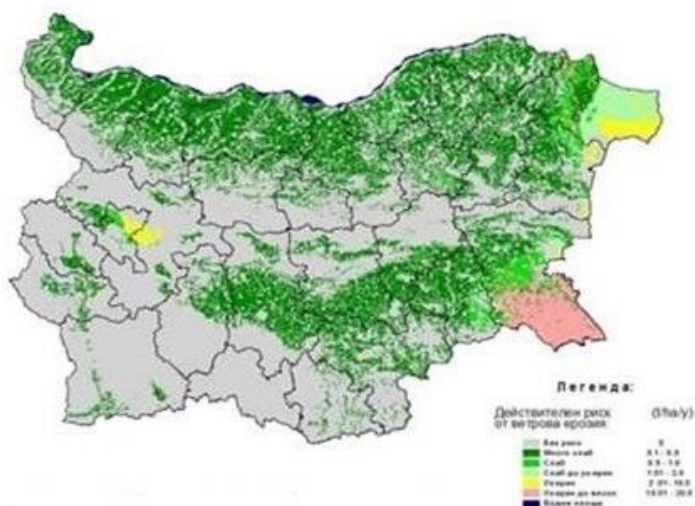
В земеделските земи най-висока интензивност на ерозионните процеси има в област Ловеч (19,9 t/ha/y), следват областите Кърджали, Смолян, Търговище и Кюстендил - между 12,0 и 17,0 t/ha/y.

Община Сливен се характеризира със слаба до умерена интензивност на ерозионните процеси между 1 и 5,0 t/ha/y в земеделските земи до висока интензивност на ерозионните процеси в горските 10- 20 t/ha/y

- *Ветрова ерозия*

Приблизително 24-30 % от почвите в страната са подложени на ветрова ерозия.

Те заемат 34 % от обработваемите земи в страната.

Разпределение на действителен риск от ветрова ерозия на почвата на територията на България по области

С най-висок интензитет е ветровата ерозия в областите - Добрич (2,2 t/ha/y), София област (0,9 t/ha/y) и Варна (0,5 t/ha/y).

Община Сливен се характеризира с много слаба до слаба интензивност на ерозионните процеси – 0 – 0,5 t/ha/y

Според почвено-ерозионното райониране (Атлас на НРБ, 1973 год.) територията на ТП ДГС "Сливен" попада в районите със средно и силно ерозиран почви.

В по-голямата си част горските почви са лесно податливи на разрушаване и благоприятстват за развитието на интензивни ерозионни процеси, когато са лишени от защитата на растителна покривка.

Материнската скала в района на стопанството се състои основно от мергели и шисти, които не са достатъчно устойчиви на разрушения и се поддават на ерозия. В някои части от територията на стопанството основната скала е представена предимно от пясъци и варовици, които се поддават лесно на изветряване и измиване.

Друг фактор, който влияе върху появата и развитието на ерозията е климата, главно с два свои елемента: валежите и температурата. Климата в района на стопанството се характеризира като умерено влажен и не се наблюдават чести проливни или продължителни валежи, които са почворазрушителни. Температурните разлики са сравнително неголеми и не оказват особено негативно влияние върху ерозионните процеси. Относително малко са замръзванията на почвата, което обуславя слаби разрушения на почвения слой.

Най-важен фактор в борбата с почвената ерозия е растителността. Тя служи като регулатор на действията на останалите природни фактори (релеф, геоложки строеж и климат). От трите познати видове растителност: горскодървесна, тревна и селскостопански култури, с най-голямо почвозащитно действие е горскодървесната, която е предмет на внимание в района на стопанството, както и на този горскостопански план.

Горската растителност играе трайна и решаваща роля за регулиране на водния отток, който е първопричина за развитието на ерозионните процеси. Много важно е при залесяване на голи горски площи избора на вида почвоподготовка. Например на по-стръмни терени залесяването трябва да се извършва на пояси и тераски по хоризонталите, което оказва водо- и почвозадържащ ефект.

В някои случаи (поройни брегове и др.) за успешното и трайно настаняване на горската растителност се налага използването на дребноразмерни технически съоръжения – задръствания, плетчета и клейонажи. В района на ДГС "Сливен" през изминалото десетилетие не е било необходимо и не са били построени дребноразмерни и едроразмерни (баражи, прагове, стени) технически съоръжения.

Неерозирани или слабо ерозиран са по-голямата част от почвите в северната половина на стопанството.

Линейната (браздова) ерозия се появява в долове с по-големи наклони на надлъжните профили. Върху по-стръмните склонове, на припечни изложения, със заклеявяла и рядка дървесна растителност е развита площната ерозия. За нейното ограничаване е необходимо залесяване на голите площи, увеличаване пълнотата на заклеявелите гори и регулиране на пашата.

Струйчеста ерозия е с ограничено разпространение и се проявява в някои голини и силно изредени насаждения. Линейно-ерозионните форми не са остро изразени, като доловете имат обикновено падинна форма. Само на някои места се наблюдават ровини, с очертани прагове на нарастването.

Върху по-голямата част от територията на ДГС “Сливен” в миналото са действали активни ерозионни процеси, които са превърнали много терени в нелесопригодни площи, голини и скали. Такива са площите в подотдели: 32-к; 36-к; 106-а; 109-а; 353-к; 361-а; 371-д; 372-б; 374-в; и други. Силно изразени ерозионни процеси в момента няма, но има отделни водосбори и райони, в които продължават да действа предимно плоскостната ерозия, главно на север от линията Бинкос - Сливен - Горно Александрово. Това пространство е прорязано с множество долове и реки, като Голямото дере (Г.Чочовен), Селиминовски дол (Селиминово), Гавраиловски дол (Гавраилово), Голямото дере (Чинтулово), Девичовски дол, Дълбоки дол, Глушнишка река, Коляновска река, Сухата река, Крушовица и други. Тези райони са обект на техническия проект за борба с ерозията в Република България от 1978 година. Поради дейността на ерозията, в тези райони е намаляла дебелината на почвения профил и са обособени групите месторастения В₁; В_{1,2} и В₂ (131); А₀; А₁ (132); В₁, В_{1,2} и В₂ (133), и А_{1,2} (134). Това са бедни и много бедни месторастения върху ерозирани терени. Съгласно **Указания № 92-162/06.08.2007 год. на НУГ** и Протокол от заседание на ЕТИС на ИАГ към МЗХ проведено на 09.05.2012 г. е обособен Противоерозионен стопански клас, съставен от насаждения, растящи на много бедни ерозирани месторастения от типа А₀; А₁ (132) и А_{1,2} (134). Целта му ще бъде евентулно подмладяване на съществуващата растителност.

Може да се каже, че резултатите от изпълнението на техническия проект за борба с ерозията са положителни. Извършените залесявания в миналото в голяма степен са подпомогнали значителното намаляване и овладяване на ерозионните процеси.

Няма предоставени данни за извършени противоерозионни мероприятия през изминалото десетилетие.

Ерозионни процеси са констатирани на площ 3111,7 ха(6,4% от общата площ на стопанството), от която 2854,9 ха залесена и 256,8 ха незалесена. Установената ерозия е: **площна върху 3 033,2 ха, струйчеста върху 33,4 ха, браздова върху 41,3 ха, ровинна върху 0,8 ха и дълбочинна върху 3,0 ха.**

Ерозионни процеси са установени в по-голяма степен в нискостъблените – 2036,2 ха, а в по-малка в издънковите гори за превръщане – 473,2 ха, в иглолистните – 289,3 ха и във високостъблените гори – 56,2 ха. Действителната площ, обхваната от процес на ерозия – 1471,7 ха (3,0% от площта на стопанството).

За възпрепятстване развитието на ерозионните процеси е необходимо всички предвидени

лесовъдски мероприятия да се провеждат своевременно и правилно.

- *Иригационна ерозия*

Рискът от иригационна ерозия е нисък, тъй като засяга поливни земи с наклон над 6 %. През последните 25 години се наблюдава срыв на поливното земеделие в България. Изграденият хидромелиоративен фонд в голямата си част е унищожен, а там, където го има, е неподдържан и неефективен. Тенденцията е да се запази ниският риск от иригационна ерозия.

3.2. Вкисляване

Делът на почвите с кисела реакция в България заема около 1 500 000 ha от обработваемите земи или приблизително 11 % от обработваемата площ в равнинните и полупланински райони. От тях 500 000 ha земеделски земи са с киселинност, токсична за повечето земеделски култури. 1 200 000³ ha в планинските територии са генетично кисели. Естествено кисели са преовлажнените ливадни и ливадно-блатни почви, псевдоподзолистите и особено временно повърхностно преовлажняващите се. Последните заемат над 300 000 ha в цялата страна. Около 9.8 % от почвите в страната имат рН (H₂O) <5,0 (Atanassov, I. 2012).

Земеделските земи, податливи към вкисляване, са 4 300 000 ha. Около 4,5% от земите, засегнати от вкисляване, са с токсична за посевите почвена киселинност. Небалансираното използване на азотни торове е основният фактор за антропогенното почвено вкисляване в България.

Киселите почви (генетично кисели и вкислени) не представляват значим проблем за България, с изключение на районите с точкови източници на въздействие (Девня, Обручище, Златица-Пирдоп, Враца) или почвите в райони със силно антропогенно влияние (Югозападна България). При проведените наблюдения в рамките на НСМОС през периода 2002 –2012 г., се очертава тенденция за задържане на процеса на вкисляване при обработваеми почви.

3.3. Засоляване

Към 2012 г. общата площ на засолените почви в страната се оценява на 33310,027 ha. Засолените почви, формирани в резултат на антропогенни въздействия, заемат площ от приблизително 250 ha и са резултат на инциденти около индустриални предприятия или използване на солени води за иригация.

Голяма част от засолените почви в България са под формата на петна (които не се обработват) в асоциация на почви с високо естествено плодородие. Процесите на засоляване и алкализирание засягат главно областите Бургас, Варна, Велико Търново, Плевен, Пловдив, Сливен, Стара Загора и Ямбол.

С цел намаляване засоляването на почвите върху засегнатите територии, се

препоръчва дрениране и промиване за отстраняване на водоразтворимите соли. То трябва да се базира на детайлно изследване на степента и вида на засоляването, свойствата на почвата, както и климатичните особености. Друга препоръка е прилагането на химични мелиорации (вносяне на гипс, фосфогипс и др.) върху засолените почви.

Предвид, че този деградационен процес се наблюдава на ограничени територии с близки минерализирани подземни води или е вторично проявен при неправилно торене и напояване, той не представлява значим проблем за българските почви.

В община Сливен последен почвен мониторинг от националната мониторингова мрежа II ниво - функционални подсистеми „Контрол и опазване на почвите от засоляване” и „Контрол и опазване на почвите от вкисляване” е проведен през 2020 г. Във връзка с контрола и опазването на почвите от вкисняване е включен пункт с. Ковачите. Вкисляване и засоляване на почвите не е констатирано.

3.4. Уплътняване

Негативното въздействие на уплътняването се изразява в понижена аерация на почвата, свързана с нарушаване на водно-въздушния и топлинния ѝ баланс, намаляване на водопропускливостта и понижаване на почвеното плодородие. Уплътняването на почвата води и до намаляване потенциала на повърхностния отток, с което се повишава интензивността на водно-ерозионните процеси и рискът от наводнения.

В страната няма мониторингови данни по отношение уплътняването на почвите. Според експертни оценки се приема, че около 506 000 ha (4.5 %) от почвите в страната са засегнати от този деградационен процес. Няма тенденция за увеличаване на площите с уплътнени почви.

Уплътняването на почвите може да се отстрани чрез използване на специални земеделски машини: продълбочители (дълбоко) разрохвачи, параплугове. За да се постигне ефектен резултат, се препоръчва спрямо най-долния преуплътнен слой да се оре на 50 % по-голяма дълбочина. Най-подходящото време за продълбочаване е есента, когато почвата е изсъхнала на голяма дълбочина и по-лесно се разрохва. Ефективен метод за контролиране на уплътняването е организацията на движението на техниката в полето.

3.5. Намаляване на почвеното органично вещество (дехумификация)

Почвите играят важна роля в кръговрата на въглерода на земята, тъй като съдържат голяма част от запасите на въглерод. Това е важно не само за глобалния баланс на въглерода, но също така и за настоящия и бъдещ продуктивен потенциал. Почвите от селскостопанския фонд силно се различават по концентрация на въглерод и свързаните с това свойства. Последствията от дехумификацията се изразяват в обезструктуриране на почвите, влошаване на техните водно-физичните и въздушни свойства, което води до намаляване на продуктивните им възможности. В резултат на дехумификацията се повишава рискът от проявление на ерозионни процеси.

Обобщената оценка за хумусното състояние на почвите в България показва, че климатичните, растителните и другите фактори на почвообразуване в голяма част от страната, особено в равнинната и леко хълмистата, където е съсредоточен обработваемият поземлен фонд, са благоприятни за образуване на качествен хумус, но общото количество на хумус в българските почви не е високо.

Най-висока е запасеността при тип Черноземи и тип Смолници, средна при тип Канелени и тип Кафяви горски почви и ниска запасеност при Псевдоподзолистите почви.

Количество на въглерод в българските почви се изчислява приблизително на 1,3 Gt. При изчисляване на общия запас на органичен въглерод в българските почви са използвани данни за съдържание на въглерод ($C_{\text{общ}}$), обемна плътност на площите, които почвените единици заемат на база Почвената карта на България в М 1:400 000.

Причина за дехумификацията е и широко прилаганото в България изгаряне на стърнищата, което освен до загуба на почвено плодородие, води и до загуба на биологично разнообразие.

Дехумификацията е свързана и с други деградационни процеси и се проявява в резултат на вторичното вкисляване и засоляването на почвата. Тя е свързана с изнасянето на повърхностния почвен слой вследствие проявлението на ерозионни процеси - водоплощна и ветрова ерозия, окисление на органичния въглерод поради висока аерация при интензивни обработки и деградация на почвената структура при уплътняване на почвата.

Намаляването на съдържанието на ПОВ през последните 20-30 години се дължи на интензивното и монокултурно земеделие, неприлагане на научно обосновани сеитбообръщения, ограниченото прилагане или пълната липса на органично торене, небалансираното, едностранчиво торене, предимно с азотни торове, което влияе отрицателно и е сериозен фактор за протичане на дехумификация поради ускоряване на минерализацията на органичното вещество. Неприлагането на екологосъобразна агротехника води до извличането на едни и същи хранителни елементи от почвата и до нейното обедняване.

Друга причина за намаляването на ПОВ е тенденцията за сключване на краткотрайните договори с арендаторите, които не са мотивирани да правят вложения за балансирано торене и поддържане на почвеното плодородие, както и да се прилагат сеитбообръщения с по-голям брой култури. Това означава неспазване на добрите земеделски практики. Мерките, които се прилагат по ОПРСР за опазване на ПОВ е земеделските производители да представят данни от агрохимически анализи.

Причина за намаляване на ПОВ е и силно редуцираното животновъдство и недостатъчните количества на оборски тор. Там където го има, ниската цена и трудоемкостта при внасяне на практика го прави неизползваем, а неговото складиране за дълъг период от време го превръща в замърсител на почвите и водите.

3.6.Замърсяване

В съответствие с Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България (НДСООСРБ, 2019), през периода 2005 – 2016 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители - Полиароматни въглеводороди (РАН), Полихлорирани бифенили (РСВ) и Хлорорганични пестициди.

3.6.1. Тежки метали

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.).

Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

Survey Heavy Metals of Pushkarov Institute TBS (territory belonging to one settlement)

*Проучване върху съдържанието на тежки метали в почвите на България,
Институт „Н. Пушкиров“*

На територията на Община Сливен са разположени 3 пункта от Националната система за почвен мониторинг на община Сливен:

- пункт 313 (Гавраилово)
- пункт 330 (Бозаджии)
- пункт 331 (Гергевец)

Последен почвен мониторинг от мрежата на I ниво за съдържание на тежки метали и металоиди на трите пункта е проведен през 2020 г. Изпитването е извършено от Регионална лаборатория – Стара Загора по показатели Cu (мед), Zn(цинк), Pb(олово), Cd(кадмий), Ni(никел), Cr(хром), Co(кобалт), As(арсен) и Hg(живак) относно максимално допустимите концентрации. Проследявайки динамиката на контролираните индикатори е установено, че те са в границите на нормите, под МДК (максимално допустимите концентрации), съгласно Наредба №3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите.

В тези три пункта за мониторинг на тежки метали е проведено и изпитване по отношение на остатъчни количества органохлорни пестициди, полихлорирани бифенили и полициклични ароматни въглеводороди в почвите. Установено е, че те също са в границите много под МДК.

На територията на Община Сливен се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики и използване на течна торова маса за наторяване от свинеферми, както и оползотворяване на птичия тор и постеля от множеството птицеферми. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

3.6.2. Радиоактивни елементи

Замърсяването на почвите с радионуклиди е свързано главно с прилагания в миналото *in situ* метод за екстракция на уран чрез сондажи и използване на сярна киселина като разтворител.

Урановите находища в страната са разпределени в няколко зони: Балканска, Средногорска, Родопска и Тракийска, като са разработени 48 уранодобивни обекта.

Почвите, замърсени с радионуклиди, са концентрирани около площадките за добив на уран (понастоящем закрити). След прекратяването на уранодобива и уранопереработката в обектите са изпълнени редица дейности по рекултивация.

Схема на местоположение на урановите находища в България

Регионът на община Сливен включва територии с обекти от бившия уранодобив.

По отношение радиационната обстановка град Сливен има особена характеристика, предопределена от съществуващия рудник Сливен, с експлоатационен период 1962-1980 година.

Районът на рудника попада в чертите на природен парк “Сините камъни”, във вилна зона на града, в непосредствена близост до града.

През 1998 г. с постановление № 74/27.03.1998 г. на Министерски съвет цялата организация на дейностите по ликвидиране на последствията от уранодобива е възложена на „Екоинженеринг РМ“ ЕООД София.

През 2004 г. от Института по почвознание „Н. Пушкиров“ е изготвен работен проект за техническа и биологическа рекултивация на рудник „Сливен“ по силата на договор за обществена поръчка между „Екоинженеринг РМ“ ЕООД София и ИП „Н. Пушкиров“.

Изготвеният проект е съгласуван със заинтересованите ведомства – МОСВ, МЗГ и НЦРРЗ към МЗ. Извършена е техническа ликвидация. Все още не е извършена техническа и биологична рекултивация на бившия рудник “Сливен”.

Компетентен орган имащ отношение към радиологичния мониторинг на повърхностни и подземни води и почви в района на гр.Сливен е Изпълнителната агенция по околна среда към МОСВ (ИАОС).

По отношение мониторинга на питейните води, компетентни органи са ВиК Сливен и РЗИ Сливен.

Резултатите от радиологичния мониторинг, извършен от Изпълнителна агенция по околна среда, показват, че стойностите на специфичните активности на естествените радионуклиди в повърхностния почвен слой, в отделните мониторингови пунктове не превишават характерните за всеки пункт стойности (НДСООСРБ, 2019).

3.6.3. Устойчиви органични замърсители

Излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност представляват опасни отпадъци и за тях се прилагат съответните разпоредби на ЗУО, касаещи третиране на тези отпадъци.

Едни от основните устойчиви органични замърсители са хлорорганичните пестициди, които масово са използвани в селското стопанство през 60-те години на миналия век. След прекратяване на дейността на ТКЗС и АПК след 1990 г., в България възниква въпросът за съхраняване и обезвреждане на останалите количества неизползвани препарати за растителна защита (ПРЗ). В периода 2001 – 2011 г. са предприемани действия по събиране, препакетиране и преместване в ремонтирани складове на залежалите пестициди, като една

част от тях са капсулирани в стоманобетонни контейнери.

Препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност и такива с неустановен характер с общ обем 704 м³ се съхраняват в 88 бр. стоманенобетонни кубове тип “Б-Б” куб, на площадката на бившето селскостопанско летище до с.Злати Войвода, Сливенска община. Дейността е финансирана от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и от Министерството на земеделието и храните.

На територията на общината няма изоставени стари складове с препарати за растителна защита.

Данните от наблюденията в рамките на НСМОС показват, че почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на замърсяването с устойчиви органични замърсители (полиароматни въглеводороди, полихлорирани бифенили и хлорорганични ПРЗ). Стойностите за тях често са под границите на откриване или под МДК.

През първите години след поземлената реформа е използван преимуществено азотен минерален тор, което се е отразило негативно както върху добивите, така и върху почвите.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на община Сливен се използват естествени и изкуствени торове. Същевременно за почвите е характерно, че те са „частна” собственост: познаването и прилагането на добри земеделски практики при обработването и използването им зависи тяхното опазване и съхранение за следващите поколения - устойчивото им използване се определя и зависи от уменията и знанията на всеки един член на обществото.

Регистрацията на земеделски стопани за подпомагане по програми за екологосъобразно земеделие и биологично производство от ПРСР налага преди получаването на субсидии да се представят протоколи за агрохимичен анализ на почвите. Тази мярка е стъпка към по-доброто и балансирано торене, чието следствие е опазване на почвите и водите от замърсяване.

3.6.4. Нефтопродукти

Няма информация за замърсявания на почвата с нефтопродукти на територията на община Сливен.

3.6.5. Битови и строителни отпадъци

Ключова роля за устойчиво управление на отпадъците има Програма за управление на отпадъците на община Сливен 2021-2028 г. и Плана за действие към нея. Програмата е в унисон с Националния план за управление на отпадъците (НПУО 2021-2028 г.), който е съобразен с изискванията на Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, като са отчетени общите принципи за опазване на околната среда като предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействие върху човешкото здраве, икономиката и обществото.

Направените анализи показват, че в община Сливен съществува значителен

потенциал за по-добро управление на отпадъците като същевременно бъдат намалени вредните въздействия върху околната среда включително почвите.

По-голямата част от битовите отпадъци от домакинствата и други организации са биоразградими отпадъци. Законът за управление на отпадъците въведе конкретни цели най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло), а именно:

- до 31 декември 2025 г. – най-малко до 50 на сто от общото им тегло;
- до 31 декември 2030 г. – най-малко до 30 на сто от общото им тегло.

Тази цел е в съответствие и с изискванията на европейската директива за депата за отпадъци.

Община Сливен е сред общините в България, които към момента изхвърлят отпадъците си на регионално депо.

С решение № 217 от 05.06.2008 г. Общински съвет Сливен даде съгласие за участие на Община Сливен в регионално сдружение „Регионален център за управление на отпадъците Ямбол“, на общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Страджа и Тунджа, създадено с цел управление на отпадъците.

Проблемът с липсата на депо за битовите отпадъци, отговарящо на съвременните стандарти за опазване на околната среда и човешкото здраве, е идентифициран като един от най-сериозните екологични проблеми във всички програмни документи на община Сливен. За решаване на проблема общината в партньорство със съседните общини от регионалното сдружение, подготвиха проект и получиха одобрение за безвъзмездно финансиране по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“, както на инвестиционния проект, така и преди това – на проекта за техническа помощ за подготовка на необходимите документи за инвестиционния проект. Водещ партньор при подготовката и изпълнението на проекта е община Ямбол. Основната цел на проекта е изграждане на ново депо, с което да се осигури прилагане на съвременните изисквания за опазване на околната среда при депонирането на отпадъците от петте общини. Теренът на регионалното депо се намира непосредствено до рекултивираното депо на община Ямбол в местността „Гол баир“, землището на с. Хаджидимитрово, община Тунджа и е с площ 89,7 дка. Регионалното депо се намира на разстояние около 22 км от град Сливен. В началото на 2016 г. е пусната в експлоатация клетка №1 от депото с капацитет 538 366 куб.м. или 663 190 тона която обслужва петте общини от РСУО-Ямбол, в т.ч. и община Сливен.

Предвижданият експлоатационен период на клетка №1 на депото е около 9 години, т.е до 2025 г. На територията на регионалното депо е налична достатъчно площ за изграждане в бъдеще и на клетка №2.

Изградена е мониторинговата система за наблюдение на параметрите на околната среда в района на депото съгласно нормативните изисквания. Доставени са оборудване и техника за експлоатацията на депото, вкл. компактор, булдозер, автомивка, каломаслоуловител и друга техника. Експлоатацията на депото се осъществява в

съответствие с условията на издаденото Комплексно разрешително № 225-Н0-И0-А0/2008 г. изменено с решение № 225-Н1-И0-А0/2021 г. по реда на ЗООС.

Цялото количество постъпващи на регионалното депо битови отпадъци от всички общини от РСУО Ямбол преди да бъдат депонирани преминават през предварително третиране (сепариране) експлоатирано от „Сорт Комерс“ ЕООД гр.Ямбол, с което община Сливен изпълнява изискванията на европейската и националната нормативна уредба отпадъците преди депонирането им да бъдат предварително третирани.

На територията на община Сливен, както и на територията на другите общини от РСУО Ямбол няма изградена инсталация за компостиране на зелени биоотпадъци или за третиране на биоразградими отпадъци в други инсталации.

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците определя задълженията на кметовете на общини да организират разделно събиране и преработване на цялото количество зелени биоотпадъци от обществените паркове, градини, гробищни паркове, улични дървета и други подобни.

Община Сливен и Община Ямбол са предприели действия за изграждане на компостиращи инсталации за зелени биоотпадъци на свои територии.

Община Сливен има одобрен работен проект за изграждане на компостираща инсталация за зелени отпадъци, която може се финансира от натрупаните отчисления по чл.64 от ЗУО.

В индикативния списък Приложение 8 в Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г., са предвидени за изграждане инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци по региони в т.ч. за регион Ямбол.

Общината следва да предприеме действия съвместно с другите общини от регионалното сдружение за осигуряване на инфраструктура и начини за оползотворяване и рециклиране на хранителните отпадъци.

На територията на община Сливен няма специализирано депо за строителни отпадъци и излишни земни маси. В миналото същите се насочвали към вече закритото и рекултивирано депо за неопасни отпадъци с.Сотиря.

На територията на община Сливен има една частна площадка за третиране на строителни отпадъци. Експлоатира се от "НЕНОВСКИ-2015" ЕООД с Решение за дейност с отпадъци - Регистрационен документ издаден от РИОСВ – Стара Загора. Община Сливен има споразумение с дружеството за събиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци от битови ремонти.

Община Сливен със собствени финансови средства е извършила техническа и биологична рекултивация на I етап на рекултивацията на общинското депо до с. Сотиря, която обхваща площ от 38,9 дка от южната част депото, чиято експлоатация е отдавна преустановена. Първи етап на рекултивацията приключи в края на октомври 2015 г. Общината, в сътрудничество с другите четири общини членки на РСУО Ямбол, изпълнява

проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол – първа фаза” с безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. Освен изграждането на нова клетка на регионалното депо, проектът предвиди финансиране и за закриване и рекултивация на старите депа на общините Сливен, Ямбол, Нова Загора и Стралджа. Вторият етап на рекултивацията на общинското депо на община Сливен се извърши с финансови средства по проекта по ОПОС и обхваща площ от 42 дка от северната част на депото, която се използва до въвеждането в експлоатация на новото регионално депо – Ямбол. Този етап от рекултивацията приключи в края на декември 2015 г.

В рамките на проекта за рекултивация се изгради и система за мониторинг на компонентите на околната среда, съгласно изискванията на ЗУО и Наредбата за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци за последващ 30-годишен мониторинг. Дейностите по последващия мониторинг на закритото депо общината е възложила на външен изпълнител.

С въвеждане на организирано сметосъбиране на 100%, в общината изхвърлянето на битови отпадъци на нерегламентирани места е сведено до минимум. Периодично се формират частични замърсявания от битови, строителни и селскостопански отпадъци около населените места. Община Сливен има финансов ресурс за своевременното им почистване.

3.7.Почвено запечатване

По данни на Corinne Land Cover през 2012 год. запечатаните площи от индустриални и търговски обекти на територията на България са 76 540 ha, запечатаните от пътно-шосейни и ж.п. мрежи са 4 318 ha, а запечатаните площи от пристанища и летища – 7 662 ha.

Натискът за отнемане на земя и запечатването на почвата са сведени до няколко „горещи точки“, като градската агломерация на София, Южното Черноморско крайбрежие и планинските курорти в Банско и Пампорово.

Ограничаването на запечатването на почвата основно може да се постигне чрез намаляване на темповете, с които неизползваните площи, земеделските земи и природните зони се превръщат в населени райони.

Решаването на проблема със запечатване на почвата означава решаване на проблема с усвояването на земя. Целта обаче не е да се възпре икономическото развитие или настоящото земеползване да се замрази. По-скоро става дума за постигане на ефективно и устойчиво използване на природните ресурси, за които почвата е основна съставна част.

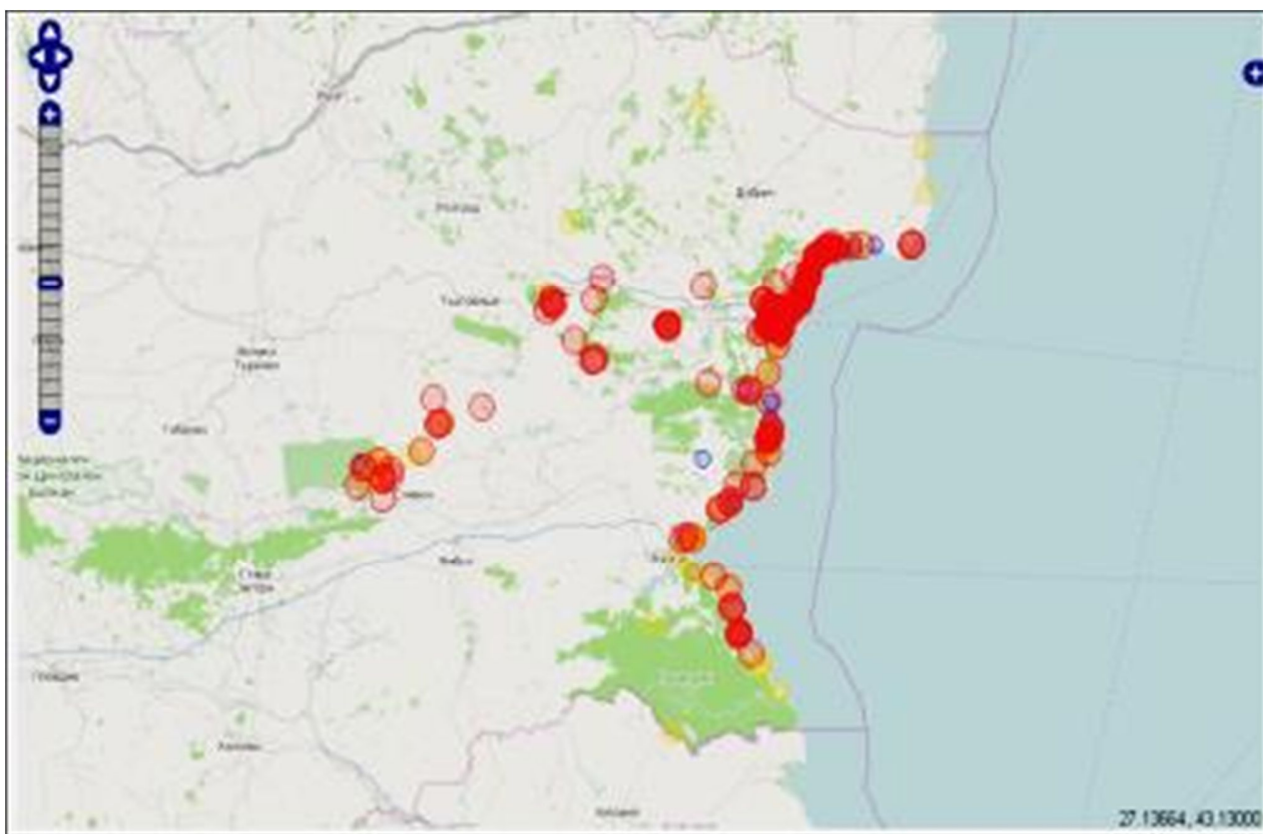
В случаите, определени като най-добри практики, качеството на почвата е важно съображение за всеки проект, свързан с усвояването на земя. Когато използването е неизбежно, то би трябвало да се насочва към почви с по-ниско качество.

3.8.Свлачища

Свлагчицето е природно явление, при което се нарушава устойчивостта на големи земни маси и се създават предпоставки за придвижването им. Причините за възникването на свлагчища са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. Свлагчищните процеси нямат внезапен характер и е възможно да бъдат регулирани с технически средства. Във времето те имат периоди на затихване и усилване. След активизирането на свлагчицето може да се стигне до възникване на бедствена ситуация.

Към 30 юни 2014 г. в страната са регистрирани общо 1 848 свлагчища, а в края годината те са вече 1 865 върху територия от 20 981,74 ha. До 15 април, 2015 г. са регистрирани общо 103 нови свлагчища, 102 от които са в I група (активни) и 1 във II група (за изпълнение на превантивни дейности). Най-много от тях - 73 на брой са новопроявените в района на Южна България, регистрирани от Геозащита – Перник; 22 са нововъзникналите в района на Черноморието, регистрирани от Геозащита – Варна; 8 са нововъзникналите в Северна България, регистрирани от Геозащита – Плевен.

Фигура 1.1-9 Картохема на свлагчищата на Североизточен регион, Геозащита Варна

Регистрирани след обследване от Геозащита Варна свлачища на територията на община Сливен

№	място	рег. № регистър МРРБ	година възн.	възраст	състояние	обследвано година	местонахождение	нахождение	застрашка	дължина	ширина	площ дка	клас	какво се изпълнява
1.	с. Бяла	SLV 20.07613-09	2010	съвременно	потенциално	2010	Детско селище „Качулка” – до абонатна станция	регулация	УЛ,Трафопост	15	20	0.30	IV	укрепено 2020 г. ОПОС
2.	с. Бяла**	SLV 20.07613-10	2012	съвременно	активно	2012	Детско селище „Качулка” – до КПП, засяга социални обекти	регулация	Пътя за селището	150	40	6.00	III	под наблюдение
3.	с. Бяла	SLV 20.07613-08	2010	съвременно	потенциално	2010	с.Бяла-ул. “Кокиче“	регулация	УЛ	5	16	0.08	IV	под наблюдение
4.	с. Бяла*	SLV 20.07613-07	2010	съвременно	активно	2010	с.Бяла-ул. ”Райков бряг” 7	регулация	ЖС	10	30	0.30	IV	ликвидирано
5.	с. Бяла	SLV 20.07613-01	2005	съвременно	потенциално	2005	Детско селище Качулка	регулация	ЖС,ПАРОПРОВОД	20	40	0.80	IV	под наблюдение
6.	с. Бяла	SLV 20.62061-01	2005	съвременно	потенциално	2005	Път IV-48814 Сливен – Раково - km 22 ⁺⁶⁰⁰	извън регулация	УЛ	50	40	2.00	III	ликвидирано
7.	с. Бяла	SLV 20.07613-02	2006	съвременно	потенциално	2006	Път с.Бяла – с.Въглен - km 6 ⁺³⁰⁰	извън регулация	УЛ	10	25	0.25	IV	ликвидирано МКВП МС
8.	с. Бяла*	SLV 20.07613-03	2006	съвременно	активно	2006	Път Бяла – с.Въглен - km 10 ⁺⁰	извън регулация	УЛ	30	120	3.60	III	ликвидирано
9.	с. Бяла	SLV 20.07613-04	2006	съвременно	потенциално	2006	Път с.Бяла – Райков дол	регулация	частен имот	50	40	2.00	III	ликвидирано

10.			2006	съвременно	потенциално	2006	Път II -53 Елена – Сливен - Ямбол	извън регулация	УЛ	1000	10	10.00		работи АПИ и ОПУ ОПОС
11.	с. Бяла	SLV 20.07613-05	2006	съвременно	потенциално	2006	Път Гавраилово - Бяла	извън регулация	УЛ	10	5	0.50	IV	под наблюдение
12.	с. Бяла	SLV 20.07613-06	2006	съвременно	потенциално	2006	Път с.Бяла – с. Новачево	извън регулация	УЛ	30	25	0.75	IV	ликвидирано МКВП МС
13.	с. Бяла*	SLV 20.07613-11	16.02. 2015г	съвременно	активно	2015	Път Бяла – с.Въглен, на около 2.5км преди с. Въглен	извън регулация	УЛ	5	10	0.50	IV	ликвидирано
14.	с. Бяла*	SLV 20.07613-12	26.02. 2015г	съвременно	активно	2015	Път II -53 Елена-Сливен-Ямбол, км 107+200	извън регулация	пътя	15	70	1.05	III	отговорност на АПИ и ОПУ
15.	с. Бяла*	SLV 20.07613-13	24.03. 2015г.	съвременно	активно	2015	Път Бяла – с.Въглен – на около 1.3км преди с.Въглен	извън регулация	УЛ	50	60	3.00	III	ликвидирано
16.	с. Новачево	SLV 20.51929-01	2009	съвременно	потенциално	2009	с. Новачево – път IV-53034- км 3 ⁺⁹⁰⁰	регулация	ЖС,УЛ	50	15	0.75	IV	ликвидирано
17.	с. Раково*	SLV 20.62061-02	26.01. 2015г.	съвременно	активно	2015	с.Раково--източен край-десен бряг на р. Луда Камчия	извън регулация	УЛ	25	45	1.125	III	иготвена ПСД, под наблюдение
18.	с. Сотиря**	SLV 20.68117-01	2009	съвременно	потенциално	2009	с. Сотиря-м/у ул.Сини камъни и 1-ви май	регулация	ЖС,УЛ	30	50	1.50	III	под наблюдение

19.	с. Сотирия**	SLV 20.68117-02	2015	съвременно	потенциално	2015	с. Сотирия-склон над училището	регулация	ЖС,УЛ	200	100	20.00	II	укрепители действия 2021
-----	--------------	--------------------	------	------------	-------------	------	--------------------------------	-----------	-------	-----	-----	-------	----	--------------------------

допустими за финансиране (по предложение на МРРБ и НСОРБ) *
 приоритетни за проектиране** (Детско селище Качулка, Сотирия)
 има изготвена ПСД *** (свлачище Раково)

Други причини за проявлението на свлачищата са обезлесяване на големи територии, непочистени корита на реките, обилни валежи и наводнения, презастрояване. Поради липса на достатъчно средства, мерките, свързани с превенция, не се прилагат в пълен размер, поради което разходите по възстановяването са значително повече. Тенденцията е броят на свлачищата да нараства.

Източниците и начините на финансиране на инженерно-техническите мероприятия по осъществяване на геозащитната дейност, в това число свлачища е подробно описано в действащата НАРЕДБА № 1 ОТ 20 ЯНУАРИ 1994 Г. ЗА ГЕОЗАЩИТНАТА ДЕЙНОСТ. Финансирането на дейностите по укрепване на свлачищата са: Министерството на регионалното развитие и благоустройството, общините - за застрашените и засегнатите територии и акватории с местно значение и собствениците и ползвателите на недвижими имоти - за изгражданите в техните имоти и за техни нужди геозащитни съоръжения и мероприятия. Необходимите средства за техническа експлоатация и поддържане на изградените геозащитни съоръжения се осигуряват от собствениците на недвижимите имоти. Ежегодно със Закона за държавния бюджет, постановленията за неговото изпълнение за съответната година и извършените корекции се утвърждават средства за реализиране на геозащитните дейности. Тези средства са разпределени за финансиране по две направления - за превантивна дейност и за реализиране на инвестиционни проекти за ограничаване разрастването на свлачищните процеси.

3.9.Нарушени земи и почви

Данните, получени по проект Корин земно покритие показват, че площите, нарушени от кариери и открити рудници в страната за 2012 г. възлизат на 34 877 ha, нарушените от сметища – 3 287 ha, нарушените от строителни материали - 1 030 ha.

Най-големи територии нарушени земи има в Югоизточен район – 16 712 ha, които са предимно от депонирането на отпадъци от миннодобивната дейност. В Югозападния район нарушените терени са 9 375 ha, в Южен централен район - 5 106 ha, в Североизточен район – 3 860 ha, в Северозападен район – 2 492 ha и в Северен централен район – 1 649 ha.

Относно състоянието на почвите и нарушените терени се наблюдава положителен ефект: рекултивират се замърсени терени и депа за битови отпадъци. Тенденцията е броят на нерегламентираните депа и нерекултивираните терени от миннодобивни дейности да намалява.

Състояние на почвите и нарушени терени на територията на община Сливен

- **Нарушени терени в следствие на изкопните работи в уранов рудник “Сливен”**
На територията на бившата мина “Сливен” е приключила техническата рекултивация.
- **Нарушени терени Мини “Качулка”**
На територията на бившата мина “Качулка” е приключила техническата рекултивация.
- **Нарушени терени бивше депо за неопасни отпадъци с.Сотиря**

През 2015 г. е извършена техническа и биологическа рекултивация на Депо за неопасни отпадъци с. Сотиря.

➤ **Депо за неопасни производствени отпадъци, „Топлофикация Сливен“ ЕАД, гр. Сливен.**

„Топлофикация Сливен“ ЕАД има издадено Комплексното разрешително за Депо за неопасни производствени отпадъци, № 492-Н0/2014г. Депото е изградено върху част от територията на ПИ с идентификатор 67338.102.6 по КК на гр. Сливен. Площта на имота е 120,79 дка, а на депото (след няколко надграждания на бившия сгуроотвал) - около 43 дка.

Депото е разделено на 4 малки секции с общ полезен обем 200 000 m³, които се изграждат и запълват последователно.

За целта се извършени следните дейности:

- изграждане на долен изолационен екран и поясна дренажна система за улавяне на инфилтратата формиран от падналите върху депото валежи;
- максимално насипване от 7 m на осушени неопасни производствени отпадъци;
- изграждане на горен изолационен екран с отводнителна система за отвеждане на чистите води след крайното закриване.

През 2018 г. площадката на депото е на коти от 212.50 до 211.50, като старата намита и насипана пепелина е затворена чрез запечатващ пласт от 0,5 m земни материали. На този пласт се извърши допълнително уплътняване за да отговори на изискванията за минерален пласт от долен изолационен екран. След доуплътняване, върху вече направения запечатващ пласт от земни почви с дебелина 0.5 m, по периферията на площадката се изграждат оградни диги. Площта се разделя на четири клетки, с приблизително еднакъв обем, от 50 000 m³, чрез изпълнение на разделителни диги. Положен е долен изолационен екран и поясна дренажна система за улавяне на инфилтратата формиран от падналите върху депото валежи;

Насипването на депото се изпълнява по сух способ, като уплътнението се получава от разриващата и разтоварваща техника. С цел да се ограничат праховите емисии от повърхността на депото е изградена оросителна система, която овлажнява повърхността на насипа. Системата се осигурява с вода от резервоар, разположен в северозападната част на площадка за предварително съхраняване на отпадъци. Резервоарът се захранва с вода от съществуващия отводнителен канал, а при недостиг на вода се ползва техническа вода от ТЕЦ чрез обратно връщане по тръбопровод оборотно водоснабдяване.

Насипването на депото е от най-север-североизточната част и напредва към юг-югозападната част на депото. Всяка следваща клетка застъпва предната. Капацитетът на депото е 200 000 m³, (240 000 t), което ще осигури обезвреждане на неопасните производствени отпадъци на „Топлофикация Сливен“ ЕАД за 5^10 годишен период.

➤ **Карieri**

В землището на село Струпец, Община Сливен е единственото находище на кварцит за динасов огнеупор. Доломитни варовици се добиват в землищата на селата Бинкос. В землището на с.Голямо Чочовен е проучен кварцит за феросилиций. Добив не се извършва. В землището на с. Панаретовци и в землището на с. Блатец в миналото е добивана глина. Добив не се извършва. Добивът на подземни богатства на територията на община Сливен се

осъществява с държавни концесии, както следва:

Партида №	Концесия
D - 000704	Държавна концесия за добив на строителни материали за Находище "Слави", област Сливен, община Сливен, населено място Зайчари с орган, представляващ концедента - министъра на енергетиката, предоставена на "СЛАВИ" ЕООД с БУЛСТАТ 119645806 за срок от 35 години от 09.03.2016 г.
D - 000620	Държавна концесия за добив на строителни материали – доломитни варовици за находище "БИНКОС", област Сливен, община Сливен, населено място Бинкос, Струпец с орган, представляващ концедента - министъра на икономиката, енергетиката и туризма, предоставена на "ПЪТНО ПОДДЪРЖАНЕ - СЛИВЕН" ЕООД с БУЛСТАТ 119524605 за срок от 35 години от 17.01.1997 г.
D - 000533	Държавна концесия за добив на строителни материали – глинести мергели за находище "Блатец", област Сливен, община Сливен, населено място Блатец с орган, представляващ концедента - министъра на регионалното развитие и благоустройството, предоставена на "КЕРАМИК" ЕООД за срок от 25 години от 06.01.1999 г.
D - 000372	Държавна концесия за добив на строителни материали – пясък за находище "Събини върби - север", област Сливен, община Сливен, населено място Желю войвода с орган, представляващ концедента - министъра на регионалното развитие и благоустройството, предоставена на "Инмат - 2004" ООД с БУЛСТАТ 119627523 за срок от 20 години от 12.02.2007 г.
D - 000339	Държавна концесия за добив на строителни материали – доломитни варовици за находище "Кирмец", област Сливен, община Сливен, населено място Бинкос с орган, представляващ концедента - министъра на регионалното развитие и благоустройството, предоставена на "Такси Рони" ЕООД с БУЛСТАТ 119032536 за срок от 30 години от 12.04.2005 г.
D - 000233	Държавна концесия за добив на строителни материали – глинести мергели за находище "Самуилово-изток", област Сливен, община Сливен, населено място Панаретовци, Самуилово с орган, представляващ концедента - министъра на регионалното развитие и благоустройството, предоставена на "Благоустройствени строежи" - ЕООД за срок от 25 години от 19.03.2004 г.
D - 000126	Държавна концесия за добив на кварцит за динасов огнеупор за находище "Струпец", област Сливен, община Сливен, населено място Струпец с орган, представляващ концедента - министъра на икономиката, предоставена на "ДИНАС" АД с БУЛСТАТ 119001918 за срок от 35 години от 16.11.2000 г.

Източник: Национален концесионен регистър

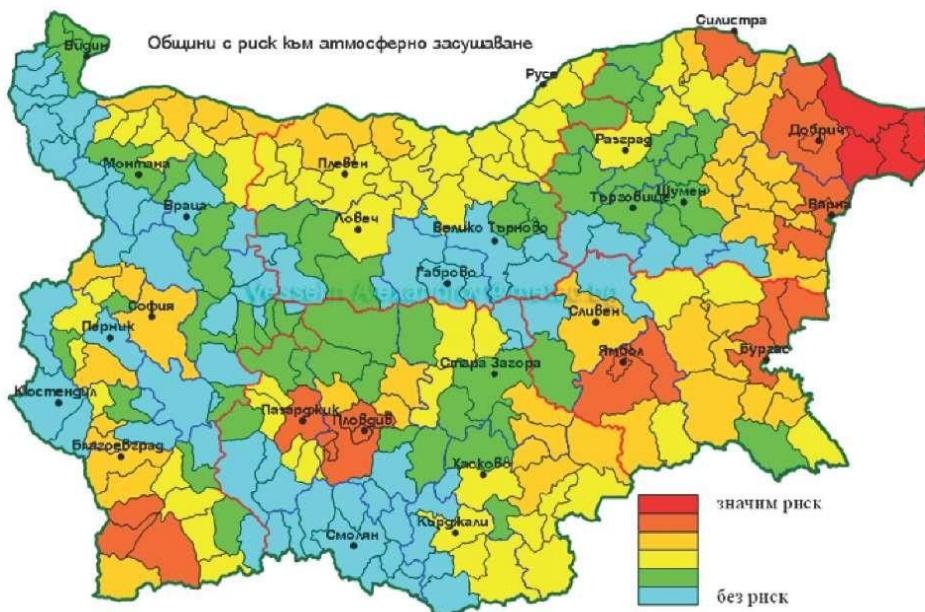
3.10. Загубата на биоразнообразие е друг процес, който се свързва също с увреждането на почвите и с промените в ландшафта, която води до загуба на естествената среда на обитаване на редица биологични видове. Изгарянето на стърнищата унищожава флората и нарушава почвеното равновесие, с което причинява значително намаляване на почвеното плодородие. Загубата на биоразнообразие може да бъде ограничена чрез намаляване на интензитета на процесите на деградация на почвите и земите, промените в ландшафта, които водят до загуба на естествената среда на обитание на биологичните видове, и изгарянето на стърнищата.

3.11. Засушаването е също основен процес и проблем, който влияе върху състава и функциите на почвите. В доклада на Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф. дфн В. Александров (по-нататък **докладът**) е направено пространствено разпределение на районите в България, уязвими към засушаване. Там е посочено, че въпреки големия брой на изследванията върху засушаванията в чужбина и България все още не е разработена единна методика за тяхното изучаване поради сложността на явлениято и многостранността на неговото проявление и въздействие. „Основен методичен проблем при изучаване на засушаванията е тяхната типизация. Обикновено се различават четири-пет типа засушаване: **почвено, атмосферно, почвено-атмосферно, хидрологично и социално-икономическо**. **Почвеното засушаване** настъпва при продължителен безвалежен период, който може да настъпи през всеки месец или сезон. При почвеното засушаване коренообитаемия слой просъхва и растенията страдат от недостиг на вода. Всъщност, почвеното засушаване представлява продължителен период, при който се нарушава водния баланс в почвата и на растителните екосистеми, влошава се физиологичното състояние на растенията и добивите рязко спадат. При атмосферната суша, освен ниските валежи се наблюдават високи температури и ниска влажност на въздуха. Чести явления са сухите и горещи ветрове и вследствие на голямата евапотранспирация се нарушава водния баланс на растенията. Растенията се намират в най-неблагоприятни условия при настъпване на почвено-атмосферно засушаване. Комплексът от почвени и метеорологични условия се характеризира с много малки запаси от почвена влага, ниски количества валеж, високи температури, ниска влажност на въздуха и силни горещи ветрове.

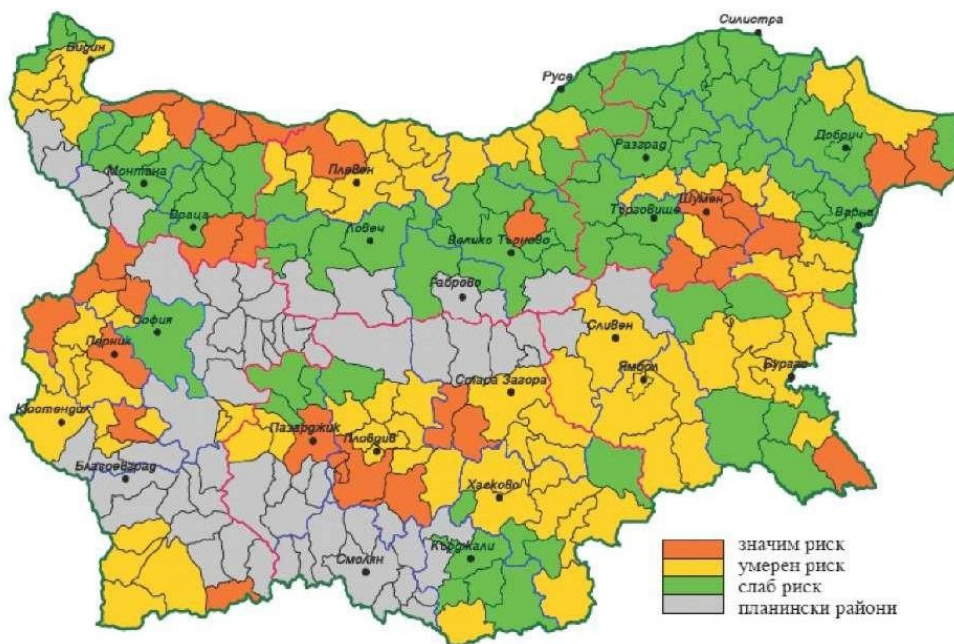
През отделните сезони засушаването се отличава с някои характерни особености. **Пролетната суша** се характеризира с невисоки температури, ниска влажност и силни ветрове, което влошава условията за сеитба, поникване и нормално начално развитие. Забавянето на поникването влошава условията на развитието на агроекосистемите през целия вегетационен период. При такива условия рязко нараства популацията на редица

вредители, които нанасят и допълнителни щети. Пролетните засушавания са особено характерни за Северозападна България (40% от случаите) и Черноморското крайбрежие (50%). *Летните суши* се характеризират с високи температури, ниска влажност на въздуха и интензивно сумарно изпарение (физическо и транспирация). Това са типични почвено- атмосферни засушавания, особено когато продуктивната почвена влага започва рязко да пада под 70% от пределната полска влагоемност. Растенията увяхват, спират растежа си, пожълтяват и изсъхват, когато почвената влага падне под влажността на завяхване. Особено опасно е, когато засушаването е съчетано със суховеи. Интензивните летни засушавания са най-продължителни по Черноморското крайбрежие и в Горнотракийската низина. *През есента сушата* се отразява неблагоприятно върху провеждането на есенната дълбока оран, сеитбата и поникването на есенниците, които навлизат в зимата недостатъчно развити и често страдат от измръзване. Тези засушавания са характерни за Черноморското крайбрежие, Североизточна България и Горнотракийската низина“.⁵

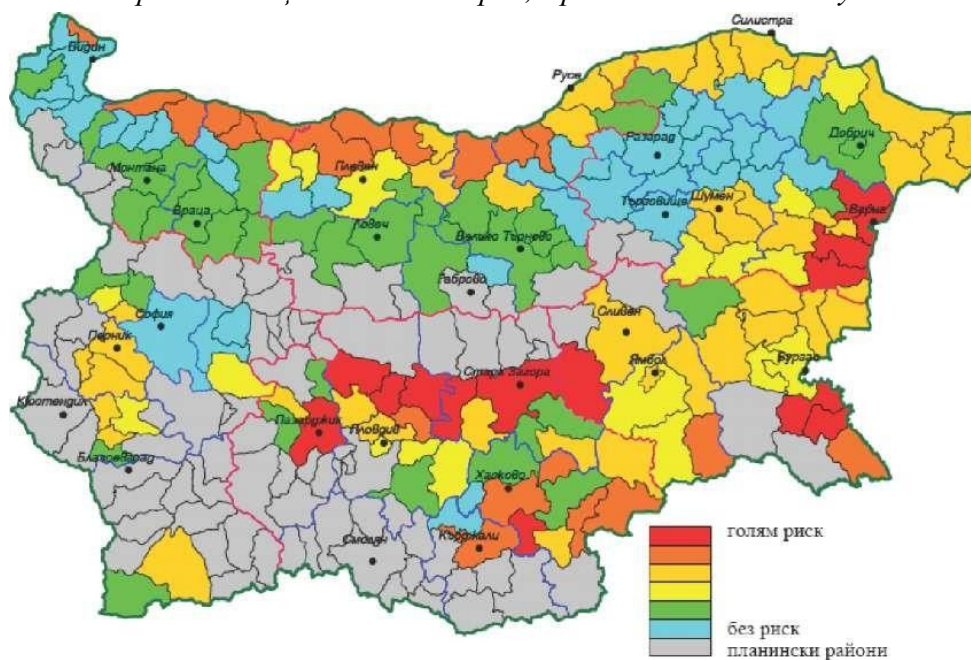
Според пространственото разпределение община Сливен попада в район с умерен риск към атмосферно засушаване (виж карта 1 – община Сливен в оранжев цвят), с умерен риск към почвено засушаване (виж карта 2 – община Сливен в оранжев цвят) и с с риск към почвено-атмосферно засушаване и с много умерен риск към почвено-атмосферно засушаване (виж карта 3 – община Сливен в оранжев цвят).

Карта 1. Общините в България, с риск към атмосферно засушаване

Карта 2. Общините в България, с риск към почвено засушаване⁷

Карта 3. Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване⁸

Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф. дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките

4. Въздействие на стопанските отрасли върху почвите

Неправилната експлоатация и несъобразените с нормативната база дейности от промишлеността, транспорта, земеделски практики водят до замърсяване на въздуха, почвата, подземните води, нарушаване на условията за развитие на флората и фауната и загуба на биоразнообразие.

Въздействия на **промишлеността** върху състоянието на почвата.

Голяма част от промишлените предприятия в България, съществуващи до 90-те години на миналия век са закрити, други са приватизирани или фалирали и където е необходимо се извършват дейности по възстановяване на състоянието. Независимо от това в отделни случаи в близост до промишлените предприятия и до транспортните коридори се наблюдава въздействие върху почвите от добивната промишленост – нерудни и строителни материали. промишлеността, миннодобивната и преработвателната дейности, металургията и машиностроенето се основават на високите технологии. На повечето нарушени терени се провежда и/или е завършена мащабна техническа и биологична рекултивация.

Нарушения и възможни замърсявания на почвите може да се очаква от енергетиката и енергопреносната мрежа. През територията на България преминават трансгранични продуктопроводи, електропроводи, газопроводи главно от Североизточен към Югоизточен и Югозападен район, съответно към Турция, Гърция, Македония и Сърбия. По трасетата на тази мрежа земите са рекултивирани, но е променено ползването им само за отглеждане на тревиста плиткокоренова растителност. Част от електроцентралите които работят на въглища, вече са с изградени пречиствателни инсталации в т.ч. и „Топлофикация Сливен“ ЕАД в която функционира Интегрирана система за управление (ИСУ) при спазване изискванията на стандарти ISO 9001, ISO 14001 и OHSAS 18001. Освен това има изградена система за собствени непрекъснати измервания (СНИ) на емисиите на вредните вещества, изпускани в атмосферния въздух от парогенераторите на блоковете, като резултатите от измерванията се изпращат ежемесечно (и годишно) за утвърждаване в РИОСВ – Стара Загора под формата на доклади. Системата за собствени непрекъснати измервания подлежи на ежегодна проверка и калибриране от акредитирани лаборатории и контрол от страна на компетентните органи по опазване на околната среда. Извършва се мониторинг на емисиите на парникови газове, съгласно условията на разрешителното, които след верификация от независими акредитирани органи се докладват ежегодно пред ИАОС.

Основната дейност на “Топлофикация Сливен“ ЕАД е производство, пренос и разпределение на топлоенергия с пара и гореща вода, и производство на електроенергия.

За тези дейности Дружеството притежава съответните лицензи, издадени от ДКЕР (Държавна комисия за енергийно регулиране) за срок от 20 (двадесет) години :

- за производство на електрическа и топлинна енергия с №Л-084-03/21.02.2001г.;
- за пренос на топлоенергия с №Л-085-05/21.02.2001г.

Максималната топлинна мощност на горивната инсталация на „Топлофикация Сливен“ ЕАД е 98 MW.

През 2018 г. за инсталацията е издадено Комплексно разрешително № 510-Н1/2018 г. Основната мощност на инсталацията е енергиен котел ЕК 1 – 98 MW или енергиен котел ЕК

2 с мощност 48 MW (с включена предкамерна скарна пещ 5,7 MW) и/или котел КВГМ с мощност 19,5 MW.

За минимизиране на атмосферните замърсители от дейността на „Топлофикация Сливен“ ЕАД са осигурени следните първични и вторични методи за пречистване:

- ниско-емисионни горелки (първичен метод) за редуциране емисиите на азотни оксиди в димните газове от ЕК 1;
- прецизна настройка на горивния процес (първичен метод) за предотвратяване генерирането на въглероден оксид от ЕК1 И ЕК2;
- електрофилтри (вторичен метод) за намаляване емисиите на прах и тежки метали в димните газове от ЕК 1 и ЕК 2;
- газо-очистваща инсталация (ГОИ) за улавяне на серни оксиди, прах, хлороводород и флуороводород в димните газове от ЕК 1 и ЕК 2;
- циклони /4 броя циклони, последователно разположени/ за редуциране на прах в димните газове от КВГМ – С20

Съгласно условията на КР № 510-Н1/2018г. в ТЕЦ към „Топлофикация Сливен“ ЕАД е разрешено изгарянето на:

- Въглища в енергиен котел ЕК 1
- Въглища енергиен котел ЕК 2, биомаса и/или модифицирано гориво RDF в предкамерна скарна пещ към енергиен котел ЕК 2
- Въглища и биомаса в водогреен котел КВГМ

Разнообразяването на горивната база на предкамерна скарна пещ към енергиен котел ЕК 2 е чрез използването /изгарянето/ на неопасни горими отпадъци с код 19 12 10 (RDF-модифицирани горива, получени от отпадъци), т.е. разрешаване на дейност по оползотворяване (R1– изгаряне) на неопасни отпадъци. Изгарянето на висококалорично модифицирано гориво се извършва единствено в предкамерната скарна пещ. В нея могат се използват следните горива в зависимост от пазарните наличности:

- 100% биомаса;
- или 100% висококалорично модифицирано гориво (RDF);
- или смес от висококалорично модифицирано гориво (RDF) и биомаса.

Предкамерната пещ не може да се експлоатира самостоятелно, защото в нея не се извършва топлообмен и тя е пряко свързана към горивната система на енергиен котел ЕК 2. Димните газове от скарната пещ, получени от изгарянето на биомаса и/или RDF, се подават чрез възходящия димоход към енергиен котел ЕК 2, като с това са постигнати следните ползи:

- намаляване на разхода на въглища в енергиен котел ЕК 2, пропорционално на енергията получена от скарна предкамера
- подсигуряване на пълно изгаряне на СО и на неизгорелите частици от димните газове на скарна предкамера в енергиен котел ЕК 2 и редукция на емитираните замърсители
- оползотворяване на топлинната енергия на димните газове от скарната пещ (утилизация)
- намаляване емисиите SO, CO в резултат от намаления разход на въглища
- диверсификация на горивната база на дружеството с перспектива за ненарастване на цената

на топлоенергията.

Тук е важно да се отбележи, че инсталацията се разглежда като инсталация за съвместно изгаряне по смисъла на НАРЕДБА № 4 от 5 април 2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, но не попада в обхвата на Приложение 4 на ЗООС, т.5.2 а. В инсталацията за съвместно изгаряне се изгаря до 2,95 т/час висококалорично модифицирано гориво (RDF). В скарната пещ е възможно да се изгаря смес от неопасни отпадъци (RDF) и/или биомаса, но инсталацията е приведена в съответствие с най-строгите нормативни изисквания, които се отнасят за изгаряне само на неопасни отпадъци в скарната пещ.

Предкамерната скарна пещ е проектирана съгласно НАРЕДБА № 4 от 5 април 2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци и отговаря на всички изисквания на Наредбата. Същата е изградена през 2015 год. Към настоящият момент средно дневният разход на гориво е както следва:

- Въглища – 800 т/24ч;
- RDF – от 0,8 до 1 т/ч или до 24 т/24 ч. (2,9 % от общото количество гориво).

Вследствие на производствения процес и последващото пречистване на димните газове до съответните НДЕ, се генерират следните неопасни отпадъци:

- ✓ Сгурия, шлага и дънна пепел от котли
- ✓ Увлечена летяща пепел от изгаряне на въглища
- ✓ Гипс от СОИ
- ✓ Разтвори и утайки от регенерация на йонообменници

„Топлофикация Сливен“ ЕАД, гр. Сливен, има издадено Комплексното разрешително за Депо за неопасни производствени отпадъци, № 492-Н0/2014г. Депото е изградено върху част от територията на ПИ с идентификатор 67338.102.6 по КК на гр. Сливен. Площта на имота е 120,79 дка, а на депото (след няколко надграждания на бившия сгуроотвал) - около 43 дка.

Предвижда се използване на закритата източна секция на бивш сгуроотвал, като терен за изграждане на депо за неопасни производствени отпадъци отговарящо на нормативните изисквания. Депото е разделено на 4 малки секции с общ полезен обем 200 000 м³, които се изграждат и запълват последователно.

За целта се извършени следните дейности:

- изграждане на долен изолационен екран и поясна дренажна система за улавяне на инфилтратата формиран от падналите върху депото валежи;
- максимално насипване от 7 m на осушени неопасни производствени отпадъци;
- изграждане на горен изолационен екран с отводнителна система за отвеждане на чистите води след крайното закриване.

През 2018 г. площадката на депото е на коти от 212.50 до 211.50, като старата намита и насипана пепелина е затворена чрез запечатващ пласт от 0,5 m земни материали. На този пласт се извърши допълнително уплътняване за да отговори на изискванията за минерален пласт от долен изолационен екран. След доуплътняване, върху вече направения запечатващ пласт от

71

земни почви с дебелина 0.5 m, по периферията на площадката се изграждат оградни диги. Площта се разделя на четири клетки, с приблизително еднакъв обем, от 50 000 m³, чрез изпълнение на разделителни диги. Положен е долен изолационен екран и поясна дренажна система за улавяне на инфилтратата формиран от падналите върху депото валежи;

Насипването на депото се изпълнява по сух способ, като уплътнението се получава от разриващата и разтоварваща техника. С цел да се ограничат праховите емисии от повърхността на депото е изградена оросителна система, която овлажнява повърхността на насипа. Системата се осигурява с вода от резервоар, разположен в северозападната част на площадка за предварително съхраняване на отпадъци. Резервоарът се захранва с вода от съществуващия отводнителен канал, а при недостиг на вода се ползва техническа вода от ТЕЦ чрез обратно връщане по тръбопровод обратно водоснабдяване.

Насипването на депото е от най-север-североизточната част и напредва към юг-югозападната част на депото. Всяка следваща клетка застъпва предната. Капацитетът на депото е 200 000 m³, (240 000 t), което ще осигури обезвреждане на неопасните производствени отпадъци на „Топлофикация Сливен“ ЕАД за 5[^]10 годишен период.

Във връзка с увеличаване на обема на енергийните ресурси, през последните 10 години масово се отглеждат енергийни култури (рапица), които заемат обширни територии с богати почви, най-често черноземи. При неспазване на сеитбообръщенията тези почви е възможно да губят плодородието си.

➤ **Селско стопанство**

В последните няколко години биологичното производство се развива с бързи темпове, като непрекъснато нарастват както броят на операторите, така и площите и броят на животните, включени в система на контрол.

Към края на 2017 г. общият брой на регистрираните в Министерство на земеделието и храните биологични производители, преработватели и търговци е 6 822 (вкл. 974 подизпълнители), а площите, обхванати от системата за контрол на биологично производство, възлизат на 136 629 ha 2,72% от общата използвана земеделска площ в страната. (без да се включват сертифицираните екологично чисти райони, от които се събират диворастящите култури – гъби, билки и горски плодове).

Българската агенция по безопасност на храните осъществява контролът на продукти за растителна защита и торове, съгласно Закона за защита на растенията. Приложението на продукти за растителна защита към настоящия момент не е заплаха за замърсяване, но прекомерното им използване в миналото все още показва наличие на остатъчни количества от някои ПРЗ.

Неправилните обработки на почвите – тежка техника, оран на една и съща дълбочина, несъблюдаване на оптималната почвена влага, многократни обработки, са причина за уплътняване. Ако не се прилагат правилно сеитбообръщения и обработки на наклонени терени

многократно ще се увеличат загубите от ерозия на най-плодородния слой почва. Попадането му във водните басейни е причина за друг нежелателен процес - еутрофикация.

„Напоителни системи” ЕАД извършва услугата „доставка на вода за напояване” за земеделските земи, заети с ориз, царевича, тютюн, зеленчуци, трайни насаждения и други култури,

Изгарянето на стърнищата лишава почвите от органично вещество и унищожава микрофауната.

➤ Горско стопанство

Новите предизвикателства пред устойчивото развитие на горския сектор в ЕС налагат увеличаване на приноса към зелената икономика и преодоляване на неблагоприятните последици от измененията на климата, опазване на биологичното разнообразие, балансиране на нарастващото използване на биомасата като енергиен източник с изискванията за ефективно използване на ресурсите. Визията за развитието на горския сектор, формулирана в Националната стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020 г. е, че *„Към 2020 г. България ще има жизнени, продуктивни многофункционални гори, устойчив, конкурентоспособен и иновативен горски сектор, съхранени биологично разнообразие, количество и качество на водните ресурси в горските територии. Секторът ще подпомага икономическото развитие на страната, ще осигурява условия за пълноценна реализация на заетите в него, ще способства в максимална степен за смекчаване на ефекта от промяната в климата и ще гарантира поддържането на здравословна околна среда“.*

➤ Транспорт

Автомобилният транспорт замърсява околната среда с тежки метали - мед, цинк, кадмий, никел, кобалт, манган и др. Те попадат в растителността и почвите около пътищата, а оттам в животните и човека. Широчината на прилежащата ивица около автомобилните пътища, която се замърсява с тежки метали, зависи от силата и посоката на преобладаващите ветрове. При проведените наблюдения в рамките на НСМОС са регистрирани единични случаи на замърсяване на сервитутни ивици в точки с високо натоварване.

Броят на автомобилните средства постоянно се увеличава. Това води до необходимост от промяна на предназначението на нови площи земеделски земи за изграждане на нови автомобилни пътища или разширяване на старите. Сервитутите на транспортните коридори са застрашени от ерозия, канавките за отвеждане на водите по пътищата се запълват, настъпва и техногенно замърсяване и засоляване от зимното почистване от снега. Замърсяването на въздуха и последващото замърсяване на води и почви е най-сериозният екологичен проблем, който се поражда от транспорта, особено в големите градове.

4. Основни изводи

По отношение на почвите на територията на община Сливен може да се обобщи следното:

- Почвите на територията на общината се характеризират с високо естествено плодородие;
- На територията на общината не са налични почви, замърсени с тежки метали;
- На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата в следствие на употребата на пестициди;
- Няма информация за заблатени почви;
- Ерозионни процеси са слабо развити и се дължат на различната гъстота на речната мрежа, характерът на основните скали и почвата, както и нерационалното използване на пасищата и горите;
- Вкисляване на почвите не е констатирано;
- Няма информация за наличие на засолени почви на територията на общината
- Стойностите на специфичните активности на естествените радионуклиди в повърхностния почвен слой, в отделните мониторингови пунктове не превишават характерните за всеки пункт стойности;
- Въведено е организирано сметосъбиране на 100%, в общината. Изхвърлянето на битови отпадъци на нерегламентирани места е сведено до минимум. Периодично се формират частични нерегламентирани замърсявания с отпадъци в землищата на населените места.
- На територията на община Сливен са регистрирани 19 свлачища от които са ликвидирани 9 бр., укрепени – 2 бр., под наблюдение – 8 бр.
- Извършени са технически рекултивации на 2 рудника и техническа и биологическа рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци с.Сотиря.
- Добивът на подземни богатства на територията на община Сливен се осъществява с държавни концесии.

III. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКО ЙЕРАРХИЧНО НИВО

Програмата за опазване на почвите на община Сливен 2021-2028 г. е елемент от една цялостна система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между настоящата програма и други национални, регионални и общински програмни и стратегически документи. От своя страна изпълнението на Програмата за опазване за почвите ще допринесе в по-малка или по-голяма степен за постигането на целите на редица европейски, национални, регионални и местни планови документи.

1. Европейски програмни документи

Най-ранният документ на ЕС, отнасящ се до политиката за почвите е **„Европейска Харта за Почвата“**, приета от Комитета на Министрите на 30 май 1972 г. През 2003 г. е приета **„Актуализирана Европейска Харта за опазването и устойчивото управление на почвата“**. Европейската Харта синтезира шест основни принципа на политиката по почвите и препоръки за практическото ѝ провеждане в страните-членки. Тя определя общи и специфични препоръки за устойчиво управление на почвата. Целта е да не се допуска деградация, за да се опазят почвените ресурси за бъдещите поколения. Съгласно Европейската харта всички регионални политики за планиране трябва да вземат под внимание мерки за опазване на почвата при провеждането им. Особено внимание изискват тези, свързани със земеделие, горско стопанство, миннодобивна промишленост, индустрия, туризъм, транспорт, планиране развитието на населените места. Европейската Харта за почвата (2003) обръща внимание на инструментите за реализиране на устойчиво управление на почвата.

Принципите и задачите на европейската политика по почвите и препоръките за практическото ѝ провеждане се основават на ефективното опазване на техните функции и предотвратяване на деградационните процеси. Те са залегнали в **Тематичната стратегия (COM(2006)231) за опазване на почвата (2006)**. Тя доразвива политика по опазване и устойчиво управление на почвата, залегнала в Европейската Харта и препоръчва законодателна рамка за опазване и устойчиво използване на почвата с оглед интегрирането на националните и европейска политики в тази област; мерки за подобряване на знанията по функциите на почвата; мерки за повишаване на отговорността на гражданите по опазване на почвата.

Страните-членки трябва да идентифицират замърсените места на националните територии и да разработят национална стратегия за ремедиация на базата на приети от ЕС стандарти и списък на дейностите, които може да предизвикат потенциално замърсяване. Трябва да се разработят и механизми за финансиране на ремедиационните проекти. Продавачите или купувачите на замърсени места или с вероятност за потенциално замърсяване са длъжни да осигурят сертификат или доклад, който описва качеството на почвата на това място.

Друг работен документ на ЕС - Оценка на въздействията на Тематичната Стратегия върху опазването на почвата (SEC(2006)620) съпровожда предложената Рамкова Директива за Почвата. В него се разглеждат възможностите за определяне на степента на деградацията на почвата, разпределена между различните заплахи. През последното десетилетие в изследователския сектор фокусът е изместен от деградацията на почвата (заплахи) към функциите на почвата.

Конвенцията на ООН по борба с опустиняването разглежда като важен инструмент за нейното приложение разработването на национални програми и планове за действие. По-голяма част от нейното съдържание е посветено на подробни указания как те да бъдат изготвени на национално, регионално и локално равнище.

Протоколът от Киото по проблемите на изменението на климата разглеждат почвата като важен резервоар на въглерод и по тази причина тя трябва да се опазва за по-ефикасно изпълнение на нейните функции.

Общата Селскостопанска Политика (ОСП) е най-важният документ на ЕС, който се отнася до аграрното производство на храни и биомаса.

Съществуват още редица програмни документи на ЕС по политиката за почвите:

Политики	Документ на ЕК, №	Предмет и обхват на документа
Земеделие		
1) Обща политика по земеделие, CAP МНФ многогодишна финансова рамка	Регламент (ЕС) № 1305/2013 относно подпомагане на развитието на селските райони от ЕЗФРСР (ОВ L 347). търпи изменения във връзка с новия програмен период, както и следващите регламенти.	Регламентира подпомагането на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
	Регламенти (ЕС) № 1306/2013 и № 1311/2013 (ОВ L 347, 20.12.2013 г. за определяне на многогодишната	Европейско финансиране, управление и мониторинг на ОСП. Дава възможност на
Политики	Документ на ЕК, №	Предмет и обхват на документа
	финансова рамка за годините 2014—2020	институциите да преоценят приоритетите. Резултатите от прегледа могат да се вземат предвид при евентуално преразглеждане на настоящия регламент за оставащите години от МФР. Настоящата договореност се нарича отгук нататък „преглед/ преразглеждане" политика по земеделие.
	Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за директни плащания за земеделските стопани по схеми за подпомагане в рамките на ОСП (Стълб 1)	Общи правила за плащания, отпускани директно на земеделски стопани по схемите за подпомагане, изброени в приложение I („директни плащания“);

	<p>Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския Парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти.</p>	<p>Европейска организация на пазари със земеделски продукти. Разглежда „Общата селскостопанска политика през 2020 г. като подготовка за бъдещите предизвикателства в областта на хранителното снабдяване, природните ресурси и териториалния баланс“; са очертани потенциални предизвикателства, цели и насоки за общата селскостопанска политика („ОСП“) след 2013 г.</p>
	<p>Директива на Съвета 91/414/ЕИО относно пускането на пазара, използването и контрола в рамките на Общността на представените в търговски вид продукти за растителна защита</p>	<p>Директива се прилага за разрешаване на допускането до пазара на продукти за растителна защита, съдържащи или съставени от генетично модифицирани организми, при условие че разрешението за тяхното освобождаване в околната среда е било дадено след преценка на риска за околната среда в съответствие с разпоредбите на части А, Б и Г и на тези в част В от Директива 90/220/ЕИО</p>
	<p>Директива 91/676/ЕЕС за нитратите, касае защита на водите от замърсяването с тях.</p>	<p>Директивата насочва към опазване на водите от замърсяване, причинено от земеделски източници. Задължава страните-членки да определят чувствителни зони, в които да се прилагат добри земеделски практики.</p>
	<p>Регламент (ЕО) № 834/2007 на Съвета от относно биологичното производство и етикетането на биологични продукти.</p>	<p>Регламентът дефинира общи цели и принципи за отделните етапи на производството,</p>
Политики	Документ на ЕК, №	Предмет и обхват на документа
	<p>Той отменя Регламент (ЕО) № 2092/91 и регламентира устойчивото развитие на биологичното производство. По същество се поставя началото за осигуряване добра конкурентна среда на вътрешния пазар.</p>	<p>обработката и пласмента на биологични продукти, контрола и обозначенията, отличаващи биологичното производство при етикетане и реклама. Чл. 12 касае почвеното плодородието и нейната биологичната активност, която се поддържа и увеличава чрез прилагане на многогодишни сеитбообращения с включване на бобови растения. Прилагането на зелено торене включва и други култури, използват</p>

		естествени торове или органични вещества, за предпочитане е да са компостирани, в резултат на биологично производство.
	Директива 2001/18/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета относно съзнателното освобождаване на генно модифицирани организми в околната среда.	В съответствие с принципа за предпазливост целта на настоящата директива е да сближи законите, подзаконовите актове и административните разпоредби на държавите-членки и да защити човешкото здраве и околната среда, когато: — се осъществява съзнателно освобождаване на генетично модифицирани организми в околната среда за всяка друга цел освен пускане на пазара в рамките на Общността, — се пускат на пазара генетично модифицирани организми като продукт или като съставка на продукт в рамките на Общността.
	Директива 2009/128/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди	Директивата установява рамка за постигане на устойчива употреба на пестицидите чрез намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и за насърчаване на използването на интегрирано управление на вредителите и алтернативни подходи или техники, като например нехимични алтернативи на пестициди.
	Предмет на Регламент 528/2012 (EU) за пазара и употребата на биоциди, които се използват за защита на здравето на хората и животните, срещу вредни организми като пестициди или бактерии.	Достъпност до пазара и използването на биоциди
Политики	Документ на ЕК, №	Предмет и обхват на документа
	Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година относно емисиите от промишлеността. Установява правила за комплексно предотвратяване и контрол на замърсява-нето, произтичащо от промишлени дейности	Директива установява правила, за предотвратяването и контрола на емисиите във въздуха, водите и почвата, към управлението на отпадъците, с цел постигането на висока степен на опазване на околната среда като цяло.
	Директива 1999/31/ЕС на Съвета от 26	Директивата има за цел да предотврати или ограничи вредното въздействие върху

2) Индустиални политики и такива по управление на отпадъците	април 1999 година относно депонирането на отпадъци. Тя е транспонирана в Закона за управление на отпадъците,	околната среда от депонирането на отпадъци, както и да се намали поетапно тяхното количество и за подобряване на цялостното им управление.
	Директива 2006/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15.03.2006 г. относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии	Управление на отпадъците от експлоатация на полезни изкопаеми. посочат ясно изискванията, на които трябва да отговарят съоръженията за отпадъци, обслужващи миннодобивните индустрии що се отнася до местоположението, управлението, контрола, закриването и превантивните и защитни мерки, които трябва да се вземат срещу всяка заплаха за околната среда в краткосрочна и дългосрочна перспектива, и по-специално срещу замърсяването на подземните води от проникване на луга в почвата
	Директива 2008/98/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците, наричана „Рамкова директива за отпадъците“, която въвежда понятието „биоотпадъци“. Съгласно чл. 6 от Рамковата директива за отпадъците, когато са минали през процес на оползотворяване, включително рециклиране, и отговарят на определени критерии, които следва да включват пределни допустими стойности за замърсителите, когато това е необходимо и да отчитат вероятни вредни въздействия на веществото или предмета върху околната среда.	Директивата определя мерки, за опазване на околната среда и здравето на хората чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, както и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси чрез повишаване на ефективността на тяхното използване. Чл. 22 от Директивата, гласи, че държавите - членки трябва да предприемат мерки да се насърчи разделното събиране на биоотпадъците, с цел компостиране и анаеробно разграждане и максималното им използване на органичния ресурс.
3) Урбанизация	Директива на Съвета (86/278/ ЕИО) за опазване на околната среда (на почвата)	Целта на директивата е да насърчи оползотворяването на
Политики	Документ на ЕК, №	Предмет и обхват на документа
	при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието. Засегнати са възможностите за намаляването на патогенни организми в почвата и вероятността от натрупване на замърсители в състава.	утайките от ГПСОВ в земеделието като органичен ресурс, както и опазване на околната среда и почвите от замърсяване при използване на утайки. Употребата се

		<p>позволява, само ако са изпълнени изискванията за качество след анализ на утайките и почвата, върху която се употребяват. Определени са максимални гранични стойности на потенциално токсичните елементи (ПТЕ). Въведе ни са ограничения за използването на земята, прибирането на култури и извеждането на животни на паша, с цел да бъдат избегнати здравословни проблеми от наличието на патогени. Нетретирани утайки се използват, ако те се инжектират или се вкарват в почвата.</p>
	<p>Директива 91/271/ЕЕС за пречистване на отпадъчни води от населени места и такива от някои промишлени отрасли. Касае събирането, пречистването и заустването на отпадъчните води.</p>	<p>Разпоредбите на Директива 91/271/ЕЕС изискват всяка страна-членка на ЕС за агломерациите над 2000 еквивалентни жители да изгради канализационна мрежа и да осигури пречистване на отпадъчните води.</p>
<p>4) Политики по изменение на климата</p>	<p>Директива 2004/107/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 15 декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.</p>	<p>Отнасящи се до съдържанието на арсен, никел, кадмий, живак и РАН в въздуха.</p>
	<p>The EU Strategy on adaptation to climate change, 16.04.2013 г.</p>	<p>Вземане на мерки за адаптация на всички равнища — местно, регионално и национално. ЕС има своята роля за запълване на празнини и в знанията и в действията и за подпомагане на тези усилия чрез настоящата стратегия на ЕС.</p>
	<p>Директивата 2007/60/ЕС за управление на риска от наводнения Целта на директивата е да определи рамка за оценка и управление на риска от наводнения, като се стреми да намали неблагоприятните последици за човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с наводненията в Общността.</p>	<p>Оценка и управление на риска от наводнения на директивата се свързват и с приетите разпоредби, съгласно член 3, параграфи 1, 2, 3, 5 и 6 от Директива 2000/60/ЕО. Базира се на проучвания на дългогодишни явления, въз основа на наводнения като резултат от промяната в климата. Предварителната оценка на</p>
<p>Политики</p>	<p>Документ на ЕК, №</p>	<p>Предмет и обхват на документа</p>

		<p>риска от наводнения се извършва, за да се осигури оценка на евентуалните рискове. Тя включва карти на районите на речните басейни, включително заливните равнини като естествени водозадържащи повърхности описание на възникнали в миналото наводнения със значителни неблагоприятни последици и вероятността да се повторят в бъдеще-то.</p>
<p>Политики, свързана с биоразнообразието</p>	<p>Директива на Съвета 92/43/ЕИО за запазването на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Разглежда необходимостта да се предприемат действия, тъй като състоянието на природните местообитания в европейската територия на държавите-членки се влошава непрестанно, и че сериозно застрашени са все по-голям брой от различните видове диви видове.</p>	<p>Главна цел на настоящата Директива е да съдейства за запазването на биологичното разнообразие, зачитайки икономическите, социалните, културните и регионалните изисквания. Тази Директива допринася за общата цел на устойчивото развитие, отчитайки, че запазването на биологичното разнообразие може в определени случаи да изисква продължаването или също да способства за развитието на определени човешки дейности.</p>
<p>Необвързващи документи</p>	<p>COM/2011/571 Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа Чрез пътна карта се доразвиват и допълват други мерки, спадащи към водещата инициатива, по-конкретно постиженията на политиката във връзка с изграждането на нисковъглеродна икономика, и се взема под внимание напредъкът по Тематичната стратегия за устойчиво използване на природните ресурси от 2005 г. и стратегията на ЕС за устойчиво развитие. Пътната карта следва също така да се разглежда в контекста на усилията на световно равнище за постигане на преход към екологосъобразна икономика.</p>	<p>Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа има следната визията до 2050 г.: Икономиката на ЕС ще се разрасне по начин, съобразен с ограничените ресурси и възможности на планетата, като по този начин ще допринесе за глобалната икономическа промяна. Нашата икономика ще бъде конкурентоспособна, приобщаваща и способна да осигурява висок стандарт на живот с много по-слабо въздействие върху околната среда. Всички ресурси ще се управляват устойчиво — от суровините до енергията, водата, въздуха, земята и почвата. Ще са постигнати важни цели в борбата с изменението на климата, а биологичното разнообразие и зависещите от него екосистемни услуги ще бъдат защитени, оценени и в голямата си част възстановени.</p>

	The 7th Environment Action Programme (EAP) (7-ма ПДОС)	Седма програма за действие до 2020 г. по Околната среда
Политики	Документ на ЕК, №	Предмет и обхват на документа
	Визията до 2050 г. европейците ще живеят добре, но като зачитат екологичните предели на планетата. Това е визията, изразена в Седмата програма за действие в областта на околната среда на Европейския съюз, приета през ноември 2013 г. и зададена да ръководи политиката до 2020 г.	„Живей добре в рамките на ограниченията на планетата“. Изброяват се девет приоритетни цели. Три от тях обхващат основните области на действие: опазване на природата, по-ефективно използване на ресурсите и създаване на нисковъглеродна икономика, опазване на човешкото здраве от въздействията на околната среда. Другите четири са насочени към това как ЕС и държавите-членки могат да работят за постигането на заложените цели, а последните две цели са хоризонтални и са насочени към постигането на по-добра градска среда и глобално сътрудничество.

Основно значение за опазване на почвите се явяват действията, предотвратяващи тяхното увреждане, тъй като веднъж увредени, възстановяването им не винаги е възможно и изисква огромни финансови ресурси.

По-долу са представени основни европейски директиви, които индиректно се отнасят към опазване на почвата.

Директива 214/52/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година за изменение на Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда.

Директива 85/337/ЕИО на Съвета от 27 юни 1985 г. относно оценка на въздействието върху околната среда е изменена с Директива 97/11.

Директива 2010/75/ЕС относно емисиите от промишлеността

Директива 2001/42/ЕО на Европейския Парламент касае оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда.

Директива 2003/4/ЕС на Европейския Парламент и Съвета от 28 януари 2003 г. относно достъпа на обществеността до информация за околната среда и отменяща Директива на Съвета 90/313/ЕЕС.

Директива 2004/35/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети застъпва принцип „Замърсителят плаща“.

Директива 2011/92/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. също касае оценката на въздействието на проекти върху околната среда, за които се предполага, че биха оказали значително въздействие върху околната среда. Тя търпи изменение с **Директива 2014/52/ЕС** на Европейския Парламент и на Съвета от 16 април 2014 г.,

2. Национално законодателство и програмни документи свързано с почвите

Европейските програмни документи са транспонирани в българското законодателство и отразяват поставените цели и задачи за постигане на желаните резултати още в предприеждинителния период към ЕС през 2004 г. Съгласувани са около 200 Европейските документи, третиращи проблемите за опазване на околната среда и са разработени стратегии, закони, наредби, национални програми и планове, свързани със секторните политики, които засягат почвите. До сега се обръща внимание на политиките по отношение на използването и управлението на природните ресурси касаещи води, въздух, климат. Почвите са засегнати в по-малка степен като повече внимание им е обърнато в Актуализираната Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването, Комуникационната стратегия за устойчиво управление на земите в България, Национална програма за развитие: България 2020. Проектът на Стратегия за устойчиво развитие на Република България 2007 г. маркира проблемите за управление на почвените ресурси, целите и задачите, както и необходимите дейности за решаването им.

Почвата, като компонент на околната среда, е неразривно свързано с опазване на водите, чистотата на въздуха, управление на отпадъците. Опазването на почвите е неразделна част от цялостната политика за опазване на околната среда в страната.

Законът за почвите (обн. ДВ. бр. 89 от 2007 г., последно изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 ноември 2018г.) е рамков закон за опазването на почвите и техните функции, тяхното устойчиво ползване и възстановяване като компонент на ОС, позовавайки се на следните принципи: екосистемен и интегриран подход; устойчиво ползване на почвите; приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции; прилагане на добри практики при ползването на почвите;

83

замърсителят плаща за причинените вреди; информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им.

Рамковият закон за почвите определя компетентните органи и дефинира техните компетенции при осъществяването на държавната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на национално, регионално и местно ниво.

Това което се установява от влизането на закона в сила обаче е свързано с координацията и провеждането на единна политика от различните компетентни органи. Не е създаден и не функционира, съгласно чл. 5, ал. 5 от закона, Консултативен съвет по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Консултативният съвет е важен с оглед многото ведомства, организации и национални програми, които имат отношение към почвите, например за климата, за устойчивите органични съединения, биологичното разнообразие, Програмата за развитие на селските райони и т.н.

Анализът по отношение на инвентаризацията и проучване на площите с увредени почви, възстановяване на нарушените функции на почвите, и рекултивация на нарушени земи (глава Четвърта от закона за почвите) е даден по-долу към съответните наредби по чл. 20, ал. 2 от закона за почвите.

Друг важен закон, свързан с опазване на почвите е **Закон за опазване на земеделските земи** (обн. ДВ. бр.35 от 24 април 1996г., изм. и доп. ДВ. бр.83 от 9 октомври 2018г. Двата закона имат своите специфики в зависимост от необходимостта от информация, която да бъде предоставена на ползвателите на земеделските земи (ЗОЗЗ) или информационна система за почвените ресурси като цяло (Закон за почвите).

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г., посл. изм. ДВ. бр. ДВ. бр.54 от 16 юни 2020 г.), регламентира държавната политика по опазване на околната среда и интегрирането ѝ в секторните политики. ЗООС е рамков закон, който регламентира основните положения и принципи на управлението на обществените отношения, свързани с опазването на околната среда.

В Раздел III-ти Опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Глава трета (Опазване и ползване на компонентите на околната среда и управление на отпадъците) са включени всички теми, свързани с опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвата, които гарантират ефективна защита на човешкото здраве и на функциите на почвата, като се отчита, че почвата е ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс.

В ЗООС и подзаконовите актове, издадени въз основа на него, са транспонирани и се прилагат задължения, произтичащи от международни ангажменти и такива от Директиви на ЕС.

В ЗООС се регламентират не само основните положения и принципи на управлението, свързани с опазването на околната среда, но се въвеждат като превантивни инструменти и процедури по тях за екологичната оценка (ЕО) и оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС), комплексни разрешителни режими (КР), екологична

отговорност, управление и финансиране.

Екологична оценка: Условието и редът за извършване на екологична оценка са регламентирани в Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Обн. ДВ. бр. 57 от 2 Юли 2004 г., изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23 август 2019г.).

Почвите, като компонент на околната среда, са неразделна част от предмета на Екологична оценка на планове и програми. Чрез процедурата по екологична оценка се оценява потенциалното въздействие от реализирането на план/програма върху почвите и земеползването. При потенциален риск от замърсяване и/или увреждане на почвите, се предвиждат мерки, които да го ограничат. Процедурата по ЕО не допуска реализацията на нови планове и програми, които да окажат отрицателно въздействие върху почвите.

Екологичната оценка (ЕО) е задължителна за плановете и програмите, които има вероятност да окажат значително отрицателно въздействие върху защитените зони от мрежата „Натура 2000“. Необходимостта от ЕО се преценява и за плановете и програмите, свързани с опазване на почвата - планове за образуване на масиви за ползване на земеделски земи, краткосрочни и дългосрочни програми за подобряване на продуктивните качества на земеделските земи и опазването им от ерозия, замърсяване, засоляване, окисляване и заблацияване.

Оценка на въздействието върху околната среда е превантивен инструмент за идентифициране и оценяване на евентуалните въздействия върху околната среда и човешкото здраве от строителството и експлоатацията на инвестиционните предложения във всички отрасли на икономиката и развитието на инфраструктурата, на ранния етап от тяхното проучване и разработване, преди да е взето решение за реализацията им на конкретно място при съответната технология, начин на строителство и др.

Условието и редът за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) са регламентирани в Наредба. Целта на оценката на въздействието върху околната среда на инвестиционни предложения е да определи, опише и оцени преките и непреките въздействия върху човека и компонентите на околната среда, включително биологичното разнообразие и неговите елементи, почвата, водата, въздуха, атмосферата, ландшафта, земните недра, природните обекти, минералното разнообразие и взаимодействието между тях.

Почвите, като компонент на околната среда, са неразделна част от предмета на Оценка на въздействието върху околната среда на инвестиционни предложения.

Комплексно разрешително - превантивен инструмент при изграждането и експлоатацията на нови и за експлоатацията на действащи инсталации и съоръжения за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към Закона за опазване на околната среда.

Комплексното разрешително съдържа условия, свързани с емисиите във въздуха, заустване на отпадъчни води, управление на отпадъци, шум, замърсяване на подземните води, предотвратяване на аварии и замърсяване на почвата.

Част от информацията от заявлението за издаване на комплексно разрешително, която се оценява от компетентния орган, издаващ разрешителното, е опазване на почвите и подземните води. Комплексните разрешителни са свързани с контрол на отпадъчните потоци при производство, които потенциално биха замърсили почвите (отпадъчни води, отпадъчни газове) и регламентирани норми, които водят до опазване качеството и свойствата на почвите. Те регламентират и провеждането на почвен мониторинг, чрез който да се идентифицира замърсяване на почвите, в случай, че настъпи такова.

Прилагането на Директива 2010/75/ЕС е от компетенцията на Дирекция „Екологична оценка, оценка на въздействието на околната среда и предотвратяване на замърсяването“ на МОСВ и по-точно от отдел „Комплексни разрешителни и опасни вещества“. С влизане в сила на **Наредбата за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни** (Обн. ДВ. бр.80 от 9 Октомври 2009 г., *изм. и доп. ДВ. бр.3 от 5 Януари 2018г.*, посл. изм. и доп. ДВ. бр. **67 от 23 август 2019г.**) **за изграждане и експлоатацията на нови и експлоатацията на действащи промишлени инсталации и съоръжения**, са регламентирани условията и реда за издаване, преразглеждане, изменение, актуализиране и отменяне на комплексните разрешителни (КР), съдържанието и формата на заявлението за издаване на КР, реда и начина за определяне на най-добри налични техники (НДНТ), реда и начина за отчитане на емисиите на вредни вещества, условията за мониторинга по чл.123, ал.1, т.4 и ш.7 от ЗООС и задължението за предоставяне на съответната информация на органите, отговорни за извършване на контрола по чл.120, ал.5 от ЗООС. Компетентният орган за издаване, отказ, преразглеждане, актуализиране и отменяне на разрешителните по чл.117, ал.1 и 2, освен случаите по чл. 94, ал 1, т.9, е Изпълнителният Директор на Изпълнителната агенция по околна среда, съгласно чл.120, ал.1 от ЗООС.

Екологичната отговорност е превантивен инструмент за отстраняване причинени екологични щети и непосредствена заплаха за възникване на такива щети, на принципа “замърсителят плаща”.

Политиката по екологична отговорност се изпълнява от една страна по отношение на отстраняване на минали екологични щети, на основание §9 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за опазване на околната среда и Наредбата за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, от минали действия или бездействия при приватизация (Обн., ДВ, бр.66/30.07.2004г., *посл. изм.и доп. ДВ, бр. 96/06.12.2011 г.*). От друга страна със Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн.ДВ бр.43/29.04.2008, *посл. изм. и доп. ДВ бр.58/18.07.2017 г.*) и подзаконовата нормативна уредба към него (в т.ч. Наредба №1 от 29.10.2008 г.) за вида на превантивните и оздравителните мерки в предвидените случаи от Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети и за минималния размер на разходите за тяхното изпълнение и Наредба за публичния регистър на операторите, които извършват дейности по приложение №1 към чл.3, т.1 от Закона за отговорността за

предотвратяване и отстраняване на екологични щети, обн.ДВ бр.109/23.12.2008 г., посл.изм.и доп. ДВ бр. 55 от 7 юли 2017г.

Осъществява се контрол, както за случаите на минали екологични щети, така и по отношение на случаи на непосредствена заплаха за екологични щети и/или на екологични щети по смисъла на ЗОПОЕЩ със сериозно неблагоприятно въздействие върху екологичното, химичното и/или количественото състояние и/или екологичния потенциал на водите, щети на почвата като замърсяване, което създава значителна опасност за здравето на хората, чиито неблагоприятен ефект е породен от прякото или непрякото въвеждане във, на или под почвата на вещества, препарати, организми и микроорганизми, щети на ресурсите, щети от прякото премахване или унищожаване на защитени местообитания и видове, физически щети или химически разливи, изпускания или подобно замърсяване или значително смущение върху биологичното разнообразие. Основната цел, относно екологичната отговорност е предотвратяване на непосредствената заплаха за възникване на екологични щети върху защитени видове и природни местообитания, води и почви, както и пълното отстраняване на щетите, причинени на природните ресурси и техните услуги, и връщането им в изходното състояние, което би било налице, ако не са настъпвали щети.

Предотвратяване на големи аварии – превантивен инструмент за намаляването на вероятността и последствията от големи аварии при работа с определени опасни замърсители.

Приложното поле и обхват на Закона за опазване на околната среда засяга всички важни елементи, свързани с опазването на почвите, в т.ч. и като реципиент (крайна точка) на замърсяване от други компоненти, въвежда превантивните инструменти с цел предотвратяване на тези увреждания, регламентира финансовите отговорности по отношение на отстраняване и/или минимизиране на заплахите с фокус на следните принципи:

Принципът на превантивността е важен, защото позволява предприемане на мерки на ранен етап, преди същинското увреждане на ОС. Превантивността смекчено се тълкува като “защита при източника” или с най-лекия вариант “Изключване на пикове на замърсяване”, т.е. на практика тълкуванията са в границите на “емисионно” или “имисионно” замърсяване.

Принцип “замърсителят плаща” - той се интерпретира по два начина: “Замърсителят плаща за мерки, осигуряващи стандартите” или ”Замърсителят плаща за всички външни разходи”. Втората интерпретация е значително по-строга, но първата е пазарно ориентирана и ЕО прилага именно нея.

Принцип “устойчиво и високо ниво на защита”. Няма легална дефиниция, от която да става ясно високото ниво на защита дали означава най-добрата практика в някоя от страните от ЕО или най-високо ниво на защита, съобразно научните данни”. Най-радикалната интерпретация на този принцип е “ниво на замърсяване, съобразено с интересите на бъдещите поколения”, най-либералната - “минимално замърсяване според

стандартите”.

Относими законови и подзаконови актове:

Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (ДВ, бр. 15/16.02.2007 г).

Методика за предварителните и подробните проучвания и създаване на публичен регистър за инвентаризация на площи със замърсена почва (2016 г.)

Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви. (ДВ. бр. 62 от 4/ 08. 2009 г., посл. изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017 г.).

Наредба № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ бр. 71 от 12.08.2008 г

Наръчник за оценяване и третиране на стари замърсявания, 2001 г. След одобряване на Методиката за предварителните и подробните проучвания и създаване на публичен регистър за инвентаризация на площи със замърсена почва (2016 г.),

Наредба № 4 за мониторинг на почвите (Обн. ДВ. бр. 19 от 13 Март 2009 г

Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт (ДВ, бр. 89 от 22.10.1996, изменена и допълнена в ДВ бр. 30 от 22.03.2002 г.).

Закон за собствеността и ползването на земеделски земи – ЗСПЗЗ (Обн. ДВ. бр.17 от 1 Март 1991 г., посл. изм. ДВ. бр. доп. ДВ. бр. 79 от 8 септември 2020 г.)

Закон за опазване на земеделските земи (1996, последно изм. и доп. ДВ. Бр. 83 от 9 октомври 2018г

Закон за водите – (Обн. ДВ. бр. 67 от 27.07. 1999 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 52 от 9 юни 2020 г.)

Наредба № 2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (Обн. ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г., изм. и доп., бр. 97 от 9.12.2011 г.).

Наредба № 18 от 27.05.2009 г. за качеството на водите за напояване на земеделските култури (обн. ДВ. бр. 43 от 09.06.2009 г.)

Закон за управление на отпадъците - ЗУО (Обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 81 от 15 октомври 2019 г.

Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, обн., ДВ, бр. 112 от 23.12.2004 г.. (посл. изм. ДВ. бр. 55 от 7 Юли 2017 г.) и Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци (обн. ДВ. бр.11 от 31.01.2017

г. изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 юни 2018г.).

Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци (Обн. ДВ. бр.11 от 31.01. 2017 г. изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 юни 2018г.)

Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 декември 2017г.

Закон за подземните богатства, Обн. ДВ. бр.23 от 12 Март 1999 г., последно изм. и доп. доп. ДВ. бр. 79 от 8 септември 2020 г.

Други закони, имащи отношение към почвите

Законът за биологичното разнообразие, Обн. ДВ. бр. 77 от 9 Август 2002 г., изм. ДВ. бр.98 от 27 ноември 2018г..

Закон за горите (ЗГ) (ДВ бр.19/2011, посл. изм. ДВ. бр. 79 от 8 септември 2020г.)

Закон за устройство на територията (ДВ, бр. 1 от 02.01.2001 г., последно изм. доп., ДВ. бр. бр.62 от 14 юли 2020 г.).

Цитираните нормативни актове са приложими, свързани с провеждането на политиката за почвите и покриват изискванията на Европейска политика по почвите. В тях са формулирани както общите принципи на тази политика, така и конкретните дейности по опазването и устойчивото използване на почвите. Наредбите въвеждат стандарти за опазване на почвата от замърсяване, за рекултивацията на нарушените земи и провеждане на проучвания и инвентаризация на площи със замърсена почва, които покриват изискванията на политиката по почвите на ЕС.

3. Програмни документи, свързани с опазване на почвите

Водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2020 г. е **Националната програма за развитие: България 2020 (НПР БГ 2020)**, показващ връзката между приоритетите на ЕС в контекста на Стратегията „Европа: 2020“ и националните приоритети на България.

Сред подприоритетите на НПР БГ 2020 е Подприоритет 3.5. Създаване на условия за опазване и подобряване на околната среда в регионите, адаптиране към настъпващите климатични промени и Подприоритет 4.5 Устойчиво използване и управление на природните ресурси, задаващи рамката на политики с принос за опазването на земите и борбата с деградацията им.

Национален документ, чрез който се планират стратегическите насоки и приоритети в областта на околната среда и се осигурява финансирането и оперативното изпълнение по линия на Структурните фондове на ЕС за периода 2014 - 2020 г., е Оперативната програма

„Околна среда“ 2014 - 2020 г. Главната стратегическа цел на Оперативната програма е подобряването, запазването и възстановяването на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура.

Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2030 г.)

Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.) се разработва на основание чл. 24. ал.1 от *Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.)* и на чл. 77 от *Закона за опазване на околната среда*. Обхваща 10-годишен период на изпълнение и включва петгодишен план за действие.

Целта на Националната програма е опазване на почвените ресурси и тяхното устойчиво ползване, както и прилагане на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите.

Национална програма (2020 – 2030 г.) е програмен документ с дефинирани цели, приоритети и мерки за практическо приложение на държавната политика за опазване на почвените ресурси на национално, регионално и местно ниво.

Националната програма за действие (НПД) за устойчиво управление на земите и борбата с опустиняването 2007 - 2013 г. е разработена изцяло в контекста на философията и принципите за устойчиво управление на земите (УУЗ) и в рамките на Конвенцията на ООН за борба с опустиняването (КБОООН), ратифицирана от България през 2001 г. Основава се на анализа на състоянието на земните ресурси и причините за деградацията им и социално-икономическите особености в развитието на страната.

През 2014 г. Националната програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България³⁴ е актуализирана за програмен период 2014-2020 г. Поставената стратегическа цел е ограничаване деградацията на земите и борба с опустиняването за запазване и развитие на капацитета на екосистемите, за постигане на чиста, безопасна и привлекателна околна среда, икономическа стабилност и подобро качество на живот. За постигане на поставената цел са изградени пет стратегически направления, всяко от които подкрепено от програми за изпълнение.

Националната програма за развитие на селските райони, програмен период 2007 – 2013 г. втори програмен период 2014 - 2020 г., въвежда набор от субсидиращи и компенсаторни мерки, целящи опазване на почвите. Съществуват налични финансови инструменти от ЕС, които насърчават земеделието и устойчивото ползване на земите. Стълб I на Общата селскостопанска политика (ОСП), който се отнася към директните плащания и се финансира от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Стълб II на ОСП, който подпомага мерките от ПРСР 2014-2020 и се финансира от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

Мярка 4.1 от ПРСР се отнася до директните плащания, бонусите за биологично земеделие, кръстосаното съответствие. Акцентът на цялата програма е не върху ползването, а върху въвеждане на земеделски и горски практики, намаляващи негативното въздействие върху околната среда.

ПРСР 2014-2020 г. и следващия програмен период 2021-2027 е основният инструмент, който формира политиката на страната ни по отношение на ползването на почвите. Основната цел в рамките на ПРСР 2014-2020 е насочена към прилагането на добри земеделски практики, водещи до съхранение на биоразнообразието в земеделските земи с висока природна стойност и зоните от Натура 2000, устойчиво управление на водите и почвите, поддържане на традиционните екстензивни земеделски практики, предотвратяване на ерозионни процеси в почвата и опазване на почвеното плодородие.

Програмата за развитие на управлението на почвените ресурси в България в периода 2009-2013 г. на МЗХГ обръща внимание на продуктивността на земеделските земи, пригодност за земеползване, деградационни процеси, пригодност за земеползване, контрол на почвената ерозия чрез прилагане на противоерозионни мероприятия, опазване на водите и т.н.

Съгласно Закона за почвите, на регионално ниво политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се осъществява от областните управители, а на местно ниво - от кметовете на общини. Това се изразява в осигуряване на участие на обществеността при вземане на решения и разработване на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

За борба със свлачищните процеси е разработена Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г., в която са набелязани превантивни мерки в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план за намаляване на вредното въздействие на дестабилизиращите фактори. Предложени са мерки за укрепване на активни свлачища чрез прилагане на ефективни дренажни съоръжения и силови подпорни конструкции. Необходимите финансови средства, за укрепване на регистрираните към 31.12.2014 г. свлачища, са в размер на 892 135 000 лева. Необходимите средства за проучване, укрепване и наблюдение на нововъзникналите свлачища са оценени на 37 300 000 лева.

Третият Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г. предвижда конкретни мерки за намаляване на емисиите парникови газове във всички сектори, като тези мерки са съобразени с политиката на страната в областта на изменението на климата и съответно с потенциала на националната икономика за редукция на емисиите. Общият ефект от предвидените мерки ще гарантира изпълнение на поетите ангажименти и постигане на правно обвързващите за страната ни европейски цели. В сектор селско стопанство мерките са свързани от една страна с повишаване на знанията на земеделските стопани относно прилагане на подходящи практики, водещи до намаляване на емисиите от сектора и въвеждането на такива практики като насърчаване на използването на подходящи сеитбообороти, особено с азот-фиксиращи култури, насърчаването на екстензивното пасищно отглеждане на животните, а от друга с техническото обезпечаване на земеделските стопанства за обработване на почвата/стърницата, биологичната рекултивация с характерни за района тревни видове на

деградиралите земеделски земи. За намаляване на емисиите от животновъдния сектор е важно да се изградят и подобрят съоръжения за съхранение и прилагане на оборски тор, да се въведат нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор, например компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия. Насърчаването на екстензивното животновъдство и поддържането на оптимална гъстота на животинските единици в зависимост от природните, климатични и почвени условия осигурява добро екологично състояние на ливадите и пасищата и поддържане на постоянна тревна покривка, което води до съхраняване на запасите от въглерод в почвите.

Възстановяването и поддържането на горски (полезащитни) пояси в Североизточна България допринася за увеличаването на залесените територии, поглъщащи въглерод. Те също така допринасят за предотвратяване на почвената ерозия на едни от най-плодородните земеделски земи в България. Ветрозащитните пояси не са добре поддържани и са разположени в зони, които са най-уязвими на климатичните промени. Необходимо е там, където те са деградирали да се презалесят, а където са в процес на деградация да се предприемат дейности по тяхната поддръжка. Изоставените земеделски земи в повечето случаи са нископлодородни и залесяването е начин за предпазването им от ерозия и пълна деградация.

Почвите в България имат различни характеристики, плодородие и уязвимост спрямо изменението на климата. При повечето почвени различия липсва висока естествена устойчивост към влошаващи се климатични условия като повишаване на температурата или проливни валежи. Повишаването на температурата води до увеличен дефицит на атмосферно овлажнение и ниски стойности на валежите, което ще доведе до увеличаване интензивността и нивото на въздействие на почвената суша. Възможно е също така да се очаква повишено изпарение и просмукване в растенията, предвид съответните прогнози за повишаването на температурите, което допълнително ще влоши проблема с водния дефицит през топъл период. Най-сериозни въздействия се наблюдават в почвите с лек механичен състав. Уязвими са почвите с нисък капацитет на запазване на влагата в районите с ниски нива на годишни валежи. По-честите и интензивни суши вероятно ще увеличат риска от ветрова ерозия и деградация на почвата, което би предизвикало необратима промяна в системата почва - растения. По този причина се работи сериозно за адаптация на земеделието към климатичните промени.

Актуализиран национален план за действие по управление на устойчиви органични замърсители 2012-2020 г.(НПДУУОЗ)

Актуализираният НПДУУОЗ съдържа редица мерки и дейности по включените в Стокхолмската конвенция - 12 УОЗ и 10 нови УОЗ, за които се предвижда подробна инвентаризация. Регламентират се мерките и дейностите за защита на околната среда и човешкото здраве от всички 22 УОЗ посредством намаляване или предотвратяване на вредното въздействие на УОЗ, генерирането и управлението на опасните отпадъци,

съдържащи УОЗ, както и оползотворяването и/или обезвреждането на пластмасовите отпадъци, съдържащи УОЗ потискащи горенето. Част от мерките са свързани с обезвреждането на наличните залежали пестициди (хлорорганични), усъвършенстване на лабораторната инфраструктура за изпитване и мониторинг на УОЗ, в т.ч. и в почви, мониторингови програми.

План за развитие на община Сливен за периода 2014 – 2020 г.;

План за интегрирано развитие на община Сливен 2021-2027 г.

Програма за опазване на околната среда на община Сливен 2021 – 2028 г.

Програма за управление на отпадъците на община Сливен 2021 – 2028 г.

4. Административен капацитет.

Административните структури, имащи отношение към опазването и управлението на почвените ресурси в страната, са: МОСВ, МЗХГ, МРРБ, ИАОС, ИАГ, съответните им регионални поделения и областни управители и кметове.

Община Сливен разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на плана за действие към Програмата за опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите 2021-2028 г.

Към 2021 г. Общинска администрация – Сливен е със следната структура:

КМЕТ

ЗАМЕСТНИК-КМЕТ „Финанси и общинска икономика“

ЗАМЕСТНИК–КМЕТ „Хуманитарни дейности“

ЗАМЕСТНИК–КМЕТ „Икономическо развитие“

ЗАМЕСТНИК–КМЕТ “Устройство на територията и строителството“

СЕКРЕТАР

Главен архитект

Секретар “МКБППМН”

Секретар “МКБТХ”

Отдел “Вътрешен одит”

Отдел “Предварителен контрол”

I. ОБЩА АДМИНИСТРАЦИЯ

Дирекция “Правна”

Отдел “Правно-нормативно обслужване”

Отдел “Обществени поръчки”

Дирекция “Административно-информационно обслужване”

Отдел “Информационно осигуряване”

Отдел “Административно обслужване и ЦАО”
Отдел “Техническо осигуряване и обслужване на администрацията”
Отдел “Обслужване на общинския съвет”

Дирекция “Счетоводство и контрол”

Отдел “Счетоводство”
Отдел “Методология и контрол”

Самостоятелни отдели

Отдел “Бюджет”
Отдел “Човешки ресурси”
Отдел “Сигурност и управление при кризи”

І І. СПЕЦИАЛИЗИРАНА АДМИНИСТРАЦИЯ

Дирекция “Местни данъци и такси”

Отдел “Отчитане на приходи и разходи и обслужване на данъкоплатци”
Отдел “Контрол по събиране на местните данъци и такси”

Дирекция “Устройство на територията”

Отдел “Териториално устройство и архитектура”
Отдел “Кадастър и регулация”

Дирекция “Общинска инфраструктура”

Дирекция “Образование, култура и връзки с обществеността”

Дирекция “Социални дейности, здравеопазване и спорт”

Самостоятелни отдели

Отдел “Общинска икономика и защита на потребителя”
Отдел “Екология”
Отдел “Строителен контрол”
Отдел “Общинска собственост”
Отдел “Гражданска регистрация”
Отдел “Общинско развитие, проекти и програми”
Отдел “Международно сътрудничество и инвестиции”

Работата на общинската администрация се подпомага от:

- ОП „Озеленяване и Гробищни паркове”
- ОП „Градска мобилност”
- ОП „Общински пазари”
- ОП „Обреден комплекс”
- „Общинска охрана СОТ” ООД
- „Пътнически превози“ ООД

Настояща структура на отдел “Екология”

В структурата на Община Сливен отдел „Екология“ е самостоятелен отдел, на пряко подчинение на Заместник-кмет „Устройство на територията и строителството“.

В структурата на отдел „Екология“, съгласно утвърдено щатно разписание на Община

Сливен са включени следните длъжности: началник отдел, главни експерти – 2, старши експерти-2, младши експерт-1. Към отдела са причислени главен инспектор-1, инспектори-5 и главен специалист-1 от Други дейности по „Опазване на околната среда“ и главен експерт други дейности по „Икономика“-1. Началник отдел „Екология“ ръководи цялостната дейност на отдела и е на пряко подчинение на Заместник-кмет по „Устройство на територията и строителството“ на Община Сливен.

Функции на отдела

Ръководи, планира и осъществява дейности и контрол по законосъобразността на прилагане на Закона за опазване на околната среда, другите специализирани закони по опазване на околната среда и наредбите, свързани с тях в т.ч. дейностите по: управление на отпадъците, управление качеството на атмосферния въздух, управление на водите; дейности по регистрация на животни и контрол по ограничаване популацията на безстопанствените животни; дейности по изграждане, поддържане и опазване на озеленените площи на територията на общината.

Експертите по екология притежават университетски дипломи, преминали са специализации в областта на опазването на околната среда или имат някои допълнителни квалификации в сферата на екологията.

Към отдел "Екология" са причислени шест инспектори от Други дейности „Опазване на околната среда“. Същите контролират изпълнението на договора по сметоизвозване и почистване на обществените места в града, както и осъществяват контрол по *Наредба управление на отпадъците на територията на община Сливен*, съставят констативни протоколи, свързани с опазване на околната среда. Двама от тях са определени за контрол и актосъставяне по ООС.

Обучителни курсове за експертите

Всички служители преминават периодично обучителни курсове за повишаване квалификацията си

Укрепването на капацитета на експертите по екология следва да бъде обект на

постоянни грижи и актуализиране.

Приоритетни действия за институционално развитие

- 1) Проучване за оценка на капацитета на персонала
- 2) Проучване за оценка на нуждите от обучение
- 3) Обучителни курсове

Управленски фактори

Управлението на Община Сливен се осъществява съобразно Конституцията и законите на Република България.

Общинският съвет е местният законодателен орган. Той определя политиката за изграждане и развитие на общината и осъществява контрол при нейното провеждане.

Местният орган на изпълнителната власт е кметът. Неговата работа се подпомага от общинската администрация.

Към Общинския съвет са сформирани 12 постоянни комисии:

1. Комисия по нормативна уредба, законосъобразността на актовете на ОбС и контрол на изпълнение на решенията на Общинския съвет.
2. Комисия по общинска собственост и местно самоуправление.
3. Комисия по европейска интеграция, международно сътрудничество и партньорски инициативи.
4. Комисия по финанси, бюджет, икономическо развитие.
5. Комисия по инвестиционна политика и устройство на територията.
6. Комисия по образование, наука, култура и вероизповедания.
7. Комисия по здравеопазване, социална и жилищна политика.
8. Комисия за децата, младежта и спорта.
9. Комисия по оперативен контрол.
10. Комисия по опазване на околната среда, туризъм, селско и горско стопанство.
11. Комисия за установяване на конфликт на интереси.

В комисията по опазване на околната среда, туризъм, селско и горско стопанство се разглеждат предложенията, становищата по различни екологични проблеми на експертите от отдел "Екология", наредбите, които те изготвят и предлагат на Общинския съвет за приемане.

Наредбите, които са предложени за приемане и актуализиране от отдела са: „Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Сливен”, „Наредба за озеленените площи и декоративната растителност” и „Наредба за притежаване, отглеждане, контрол и регистрация на животни на територията на Община Сливен”

Експертите от екологичния отдел работят в сътрудничество приоритетно с отдел „Сигурност и управление при кризи“ и дирекция „Общинска инфраструктура“ а с външни инстанции -, РИОСВ - Стара Загора, Басейнова дирекция Източно-беломорски район Пловдив,

РЗИ , ВиК, Регионално управление по горите, Държавно горско стопанство-Сливен, Природен парк “Сините камъни”, Областна дирекция на земеделие, Общинска служба земеделие и гори, МВР, РС ПБЗН, БАБХ, Областна администрация - Сливен и др..

5. Информирание на обществеността по въпросите на опазване на околната среда

Община Сливен има дългогодишен опит и устойчива практика за информиране на обществеността. Общината поддържа на интернет страницата си добре структурирана и богата на информация секция „Околна среда“ <https://mun.sliven.bg/okolna-sreda>, в която публикува разнообразни данни относно различни аспекти по опазване на околната среда.

- Новини
- Нормативни документи
- Заповеди
- Програми
- Отпадъци
- Въздух
- Води
- Шум
- Нейонизиращи лъчения
- Зелена система
- Бездомни животни и домашни любимци
- Процедури по ОВОС, КР и СЕВЕЗО
- Биоразнообразие
- Подземни богатства
- Защитени територии и Натура 2000
- Почви – ще се поддържа след приемане на ПОУПВФП

Този систематизиран подход улеснява достъпа на гражданите до полезна информация. Общината прилага много добри практики за информиране на гражданите относно всички услуги, които предоставя, директно или чрез външни организации.

Изводи

- Възложените с нормативната уредба правомощия и задължения на кмета на общината са обезпечени чрез функциите на административните звена в общинската администрация. Разпределението на функциите е ясно и няма припокриване на функции в хоризонтален и във вертикален аспект.

- Изпълнението на почти всички възложени функции е на много добро ниво. Общината има капацитет за разработване и изпълнение на нормативни и планови документи и инфраструктурни проекти по опазване и възстановяване на почвата.
- Квалификацията на служителите с функции за опазване на околната среда е на много добро ниво. Материално-техническа обеспеченосте на добро ниво. Периодично се извършват обучения на служителите. Необходимо е да се подобри материално-техническото обезпечаване на дейността на отдела чрез осигуряване на нови компютри със съвременен софтуер скенери и принтери, както и да се прилагат ежегодни мерки за развитие на квалификацията на експертите чрез осигуряване на обучения.
- Информационното обезпечаване в общината е на добро равнище. Документооборотът и обменът на информация се осъществяват по два начина – по електронен път и по-рядко на хартиен носител. Основните документи, в това число планове и програми, документи във връзка с определяне на цени на такси и услуги и заплащане на такса, решения на Общинския съвет, договори с външни изпълнители, отчети за дейността и други са достъпни в локалната компютърна мрежа и достъп до тях имат всички служители на общината.
- Общината поддържа на интернет страницата си добре структурирана и богата на информация секция „Околна среда“, в която публикува разнообразни данни относно различни аспекти по опазване на околната среда. Систематизираният подход улеснява достъпа на гражданите до полезна информация. Общината прилага много добри практики за информиране на гражданите относно всички услуги, които предоставя, директно или чрез външни организации.

IV. SWOT анализ

Главната цел на SWOT- анализа е да се извърши взаимнообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион **силни** (Strengths) и **слаби** (Weaknesses) **страни**, както и на външните за организацията или региона **възможности** (Opportunities) и **заплахи** (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

В световната практика SWOT- анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT- анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз. Резултатите от SWOT- анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите на програмата. Резултатите от SWOT- анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието.

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Високо естествено плодородие на почвите ➤ Липса на почви замърсени с органични замърсители ➤ Липса на заблатени и засолени почви ➤ Липса на вкислени почви ➤ Липса на замърсявания на почви с тежки метали ➤ Ниско ниво на замърсяване на почвите съпадащи ➤ Управление на отпадъците в общината дава положителни резултати по отношение опазване на почвата, както с намаляване на заетите площи с депонирани отпадъци, така и по отношение на предотвратяване на замърсяването ѝ <ul style="list-style-type: none"> ○ Организираното сметосъбиране и метаноизвозване обхваща 100 % от населените места в общината ○ Разширена е системата за разделносъбиране на отпадъци от опаковки ○ Използва се регионално депо за неопасни отпадъци и съоръжение за предварително третиране преди окончателно обезвреждане чрез депониране. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Наличие на свлачища ➤ Не се спазва забраната за изгаряне на стърнищата, което води до пожари, унищожаване на микрофауната и намаляване на органичното вещество в почвите. ➤ Периодично се формират частични нерегламентирани замърсявания с отпадъци в землищата на населените места.
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Съществуват налични финансови инструменти от ЕС, които насърчават устойчивото ползване на земите и опазване и възстановяване на почвите. ➤ Настоящата програма представлява инструмент за създаване на добри условия за развитие на капацитет на местно ниво за ефективно опазване и устойчиво ползване на почвите. ➤ Настоящата програма създава възможности за подобряване на ефективността на прилагане на програмните и нормативни документи за опазване и устойчиво ползване на почвите. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Засилване на деградационните процеси на почвите; ➤ Загуба на биоразнообразие при естествена и антропогенна дейност; ➤ Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване; ➤ Нецелесъобразно устройствено планиране на населените места в общината, свързано с разрастването на някои от тях и инфраструктурите за сметка на селското и горско стопанство или природа, представлява заплаха за запечатване на почвите. ➤ Липса на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за област Сливен

V. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ПО ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

1. Предизвикателства

През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. В стратегията за устойчиво развитие на ЕС се подчертава необходимостта, държавите-членки да подобрят управлението и да избягват

прекомерната експлоатация на ограничените природни ресурси, каквито са и почвите.

Значителните увреждания на почвите се считат за необратими, или могат да бъдат ограничени само с големи усилия и средства. В същото време, почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет не само на отделните физически лица, но и на държавата като цяло. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове, съхраняваща генетичните ресурси и опазваща историческото и културно наследство на човека. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна национална и общинска политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване.

Основно предизвикателство се явява **опазване функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване**. Акцентът следва да се постави върху **превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление**.

Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието, състоянието на морската среда, затова **подобряването качествата на почвата, с цел опазване на другите компоненти на околната среда и човешкото здраве** е другото основно предизвикателство.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното. Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Протоколът от Киото подчертава, че почвата е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава, когато е възможно, тъй като запазването

на органичен въглерод в почвите при добрите земеделски практики може да допринесе за

смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и поддържане на почвеното плодородие.

Тематичната стратегия за почви на ЕС, както и Конвенция на ООН за борба с опустиняването определят, че са необходими мерки за **подобряване на знанието и повишаване на информираността**, споделянето на добри практики между страните-членки, тъй като малка част от обществото отчита важността на опазването на почвите и пренебрегва риска, който носи увредената почва за околната среда и човешкото здраве. Включването на въпросите за устойчиво управление на почвените ресурси в програмите за обучение ще помогне за разбирането още в най-ранна възраст на специфичните проблеми, пред които е изправен този компонент на околната среда, включително за риска, който носи замърсена почва за здравето на всеки един от нас и колко важно е почвите да бъдат опазвани.

2. Стратегически цели и приоритети

Изготвеният SWOT анализ представлява основа за формулиране на генералната стратегическа цел, както и основни приоритети и мерки, които общината следва да изпълни през следващите години с оглед опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите.

Генерална стратегическа цел на общината, свързана с опазването, устойчивото ползване и възстановяване на функциите на почвите е:

Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите.

Основните приоритети, които са поставени за да се постигне генералната стратегическа цел са:

Приоритет 1. *Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната безопасност с цел устойчиво управление на почвите.*

Приоритет 2. *Предотвратяване възникването на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.*

Приоритет 3. *Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.*

Приоритет 4. *Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.*

3. Очаквани резултати

Изпълнението на специфичните цели ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на по-нататъшно увреждане на почвените функции и устойчиво ползване на почвите. Също така ще се минимизира риска за околната среда и човешкото здраве, в резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви, ще се подобрят знанието и повиши информираността на заинтересованите страни за почвите, ще се споделят добри практики между тях и представители на други общини; ще се подобри контрола на местно ниво за опазването на почвите.

4. Средства за постигане на целите

В табличен вид е представен План за действие към Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Община Сливен, който гарантира постигането на набелязаните приоритети цели чрез реализацията на набор от мерки, представени в точка Приоритети. Планът за действие обхваща период от 8 години.

За изпълнение на заложените в Програмата мерки и постигане на поставените цели е определен индикативен бюджет, който може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на целите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства.

Основен финансов ресурс, на който може да се разчита за опазването и възстановяване на почвите и устойчивото управление на земеползването представляват:

Оперативна програма „Околна среда 2021-2028 г.“ (ОПОС 2021-2027 г.)
Приоритетна област 3: „Запазване на биоразнообразието, заобикалящата среда и качеството на въздуха и почвите“, както и НПРД, Мярка 22 – „Ограничаване на антропогенното замърсяване на водите“, Мярка 43 – Подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания, Мярка 109 - „Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитно състояние на видове и природни местообитания“.

Програма за развитие на селските райони (ПРСР) за програмен период 2021-2027 г. Основен източник на средства в областта на опазването и съхранението на почвените ресурси и устойчивото им управление се явява Оперативна програма ПРСР. В нея по Приоритет 4 се цели опазване на биоразнообразието и природните ресурси. Приоритетни области 4В (Предотвратяване на ерозията на почвите и подобряване на управлението им) и 5А (Повишаване на ефективността при потреблението на вода в селското стопанство) са директно насочени към съхранението и увеличаването на почвеното плодородие. В рамките на Приоритетна област 4В Програмата цели опазване на почвените ресурси чрез

подкрепата на инвестиции в оборудване и технологии за екологосъобразни практики, а на Приоритетна област 5А - адаптация към климатичните промени чрез подпомагане на инвестиции във водоспестяващи поливни технологии.

Оперативна програма за развитие на човешките ресурси 2014-2020 г.

Оперативна програма развитие на регионите (ОПРР)

Държавен бюджет (ДБ)

Общински бюджет (ОБ)

Донорски организации и бизнес

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021 – 2028 г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните набелязани приоритети, с цел постигане на съответствие с действащите норми и стандарти в екологичното законодателство.

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите.	Направление 1.1: Подобряване на административния капацитет и ефективни правни инструменти								
	Мярка 1.1.1: Актуализация на общинска програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.	при необходимо ст 2021-2028 г.	Общински бюджет 8 000	Общ устройствен план на общината; Общинска програма за опазване на околната среда; Общинска програма за управление на отпадъците; Общински план за развитие	Разработен инструмент (програма) за прилагане на националната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общинско ниво.	Актуализирана програма	Предприети действия за актуализиране на общинската програма.	Община Сливен Отдел „Екология“	
	Мярка 1.1.2: Повишаване на административния капацитет по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почви.	Ежегодно 2021-2028г.	ОП „Околна среда“ 2021 -2027	Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р. България	Служителите имат необходимия административен капацитет по отношение на ефективно управление на почвените ресурси.	Повишен капацитет на служителите от общинската администрация	Служители от отдел „Екология“, отдел „СУК“ и др.	МОСВ, МЗХГ НПО, ЦПО	Община Сливен

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
	Мярка 1.1.3: Обмен на знания и добри практики по проблемите по опазване, устойчиво ползване и управление на почвите.	2021-2028г.	МОСВ	Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р. България	Осъществен обмен на знания и добри практики на национално, ЕС и международно ниво по проблемите по опазване и устойчиво управление на почвите.	Информационни срещи и семинари/конференции във връзка с прилагане на добри практики на национално, ЕС и на международно ниво по проблемите по опазване и устойчиво управление на почвите. Повишаване капацитета на служителите.	Служители от отдел „Екология“, отдел „СУК“ и др.	МОСВ, МРРБ, МЗХГ	Община Сливен
	Мярка 1.1.4: Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които увреждат на	Ежегодно, 2021-2028 г.	Общини бюджет	Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р. България	Изпълнение на ангажиментите на кмета на общината, произтичащи от Закона за почвите	Недопускане на увреждане на почвите, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвата	Брой направени предписания. Брой наложени санкции. Намалена площ на увредени почви	Община Сливен Отдел „Екология“	На регионално ниво: РИОСВ На национално ниво: МОСВ, МЗХГ, МРРБ

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
	общинско ниво								
	Мярка 1.1.5: Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища.	2021-2028 г.	Общини бюджет	Национална програма за развитие: България 2020 (НПР БГ 2020). Национална програма за действие за устойчиво управление на земи-те и борба с опустиняването в Република България 2014-2020 г.	Предотвратена загуба на органично вещество следствие от незаконно палене на стърнища.	Недопускане на пожари в стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Община Сливен Отдел „Екология“, кметове на населени места	МЗГ, ИАГ РС ПБЗН РИОСВ
	Мярка 1.1.6: Засилване контрола върху неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, вкл. на селскостопански отпадъци, извън обхвата	2021-2028 г.	Общини бюджет	Закона за управление на отпадъците Програма за управление на отпадъците на Община Сливен 2021-2028 г. Програма за опазване на околната среда на Община Сливен 2021-2028 г.	Предотвратено замърсяване на почвената повърхност от отпадъци	Недопускане на замърсявания с отпадъци	Брой проверки, Брой предписания Брой санкции за периода	Община Сливен Отдел „Екология“, кметове на населени места	МЗГИАГ РС ПБЗН

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
	на Закона за управление на отпадъците								
Приоритет 2: Предотвратяване не възникването на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.	Направление 2.1: Предотвратяване и ограничаване на ерозионни процеси								
	Мярка 2.1.1: Възстановяване и поддържане на ползащитни и горски пояси и извършване на нови противоерозионни и залесявания върху нископродуктивни и земи, изоставени земеделски земи,голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии,с подобрено условията на средата.	2021-2028г.	Бюджет на МЗХ и ИАГ	Национална програма за развитие: България 2020 (НПР БГ 2020)	Подобряване на почвените характеристики в резултат на проведените мероприятия по предотвратяване възникването на ерозионни процеси и опазване на почвите	Възстановени и поддържани нископродуктивни земи, стабилизирани екосистеми.	Площ с възстановени и поддържани ползащитни горски пояси, площ залесени територии, текущо за годината	ТП ДГС Сливен	Община Сливен

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
Направление 2.2: Предотвратяване възникването на свлачищни процеси									
	Мярка 2.2.1: Реализиране на инвестиционни и проекти за укрепителни и отводнителни съоръжения в рискови участъци.	2021-2028 г.	Държавен бюджет; ОПОС - Приоритетна Ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“ Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ през следващия програмен период – 2021 - 2027	Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие, 2015-2020 г. Планове за управление на риска от наводнения. Национална Програма за развитие на България 2020	Брой инвестиционни проекти с информация за развитие на свлачищните процеси и за укрепителни и отводнителни съоръжения	Намаляване на броя и площта на рискови участъци, в т.ч. свлачища и брегови съоръжения чрез укрепване и отводняване	Брой реализирани инвестиционни проекти за приоритетно изграждане на отводнителни и укрепителни съоръжения	Община Сливен Отдел „СУК“	МРРБ, МОСВ, Басейнови дирекции, АПИ
	Мярка 2.2.2: Рехабилитация на изградени съоръжения за предотвратяване	2021-2028г.	Държавен бюджет; ОПОС - Приоритетна Ос 4 „Превенция и управление на	Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на	Подобрено състояние на съществуващите съоръжения за	Предотвратяване възникването на свлачищни процеси.	Брой рехабилитирани съоръжения за периода	Община Сливен Отдел „СУК“	МРРБ, МОСВ, БД, АПИ

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
	възникването на свлачищни процеси		риска от наводнения и свлачища“ Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ през следващия програмен период – 2021 - 2027	територията на Р. България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие, 2015-2020 г	предотвратяване възникването на свлачищни процеси.				
	Мярка 2.2.3: Укрепване на активни свлачища чрез прилагане на ефективни дренажни съоръжения и силови подпорни конструкции.	2021-2028г.	Държавен бюджет; ОПОС - Приоритетна Ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“ Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ през следващия програмен период – 2021 - 2027	Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Р.България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие, 2015-2020 г	Стабилизирани свлачища в рисков райони	Брой укрепени активни свлачища за годината	Брой укрепени свлачища чрез прилагане на дренажни съоръжения и подпорни конструкции – общо за периода	Областни и общински администрации	МРРБ
	Мярка 2.2.4: Обучение на населението в потенциално опасните райони	2021-2028г..	Държавен бюджет – МРРБ, Оперативна програма „Околна среда	Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на	Безопасна експлоатация на свлачищни терени.	Брой проведени обучения през годината	Населението е подготвено и информирано за безопасна експлоатация на свлачищни	Община Сливен отдел „Сигурност и Управление при кризи“	МОСВ Областна администрация, РС ПБЗН

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
	безопасна експлоатация на свлачищни терени.		2021 - 2027“ –Приоритет 4 „Риск и изменениена климата“ ОП „Развитие на регионите“	територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г.			терени. Общ брой проведени обучения за периода		
Направление 2.3: Възстановяване и рекултивация на нарушени терени									
	Мярка 2.3.1: Закриване и рекултивация на нерегламентирани сметища и депа за отпадъци, неотговарящи на нормативните изисквания. Почистване на замърсени с отпадъци терени	2021-2028г.	Общински бюджет	Програма за управление на отпадъците 2021-2028г.	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха, възстановяване на функциите напочвните ресурси.	Контрол на осъществяването на техническа и биологична рекултивация . Брой закрити и рекултивиранисметищаза текущата година Брой почистени замърсени с отпадъци терени	Брой закрити и рекултивирани сметища Брой почистени замърсени с отпадъци терени	Община Сливен Отдел „Екология“	
Направление 2.4: Запазване и увеличаване на органичното вещество в почвите									
	Мярка 2.4.1: Изграждане на компостираща инсталация за разделно	2021-2028г.	Общински бюджет Отчисления по чл.64 ЗУО	Програма за управление на отпадъците 2021-2028г.	Повишено съдържание наорганично вещество в почвите и	Проектиране и съгласуване на проекта за компостираща инсталация за	Изградена компостираща инсталация за разделно събрани зелени	Община Сливен Отдел „Екология“	

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор	
						Текущи	Целеви			
	събрани зелени и/или биоразградими отпадъци .		2 000 000	Програма за опазване на околната среда 2021-2028г.	подобри физико-химични характеристики	разделно събрани зелени и/или биоразградим и отпадъци	и/или биоразградими отпадъци	Дирекция „ОИ“		
Приоритет 3 Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване	Направление 3.1: Усвояване на земеделски земи в райони, изправени пред природни или други специфични ограничения.									
	Мярка 3.1.1: Залесяване на земи с ниска категория, негодни за земеделско ползване (агролесовъдство)	2022-2028г.	Общински бюджет Фондове 100 000 лв.			Залесени площина негодни за земеделско ползване почви.	Приложени е на различни техники на агролесовъдството на земите с по-ниска категория-дка	100 дка залесени земеделски земи	Земеделски производители Община Сливен	
	Направление 3.2: Възстановяване на горските площи									
	Мярка 3.2.1: Залесяване на гори, пострадали от природни бедствия.	2022-2028г.	Държавен бюджет; МЗХГ ПРСР	Национална програма за развитие: България 2020 (НПРБГ 2020).	Стабилни горски екосистемите.	Площи (дка) залесени горски територии, засегнати от природни бедствия.	Стабилизирани екосистеми – общо дка	ТД ДГС Сливен	Община Сливен, собственици на земи	
	Мярка 3.2.2: Провеждане на мероприятия за поддържане и възстановяване на горски площи	2022-2028г.	Държавен бюджет; ПРСР 100 000	Национална програма за развитие: България 2020 (НПРБГ 2020). НПРД, М 43 Подобряването на структурата и функцията на горските	Намалено отрицателното въздействие на сечи, съхнене, паша и други видове ползване на горите върху устойчивост	Брой финансиран и проекти, отпуснати средства за възстановяване на горски площи	на гори, върху които са проведени мероприятия за възстановяване	ТД ДГС Сливен	Община Сливен, собственици на земи	

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
				природни местообитания	ана земите.				
Направление 3.3: Адаптация към климатичните промени									
	Мярка 3.3.1: Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с растителност чрез общите устройствени планове (УОП) на населените места	2022-2028г	Общински бюджет	Трети Национален План за Действие по изменение на климата (2013 – 2020 г.); ОУП	Намален и площи със „запечатани“ почви в зелените площи; Адаптиране към климатичните промени.	Брой реализирани ОУП, и площи в градските райони, покрити с растителност.	Общ брой реализирани ОУП, съобразени с мярката. Площ на градски райони с кислородопродуктивна растителности максимално ограничени строителни практики в зелените площи	Община Сливен	
Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.	Направление 4.1: Подобряване на информираността и знанията на имащите отношение към опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите								
	Мярка 4.1.1: Публикуване на сайта на общината на информация свързана с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво	2021-2028г.		-	Информиран и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с	Брой публикувани информационни материали	Брой публикувани информационни материали	Община Сливен Отдел „Екология“	

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
	ползване и възстановяване функциите на почвите.				опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.				
	Мярка 4.1.2: Популяризирана общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите чрез привличане на медиите за масова информация.	След приемане на програмата		-	Популяризиране на мерките за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	Поместване на информация на сайта на общината	Поместване на информация на сайта на общината	Община Сливен Отдел „Екология“	
	Мярка 4.1.3: Организиран е на дейности за информиране на собственици и ползватели на замърсени земи за наложените ограничения в ползването им	2021-2028г.	Други източници		Информиран и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.	Бр. проведен и годишни срещи	Бр. проведени годишни срещи	Областна служба за съвети в земеделието	Областна дирекция земеделие Общинска служба земеделие

Стратегическа цел	Мярка	Етапи и Срок за постигане	Финансови средства (в лв.) и източници на финансиране	Координация с други планове и програми	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Водеща	Партньор
						Текущи	Целеви		
	Мярка 4.1.4: Наблюдение, оценка и актуализация на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите					бр. изготвени отчетина програмата към годишния отчет по ПООС; 1 бр. изготвена актуализация на програмата (при необходимост); 1 бр. извършена оценка, като част от оценката по ПООС	5 бр. изготвени отчетина програмата към годишния отчет по ПООС; 1 бр. изготвена актуализация на програмата (при необходимост); 1 бр. извършена оценка, като част от оценката по ПООС	Община Сливен Отдел „Екология“	

VII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

За всеки стратегически документ е важно не само да бъде разработен като се спазва методологията на стратегическото планиране, но и да бъде реализиран съобразно предварително поставените цели, срокове и ресурси. Поради това наблюдението и оценката на изпълнението на програмни документи са ключови етапи от цялостния процес на планиране, с оглед навременно предприемане на действия за реодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките и постигане на програмните цели, а при необходимост - предприемане на действия за актуализация.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите следва да бъде реализирана съобразно поставените цели, срокове и ресурси.

Наблюдението и оценката на изпълнението на Програмата представляват ключови етапи от цялостния процес на планиране. Схемата за организация, наблюдение и отчитане изпълнението на плана за действие е процес на събиране и анализиране на информация за текущите и целеви индикатори, свързана с изпълнението на мерките.

Необходимостта от прилагане на система за мониторинг и оценка на изпълнението на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (НПОУПВФП) е предвидена като изискване в Закона за почвите (ЗП). Това изискване са валидно и за Общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите, която следва да е разработена в съответствие с НПОУПВФП.

Системата за отчет и контрол представлява процес на наблюдение /мониторинг/ и събиране и анализиране на информация, свързана с изпълнението на мерките от дадена програма. От съществено значение е да се гарантира, че информацията е събрана по един организиран и планиран начин и през редовни интервали. Осъществяването на контрол за изпълнение на програмните мерки и достигане целите на програмата означава да има определени органи, пред които се отчита това изпълнение и които имат компетенциите да одобрят коригиращи действия при необходимост от актуализация на програмата.

Системата за оценка на резултатите от изпълнението на дадена програма и актуализацията ѝ при необходимост, включва действия, които да осигурят, необходимата информация за междинни и окончателна оценки на степента на изпълнение на целите на дадена програма, както и механизъм за анализ на причините за проблеми при изпълнението им и за актуализация на програмата при необходимост. Разграничението на двете системи е по-скоро условно, тъй като те се прилагат взаимнообвързано и координирано.

Системата за отчет и контрол на изпълнението на ПОУПВФП представлява система на текущо наблюдение (мониторинг) чрез събиране на информация за изпълнението на отделните мерки, заложи в програмата и отчет за степента на тяхното изпълнение. За всяка една от мерките в отделните програми са посочени очаквани резултати от изпълнението и, както и индикатори за текущо и изпълнение и целеви индикатори за мярката. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори ще се събира необходимата информация в рамките на системата за отчет и контрол на ПОУПВФП. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори за всяка мярка ще се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите за всяка от мерките.

Информация за напредъка за изпълнение на мерките и дейностите от ПОУПВФП ще се събира от съответните институции и организации, които са посочени като водещи, отговорни, за изпълнението на съответната мярка.

Информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на всички мерки от ПОУПВФП ще се събира и обобщава на годишна база от Отдел "Екология". За целите на системата за отчет и контрол на изпълнението на мерките от ПОУПВФП, отдел „Екологич“ ежегодно ще систематизира и обобщава в доклад напредъка по изпълнение на мерките.

Съгласно чл.26 ал.2 от ЗП Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите на общината е неразделна част от общинската програма за опазване на околната среда. В съответствие с изискванията на Закона за опазване на околната среда до 30 март всяка година Кметът внася отчет за изпълнение на Програмата за опазване на околната среда на общината заедно с отчет на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите пред Общинския съвет, които се изпращат и в РИОСВ – Стара Загора. Годишният отчет се публикува на официалната страница на общината за информирание на обществеността и заинтересованите страни.

Настоящата общинска програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите е отворен документ, който следва да бъде актуализиран при възникване на нови обстоятелства.

ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

Оценката на резултатите от изпълнението на ПОУПВФП, ще бъде фокусирана към събирането, съпоставянето и анализирането на информация през определен период от време за постигането на целите на ПОУПВФП, чрез текущите и целевите количествени или качествени индикатори, определени за целите на Програмата. Информацията за

116

показателите, определени като текущи и целеви индикатори за отделните цели, ще се събира от отдел „Екология“ и отговорните институции за изпълнение на мерките включени в Плана за действие към Програмата. Въз основа на събраната информация ще се извършва анализ и оценка на тенденциите, напредъка и степента на постигане на целите на ПОУПВФП. Необходимост от актуализацията на ПОУПВФП може да възникне основно поради въздействието на "външни" фактори като напр. промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели на ПОУПВФП и в съответните програмните мерки.

VIII. ПРИЛОЖЕНИЕ